

OSNAŽIVANJE NASTAVNIKA

PODUČAVANJE KOMUNIKACIJE, SARADNJE I ODGOVORNOG GRAĐANSTVA

Co-funded by
the European Union

2024-1-ES01-KA220-SCH-000244626¹

SADRŽAJ

UVOD

CILJEVI OBUKE

PRIMENJENE PEDAGOŠKE METODE

MODUL 1
DIGITALNA BEZBEDNOST I PISMENOST
9

MODUL 2
MEDIJSKA PISMENOST I KRITIČKO MIŠLJENJE
80

MODUL 3
UNAPREĐENJE MEĐULJUDSKIH VEŠTINA UČENIKA
108

MODUL 4
MENTALNO ZDRAVLJE U DIGITALNOM DOBU I STRATEGIJE ZA
DIGITALNO BLAGOSTANJE
143

MODUL 5
KORIŠĆENJE DRUŠTVENIH MEDIJA I INTERNETA U OBRAZOVANJU
160

MODUL 6
STVARANJE POZITIVNOG OKRUŽENJA ZA UČENJE
185

ZAKLJUČAK

PARTNERI

UVOD

Dobrodošli u PeerCo program obuke nastavnika!

Uzbuđeni smo što predstavljamo PeerCo program obuke nastavnika – inovativno iskustvo profesionalnog razvoja za nastavnike učenika uzrasta od 15 do 19 godina. Ovaj program je deo projekta PeerCo – Osnaživanje srednjoškolaca kroz saradnju, protiv iskrivljene slike izazvanje društvenim mrežama, strateškog partnerstva u školskom obrazovanju koje sufinansira Evropska unija putem programa Erasmus+.

PeerCo ujedinjuje raznoliku mrežu škola, nevladinih organizacija, kompanija i stručnjaka za obuku iz Španije, Italije, Bugarske, Srbije, Turske i Litvanije. Zajedno pružamo edukatorima alate i način razmišljanja kako bi pomogli mladim ljudima da napreduju kao odgovorni digitalni građani.

Program obuke osmišljen je kako bi ojačao digitalnu i medijsku pismenost nastavnika, istovremeno poboljšavajući njihovu sposobnost da promovišu kritičko razmišljanje, emocionalno blagostanje i smisleno društveno angažovanje - kako online tako i offline. Bavi se gorućim izazovom u današnjim učionicama: dubokim uticajem društvenih medija na sliku o sebi, komunikacijske veštine i društveno ponašanje učenika, što se često zanemaruje u formalnim nastavnim planovima i programima.

Umesto da dozvoli da trendovi društvenih medija tiho oblikuju dinamiku učionice, PeerCo osnažuje nastavnike da vode učenike ka zdravijem, refleksivnijem i odgovornijem digitalnom životu.

Učešćem u PeerCo programu obuke nastavnika, edukatori neće samo unaprediti vlastitu digitalnu i medijsku pismenost, već će i steći praktične strategije za podršku učenicima u snalaženju u složenom okruženju društvenih medija. Kroz saradnju, refleksiju i praktično učenje, nastavnici postaju katalizatori pozitivnih promena – pomažući učenicima da razviju kritičko razmišljanje, emocionalnu otpornost i odgovorne digitalne navike koje su neophodne za život u 21. veku. PeerCo je više od programa obuke; to je zajednička posvećenost osnaživanju i nastavnika i učenika da napreduju u povezanom svetu.

Kroz ovaj program, nastavnici će naučiti da:

-
-
-
- Samouvereno se snalaze i integrišu digitalne alate kako bi podržali svrsishodna, etična i zanimljiva iskustva podučavanja i učenja,
 - Kritički analiziraju online sadržaj i podrže učenike u prepoznavanju i odupiranju iskrivljenim porukama koje utiču na njihovu samopercepciju i emocionalno zdravlje,

- Olakšaju diskusiju i aktivnosti koje se bave pritiscima konformizma na društvenim mrežama, sajber-maltretiranjem i nerealnim idealima,
- Podrže razvoj veština komunikacije van mreže, empatije i socijalnog samopouzdanja kod učenika – kako u učionici tako i izvan nje,
- Pruže učenicima strategije za uspostavljanje ravnoteže između online i offline života, promovišući samosvest, emocionalnu otpornost i socijalno-emocionalno blagostanje,
- Osmisle inkluzivna i kolaborativna iskustva učenja koja neguju građanske vrednosti, timski rad i pozitivnu digitalnu kulturu.
- Dizajniraju i integrišu nastavne materijale koji podstiču digitalnu pismenost i online blagostanje učenika, adresirajući i tehničke veštine i socio-emocionalne uticaje digitalnog života.

O programu obuke

Naziv kursa: „Osnaživanje nastavnika za podsticanje komunikacije, saradnje i građanskih vrednosti kod učenika - program obuke“

Broj modula: 6

Ciljna grupa: Nastavnici srednjih škola (koji predaju učenicima uzrasta 15-19 godina)

CILJEVI OBUKE

1. Osposobiti nastavnike veštinama i samopouzdanjem za integraciju digitalnih alata na načine koji su etički, inkluzivni i smisleni u svim nastavnim oblastima.
2. Izgraditi kapacitete nastavnika da vode učenike u proceni digitalnog sadržaja, identifikovanju dezinformacija i manipuliranih medija i podsticanju odgovornog digitalnog građanstva.
3. Pomoći nastavnicima da prepoznaju i reaguju na emocionalne i psihološke uticaje društvenih medija, kao što su zabrinutost zbog slike tela, pritiska vršnjaka i digitalne zavisnosti.
4. Omogućiti nastavnicima da osmisle strukturisane aktivnosti i projekte koji promovišu offline međuljudsku komunikaciju, emocionalnu otpornost i timski rad, kako u školi tako i izvan nje.
5. Obučiti nastavnike da podrže učenike u kreiranju smislenog digitalnog sadržaja i uključivanju u inicijative društvenog uticaja koje podstiču građanske vrednosti i digitalno učešće.
6. Podržati nastavnike u razvoju veština za podsticanje povratnih informacija od vršnjaka, emocionalne inteligencije, inkluzivnog dijaloga i kulture saradnje i poštovanja unutar učionica.

PRIMENJENE PEDAGOŠKE METODE

U obuci nastavnika integrisana je kombinacija interaktivnih i iskustvenih metoda, prilagođenih kontekstu učenja odraslih. Za module poput medijske pismenosti ili digitalne bezbednosti primenjene su analize studija slučaja i strukturisane debate, što je nastavnicima omogućilo da istraže etičke dileme iz stvarnog sveta, analiziraju dezinformacije i razmišljaju o online ponašanju na smislen način.

Iskustveno učenje – kroz simulaciju, igranje uloga i analizu scenarija – korišćeno je za povezivanje teorije sa stvarnim nastavnim situacijama, dok su refleksivne prakse poput vođenja dnevnika, povratnih informacija od vršnjaka i vođene samoprocene podržavale dublju svest i dugoročni profesionalni rast.

Učenje zasnovano na projektima uključeno je kako bi se ojačala saradnja i kreativnost, posebno kada su učesnici razvijali edukativni sadržaj ili kampanje za društvene mreže. Obuka je takođe uključivala doprinos stručnjaka - poput psihologa ili omladinskih radnika - posebno kada se obrađuju osetljive teme vezane za digitalnu dobrobit učenika.

Principi pozitivnog liderstva bili su okvir obuke tokom celog procesa, osnažujući nastavnike da neguju inkluzivno, empatično i motivišuće okruženje za učenje.

Kroz strukturisane grupne dijaloge, igranje uloga i sesije povratnih informacija koje su podsticale aktivno slušanje, jasnoću u izražavanju i emocionalnu prisutnost, komunikacijske veštine su dodatno razvijene.

Osim toga, nastavnicima je pružena prilika da istraže širok spektar digitalnih alata – ne samo da nauče kako ih tehnički koristiti, već i kako proceniti njihovu pedagošku vrednost, prilagoditi ih različitim potrebama učenika i biti u toku s novonastalim trendovima. Demonstracije praćene praktičnim vežbama s alatima korišćene su za uvođenje digitalnih platformi, osiguravajući da nastavnici mogu ne samo da razumeju već i samouvereno da primenjuju iste u učionici.

Ova kombinacija metoda osigurala je da obuka ostane zanimljiva, praktična i direktno primenjiva u svakodnevnoj praksi edukatora.

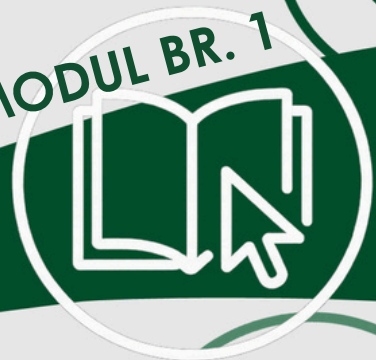
Principi pozitivnog liderstva bili su okvir obuke tokom celog procesa, osnažujući nastavnike da neguju inkluzivno, empatično i motivišuće okruženje za učenje.

Kroz strukturisane grupne dijaloge, igranje uloga i sesije povratnih informacija koje su podsticale aktivno slušanje, jasnoću u izražavanju i emocionalnu prisutnost, komunikacijske veštine su dodatno razvijene.

Osim toga, nastavnicima je pružena prilika da istraže širok spektar digitalnih alata – ne samo da nauče kako ih tehnički koristiti, već i kako proceniti njihovu pedagošku vrednost, prilagoditi ih različitim potrebama učenika i biti u toku s novonastalim trendovima. Demonstracije praćene praktičnim vežbama s alatima korišćene su za uvođenje digitalnih platformi, osiguravajući da nastavnici mogu ne samo da razumeju već i samouvereno da primenjuju iste u učionici.

Ova kombinacija metoda osigurala je da obuka ostane zanimljiva, praktična i direktno primenjiva u svakodnevnoj praksi edukatora.

MODUL BR. 1

Digitalna bezbednost i pismenost

Ovaj modul osposobljava nastavnike osnovnim znanjem i alatima za promociju digitalne bezbednosti i odgovornog digitalnog ponašanja među učenicima. Naglašava razvoj veština digitalne pismenosti, uključujući zaštitu privatnosti, razumevanje bezbednosti lozinki, prevenciju sajber-maltretiranja, prepoznavanje online prevara, promovisanje bezbednih online navika i etičko korišćenje tehnologije.

Modul 1:

Digitalna bezbednost i pismenost

Ključne reči: Digitalna pismenost, digitalna bezbednost, sajber-maltretiranje, online privatnost, medijska pismenost, digitalni otisak, online etika, odgovorno korišćenje tehnologije, digitalna otpornost

Obuhvat

Ovaj modul obuhvata ključne koncepte i strategije u učionici za podučavanje učenika kako da se bezbedno i odgovorno snalaze u digitalnom svetu. Bavi se rizicima i prilikama u online okruženjima i pruža praktične metode za vođenje mladih ljudi u razvoju zdravog odnosa s digitalnim tehnologijama.

Ciljevi obuke

- Unaprediti razumevanje nastavnika o principima digitalne bezbednosti i uobičajenim online rizicima.
- Podržati integraciju digitalne pismenosti i bezbednosti u svakodnevnu nastavu.
- Nastavnici razumeju ključne principe digitalnog građanstva i mogu primeniti efikasne metode kako bi podržali učenike u praktikovanju odgovornog, etičkog i bezbednog ponašanja u online okruženju.
- Pružiti strategije za sprečavanje i rešavanje digitalnih rizika, uključujući sajber-maltretiranje.

Teorijska osnova

U današnjem digitalnom dobu, nastavnici igraju vitalnu ulogu koja prevazilazi tradicionalno obrazovanje. Osim prenošenja znanja, oni su odgovorni za oblikovanje digitalno pismenih, odgovornih i bezbednih učenika. Kako mladi ljudi provode sve više vremena online – često bez svesti o rizicima – škole moraju aktivno promovisati digitalnu pismenost i bezbednost.

Ovaj modul ima za cilj da nastavnike osposobi znanjem i veštinama za podučavanje odgovornog, etičkog i bezbednog ponašanja na internetu. Digitalna pismenost sada ide daleko iznad znanja o korišćenju računara; ona uključuje razumevanje digitalnih prava, privatnosti, sajber bezbednosti, prepoznavanje manipulacije i razvijanje kritičkog mišljenja. Od nastavnika se ne očekuje samo da prate tehnološke promene, već i da pomognu u stvaranju odgovorne digitalne kulture u školama. Digitalna pismenost uključuje identifikovanje relevantnih informacija, analizu online sadržaja i procenu njegove verodostojnosti. Učenici bi trebalo da nauče da razlikuju pouzdane izvore, prepoznaju manipulativne ili lažne informacije, i da zaštite svoje podatke i identitet. Razumevanje vlastitog digitalnog otiska – traga ostavljenog na internetu – je ključno. Nastavnici moraju da vode učenike da koriste alate za privatnost, pažljivo dele informacije i izbegavaju rizično digitalno ponašanje. Zaštita lozinkom je ključni deo online bezbednosti. Učenici često koriste slabe lozinke, pa bi nastavnici trebalo da objasne kako kreirati jake lozinke, izbegavati ponavljanje i primenjivati dvofaktorsku autentifikaciju. Modeliranjem bezbednih praksi, nastavnici sami postavljaju primer odgovornog digitalnog ponašanja.

Kibernetičko nasilje je još jedan rastući problem – često nevidljiv, ali duboko štetan. Može uključivati uvredljive poruke, isključivanje, lažne identitete ili deljenje privatnih fotografija bez pristanka. Nastavnici moraju biti u stanju da otkriju i reše takve slučajeve, osiguravajući da učenici razumeju da online nasilje nosi posledice u stvarnom svetu. Učenici se takođe suočavaju s online prevarama, od phishing poruka i lažnih profila do socijalnog inženjeringa. Nastavnici mogu koristiti primere iz stvarnog života kako bi pokazali kako ih prepoznati i izbeći.

Širenje dezinformacija i lažnih vesti predstavlja još jedan izazov. U dobu preopterećenosti informacijama, učenicima su potrebne veštine kritičkog mišljenja kako bi razlikovali činjenice od mišljenja i pouzdane od nepouzdatih izvora. Nastavnici bi trebalo da promovišu proveru činjenica, diskusiju i nezavisnu analizu. Pored tehničke bezbednosti, važno je izgraditi zdrave digitalne navike - redovna ažuriranja softvera, korišćenje antivirusnog programa, odabir proverenih aplikacija i balansiranje između online i offline života. Nastavnici mogu pomoći učenicima da razmisle o svom digitalnom ponašanju i prepoznaju kada je potrebna digitalna detoksikacija.

Podjednako je važna i etička dimenzija digitalnog života. Učenici moraju poštovati autorska prava, izbegavati plagijat i ponašati se odgovorno na internetu. Nastavnici bi trebalo da usade svest o tome da sloboda izražavanja nosi odgovornost i da se tehnologija mora koristiti u skladu sa zakonom i etikom.

Škole moraju osigurati podržavajuće i bezbedno digitalno okruženje, uključujući obuku nastavnika i jasne smernice za integraciju digitalnih veština u svakodnevnu nastavu. Digitalna pismenost ne zahteva odvojene lekcije; može se utkati u postojeće predmete - časovi jezika mogu raspravljati o komunikacijskoj etici, časovi informatike se fokusiraju na tehničku bezbednost, a građansko obrazovanje istražuje digitalna prava i odgovornosti.

Kao zaključak, obrazovanje o digitalnoj pismenosti i bezbednosti treba da bude sveobuhvatno, kontinuirano i primereno uzrastu. Nastavnici, kroz znanje, primer i pedagogiju, igraju ključnu ulogu u usmeravanju učenika ka kritičkom i odgovornom korišćenju tehnologije. Samo kroz saradnju između nastavnika, učenika, roditelja i škola možemo stvoriti bezbednu, informisanu i etičku digitalnu zajednicu.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
1. Izgradnja kapaciteta nastavnika u korišćenju digitalnih alata	• Nastavnici mogu s poverenjem da primenjuju digitalne alate i tehnologije za dizajniranje, implementaciju i evaluaciju nastavnih i obrazovnih aktivnosti. • Nastavnici mogu da demonstriraju pismenost u oblasti veštačke inteligencije kritičkim vrednovanjem mogućnosti, ograničenja i etičkih implikacija veštačke inteligencije, te namernim integrisanjem aplikacija veštačke inteligencije u svoju nastavnu praksu.
2. Razumevanje digitalnih otisaka i online identiteta Istražite kako nastaju digitalni otisci, njihovu trajnost i važnost odgovornog upravljanja online identitetom.	• Nastavnici mogu da objasne šta je digitalni otisak i analiziraju njegove dugoročne implikacije. • Nastavnici mogu da vode učenike u stvaranju i održavanju pozitivnog online identiteta.
3. Privatnost, bezbednost i upravljanje ličnim podacima. Saznajte više o zaštiti ličnih podataka, prepoznavanju online pretnji i najboljim praksama za održavanje digitalne privatnosti i bezbednosti.	• Nastavnici mogu identifikovati uobičajene rizike i pretnje privatnosti na internetu. • Nastavnici mogu uputiti učenike u praktične korake za zaštitu ličnih podataka i osiguranje online računa. • Nastavnici znaju kako da promovišu bezbedne prakse deljenja informacija na društvenim mrežama i drugim online platformama.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
4. Sajber-maltretiranja i etika online komunikacije; razumeti oblike i uticaje sajber-maltretiranja, razviti strategije za njegovo sprečavanje i promovisati poštovanje i etičku online komunikaciju.	• Nastavnici prepoznaju različite oblike i znakove sajber-maltretiranja. • Nastavnici znaju kako da primene strategije za sprečavanje i rešavanje problema sajber-maltretiranja u učionici. • Nastavnici znaju kako da podstiču poštovanje i etičku online komunikaciju među učenicima.

Zaključak:

U današnjem digitalnom svetu, nastavnici igraju vitalnu ulogu u usmeravanju mladih ljudi da odgovorno, bezbedno i etički koriste tehnologiju. Pored podučavanja sadržaja, oni podučavaju učenike da postanu kritični i svesni digitalni građani. Digitalna pismenost proteže se dalje od tehničkih veština - uključuje procenu informacija, prepoznavanje manipulacije i zaštitu privatnosti. Ovaj modul za obuku nastavnika osposobljava edukatore da pomognu učenicima da upravljaju rizicima kao što su sajber-maltretiranje, krađa podataka, lažne vesti i prevare kroz praktične primere iz stvarnog života. Naglašava razumevanje vlastitog digitalnog otiska i izgradnju pozitivnog online identiteta zasnovanog na poštovanju i etičkom ponašanju. Nastavnici se takođe podstiču da promovišu odgovornu komunikaciju, poštovanje autorskih prava i integritet na internetu. Škole moraju podržavati nastavnike kroz obuku i integrisati digitalnu pismenost u sve predmete. Konačno, ovaj pristup podstiče kulturu bezbednosti, odgovornosti i kreativnosti, pripremajući učenike za život i rad u 21. veku.

Nastavna jedinica br. 1

Izgradnja kapaciteta nastavnika u korišćenju digitalnih alata

Ishodi

- Nastavnici mogu s poverenjem da primenjuju digitalne alate i tehnologije za dizajniranje, implementaciju i evaluaciju nastavnih i obrazovnih aktivnosti. Nastavnici mogu da demonstriraju pismenost u oblasti veštačke inteligencije kritičkim vrednovanjem mogućnosti, ograničenja i etičkih implikacija veštačke inteligencije, te namernim integrisanjem aplikacija veštačke inteligencije u svoju nastavnu praksu.

Kratak teorijski opis

Medijska pismenost uključuje sposobnost kritičke analize, evaluacije i kreiranja medijskog sadržaja. Nastavnici igraju ključnu ulogu u osnaživanju učenika da razlikuju pouzdane izvore od dezinformacija, što direktno utiče na razvoj njihovog kritičkog mišljenja i digitalnog građanstva.

Ova aktivnost koristi iskustveno učenje kako bi nastavnicima omogućila da kreiraju praktičan alat (listu pitanja) koji se može odmah primeniti u učionici. Teorijski okvir ove aktivnosti zasniva se na nekoliko ključnih aspekata: kritičko razmišljanje, evaluacija izvora informacija, etičko korišćenje medija i digitalna pismenost.

Kritičko mišljenje uključuje sposobnost identifikovanja relevantnih činjenica, analize konteksta, prepoznavanja potencijalnih pristranosti i izvođenja zaključaka zasnovanih na dokazima. Analiza digitalnog sadržaja u učionici pomaže učenicima da razlikuju činjenice od mišljenja, objektivne informacije od subjektivnih tumačenja i autentične podatke od lažnih ili manipulativnih elemenata.

Aktivnost 1

ISTINA ILI MANIPULACIJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinačno/Grupno: Timski rad

Opis aktivnosti

Uvod (10 minuta): Trener predstavlja cilj aktivnosti – razvoj kritičkog mišljenja i sposobnosti prepoznavanja dezinformacija. Prikazani su primeri različitih digitalnih izvora: članci, objave na društvenim mrežama, blogovi i senzacionalistički naslovi. Objašnjeni su osnovni pokazatelji manipulacije: naslovi koji izazivaju klikove, neprovereni izvori, selektivne informacije i manipulativne slike.

Timski rad (25 minuta): Nastavnici su podeljeni u male grupe i dodeljeni su im specifični digitalni izvori. Koristeći laptop, tablet ili pametni telefon, analiziraju sadržaj. Svaka grupa identifikuje elemente koji mogu biti manipulativni ili sumnjivi, raspravlja o svrsi objave i ko ima koristi od nje, te beleži svoja zapažanja.

Kreiranje alata za učionicu (15 minuta): Na osnovu analize, timovi kreiraju listu pitanja za učenike. Lista pomaže učenicima da kritički procene pouzdanost informacija i kvalitet izvora. Primeri pitanja: „Ko je autor?“, „Koji su dokazi navedeni u tekstu?“, „Da li drugi izvori potvrđuju ove informacije?“

Prezentacija i diskusija (10 minuta): Timovi predstavljaju svoje liste i analize, dele iskustva i zajednički identifikuju najbolje prakse. Trener vodi diskusiju, ističe ključne lekcije i povezuje ih s nastavnom praksom.

Refleksija (5 minuta): Učesnici razmišljaju o vlastitim praksama i digitalnim navikama, kao i o tome kako mogu primeniti stečene alate i strategije u učionici.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu s poverenjem da primenjuju digitalne alate i tehnologije za dizajniranje, implementaciju i evaluaciju nastavnih i obrazovnih aktivnosti.
- Nastavnici mogu da demonstriraju pismenost u oblasti veštačke inteligencije kritičkim vrednovanjem mogućnosti, ograničenja i etičkih implikacija veštačke inteligencije, te namernim integrisanjem aplikacija veštačke inteligencije u svoju nastavnu praksu.

Postavka i materijali

U ovoj aktivnosti, nastavnici koriste različite digitalne izvore - članke, blogove i objave na društvenim mrežama - kako bi analizirali i identifikovali manipulativne elemente. Laptop, tablet ili pametni telefon omogućavaju praktičnu proveru činjenica i istraživanje dodatnih izvora u stvarnom vremenu. Štampani primeri i papir s olovkama koriste se za beleženje zapažanja i identifikovanje ključnih pokazatelja dezinformacija. Materijal je strukturisan tako da učesnici mogu direktno da ga primene u učionici: oni kreiraju listu pitanja za učenike kako bi podržali kritičku procenu informacija.

Kroz grupni rad i diskusiju, nastavnici razmenjuju zapažanja, povezujući teoriju s praksom i osiguravajući da je materijal praktičan, prilagodljiv i odmah primenjiv.

Materijali i uređaji:

Laptop, tablet, pametni telefon, primeri digitalnih izvora, papir i olovke za beleške, obrazac liste pitanja.

Korišćeni pedagoški pristup

- Analiza studije slučaja i strukturisane debate – učesnici analiziraju stvarne digitalne izvore i dezinformacije, raspravljajući o etičkim dilemama i potencijalnim implikacijama.
- Iskustveno učenje – rad u timovima i sprovođenje praktične analize članaka i objava na društvenim mrežama omogućava učesnicima da povežu teoriju sa stvarnim životnim situacijama.
- Učenje zasnovano na projektima – kreiranje kontrolne liste pitanja za učenike služi kao mini-projekat koji se može odmah implementirati u učionici.
- Strukturisani grupni dijalozi – diskusija i predstavljanje timskih nalaza pomaže u razvoju komunikacijskih veština i sposobnosti izražavanja mišljenja.
- Refleksija i vođena samoprocena – vođena pitanja i diskusije pomažu nastavnicima da preispitaju vlastite digitalne prakse i razmotre njihovu primenu u nastavi.

Tehnološki zahtevi:

- Laptop, tablet ili pametni telefon – za pristup digitalnim izvorima, pretraživanje informacija i proveru činjenica.
- Internet veza – stabilna veza koja omogućava učesnicima da istražuju izvore u realnom vremenu i koriste online alate za proveru činjenica.
- Projektor ili pametna tabla (ako je potrebno) – za prikazivanje primera članaka, objava i vizuelnih materijala celoj grupi.
- Softver ili aplikacije za beleženje – Google Docs, Word, OneNote ili slično, za beleženje zapažanja i kreiranje kontrolnih lista pitanja.
- Štampani primeri digitalnih izvora – iako nisu digitalni, olakšavaju diskusiju i grupnu analizu, posebno kada je internet veza ograničena.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Aktivnost se može prilagoditi različitim veličinama grupa – od malih timova od 3-4 nastavnika do većih timova od 6-8 članova. Materijali (digitalni izvori, članci i objave) mogu se odabrati prema nivou digitalne pismenosti učesnika – od jednostavnijih, jasnijih članaka do složenijih, višeslojnih medijskih sadržaja. Aktivnost uključuje i digitalne i štampane verzije materijala, što omogućava učesnicima sa različitim tehničkim sposobnostima da učestvuju podjednako efikasno.

Podrška za različite stilove učenja: vizuelni (analiza slika i infografika), auditivni (diskusije i debate), kinestetički (grupni rad i kreiranje kontrolnih lista pitanja).

Refleksivna pitanja i vođena diskusija omogućavaju učesnicima da povežu aktivnosti sa svojim ličnim iskustvima i kontekstom svoje škole ili predmetne oblasti.

Prateća dokumentacija:

- Primeri digitalnih izvora – članci, blogovi, objave na društvenim mrežama, infografici.
- Obrazac kontrolne liste pitanja – za procenu pouzdanosti informacija i identifikaciju manipulacije.
- Vodič za vođenje aktivnosti – detaljna uputstva za nastavnika/nicu.
- Listovi za beleške i refleksiju – za beleženje zapažanja tokom analize i diskusije.
- Prezentacija ili PDF vodič – s primerima pokazatelja dezinformacija i manipulativnog sadržaja.
- Alati za digitalnu saradnju (opciono) – Google dokumenti, Padlet ili slično, za zajedničko kreiranje kontrolnih lista pitanja.

Zaključak

Kreiranje ličnog bezbednosnog plana – „Digitalnog štita“ – omogućilo je nastavnicima da primene ono što su naučili u praktičnom formatu, razvijajući veštine planiranja, organizovanja i procene vlastitog digitalnog ponašanja. Aktivnost je takođe osnažila učesnike da kritički procene svoju izloženost rizicima i da prepoznaju važnost kontinuiranog praćenja i ažuriranja zaštitnih mera. Grupni rad i zajedničke diskusije doprineli su razmeni iskustava i ideja, dajući nastavnicima različite perspektive i konkretne primere najboljih praksi.

Praktičan rad s digitalnim uređajima – Laptopovima, tabletima i pametnim telefonima – omogućava trenutnu proveru činjenica i iskustveno učenje, dok štampani materijali i obrasci olakšavaju strukturisanu analizu i refleksiju. Aktivnost je fleksibilna i može se prilagoditi različitim nivoima digitalne pismenosti i nastavnog iskustva, osiguravajući inkluzivnost i primenljivost u različitim školskim kontekstima.

Kroz refleksiju i vođenu samoprocenu, nastavnici povezuju stečene veštine sa svojom nastavnom praksom i razvijaju strategije za implementaciju u učionici. Aktivnost jača sposobnost nastavnika da vode učenike u kritičkom vrednovanju medijskog sadržaja, doprinoseći razvoju odgovornog i informisanog digitalnog građanstva.

Konačno, „Istina ili manipulacija?“ pruža nastavnicima praktične alate i metode koje se mogu odmah primeniti, poboljšavajući njihovu profesionalnu autonomiju i sposobnost da vode učenike kroz složeni svet online informacija. Aktivnost kombinuje teoriju i praksu, podstiče saradnju, refleksiju i profesionalni razvoj, a istovremeno promoviše kritičko razmišljanje i bezbedno korišćenje digitalnih izvora.

Aktivnost 2

BEZBEDNA ONLINE UČIONICA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinačno/Grupno: Timski rad

Opis aktivnosti

Uvod (10 minuta): Trener objašnjava cilj aktivnosti – osposobiti nastavnike veštinama za prepoznavanje digitalnih rizika i stvaranje bezbednog digitalnog okruženja. Predstavljeni su tipični scenariji: sajber-maltretiranje, deljenje ličnih podataka, neprikladne objave i komentari.

Simulacija i igranje uloga (30 minuta): Nastavnici su podeljeni u timove i dobijaju scenarije koji uključuju različite digitalne rizike. Svaki član tima preuzima ulogu učenika, nastavnika, roditelja ili psihologa. Učesnici koriste laptop, tablet ili pametni telefon kako bi simulirali digitalnu situaciju i rešili problem. Timovi razgovaraju o tome kako sprečiti ili odgovoriti na rizik, razvijajući strategije i smernice.

Kreiranje smernica za učionicu (10 minuta): Svaki tim razvija skup praktičnih pravila i preporuka za bezbednu upotrebu digitalnih alata u nastavi, uključujući prevenciju sajber-maltretiranja i zaštitu ličnih podataka.

Prezentacija i diskusija (5 minuta): Timovi dele svoja rešenja, a trener moderiše diskusiju i beleži najbolje prakse.

Refleksija (5 minuta): Učesnici razmišljaju o vlastitim digitalnim navikama i razmatraju kako mogu poboljšati bezbednost učenika i digitalno blagostanje u učionici.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu s poverenjem da primenjuju digitalne alate i tehnologije za dizajniranje, implementaciju i evaluaciju nastavnih i obrazovnih aktivnosti.
- Nastavnici mogu da demonstriraju pismenost u oblasti veštačke inteligencije kritičkim vrednovanjem mogućnosti, ograničenja i etičkih implikacija veštačke inteligencije, te namernim integrisanjem aplikacija veštačke inteligencije u svoju nastavnu praksu.

Postavka i materijali

U ovoj aktivnosti, materijali uključuju štampane digitalne scenarije rizika i obrasce za smernice za bezbedno korišćenje tehnologije. Laptopovi, tableti i pametni telefoni se koriste za simuliranje stvarnih situacija - slanje poruka, komentarisanje ili deljenje sadržaja - što omogućava učesnicima da vežbaju prepoznavanje i reagovanje na rizike u kontrolisanom okruženju.

Materijali omogućavaju timovima da kreiraju praktične protokole i smernice za školsku praksu, dok štampani scenariji olakšavaju strukturisanu diskusiju i igranje uloga. Kroz praktičnu primenu i refleksiju, nastavnici razvijaju digitalnu kompetenciju, kritičko razmišljanje i sposobnost dizajniranja bezbednog digitalnog okruženja za učenike, povezujući teoriju sa svakodnevnom nastavnom praksom.

Materijali i oprema:

Laptop, tablet, pametni telefon, odštampani digitalni scenariji rizika, papir i olovke, obrasci za smernice za bezbedno korišćenje tehnologije.

Tehnološki zahtevi:

Laptop, tablet ili pametni telefon – za simuliranje digitalnih situacija, uključujući slanje poruka, komentarisanje i deljenje sadržaja.

Internet veza – za praktičnu proveru digitalnih scenarija i simuliranje online komunikacije.

Projektor ili pametna tabla (ako je potrebno) – za predstavljanje scenarija i smernica.

Alati za digitalnu saradnju – Google Docs, Miro, Padlet ili slični, za zajedničko kreiranje smernica i protokola.

Štampani scenariji i obrasci smernica – za strukturisanu diskusiju i igranje uloga, posebno kada digitalna infrastruktura nije dostupna svima.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Simulacije i igranje uloga mogu se prilagoditi različitim nivoima iskustva nastavnika – od onih s minimalnim znanjem o digitalnoj bezbednosti do iskusnijih korisnika tehnologije.

Scenariji digitalnog rizika mogu biti jednostavni ili složeni, zavisno od nivoa učesnika i predmetne oblasti.

Aktivnost koristi i digitalne i štampane materijale, što omogućava svim učesnicima da se uključe bez obzira na tehničke resurse.

Timovi i uloge mogu se fleksibilno kombinovati kako bi se podržala inkluzivna saradnja i učenje među učesnicima sa različitim profesionalnim i pedagoškim iskustvom.

Diskusija i refleksija omogućavaju učesnicima da primene ono što su naučili u vlastitom kontekstu i razviju strategije relevantne za njihovu školu.

Prateća dokumentacija:

- Odštampani digitalni scenariji rizika – situacije koje uključuju sajber-maltretiranje, neprikladan sadržaj i deljenje ličnih podataka.
- Obrasci smernica i protokola – za stvaranje bezbednog digitalnog okruženja u učionici.
- Uputstva za vođenje aktivnosti – vodič za trenere korak po korak.
- Listovi za beleženje i refleksiju – za zapisivanje zapažanja i strategija tokom simulacija.
- Prezentacija ili PDF vodič – s primerima digitalnih rizika, savetima za prevenciju i alatima za praćenje bezbednosti.
- Alati za digitalnu saradnju – Google Docs, Miro, Padlet, za timsko kreiranje smernica i protokola.

Zaključak nastavne jedinice

Aktivnost „bezbedna online učionica“ razvija kompetencije nastavnika u identifikovanju digitalnih rizika i stvaranju bezbednog, podržavajućeg okruženja za učenike. Kroz simulacije, igranje uloga i analizu scenarija, učesnici vežbaju reagovanje na sajber-maltretiranje, deljenje ličnih podataka i neprikladan sadržaj, stičući praktično iskustvo koje se može direktno primeniti u učionici.

Korišćenje digitalnih uređaja – laptopa, tableta i pametnih telefona – omogućava simulaciju stvarnih online situacija, dok štampani scenariji i obrasci smernica olakšavaju strukturisanu diskusiju i timski rad. Aktivnost je prilagodljiva različitim nivoima digitalne kompetencije i nastavnog iskustva, omogućavajući inkluzivnu i fleksibilnu implementaciju u različitim školskim okruženjima.

Refleksija i vođena analiza ličnih digitalnih navika pomažu nastavnicima da shvate kako njihove prakse utiču na digitalnu kulturu učionice i kako mogu osnažiti učenike za odgovorno ponašanje na internetu. Aktivnost takođe razvija socio-emocionalne veštine nastavnika - empatiju, aktivno slušanje i rešavanje problema i sukoba - doprinoseći stvaranju bezbednog digitalnog okruženja.

Kao zaključak, „bezbedna online učionica“ pruža praktične alate, protokole i strategije koje nastavnici mogu odmah da primene, poboljšavajući bezbednost učenika, digitalnu odgovornost i dobrobit. Aktivnost povezuje teoriju i praksu, jača profesionalne veštine nastavnika i doprinosi oblikovanju pozitivnog i bezbednog digitalnog okruženja u modernoj učionici.

Nastavna jedinica br. 2

Razumevanje digitalnih otisaka i online identiteta

Ishodi

- Nastavnici mogu da objasne šta je digitalni otisak i analiziraju njegove dugoročne implikacije.
- Nastavnici mogu da vode učenike u stvaranju i održavanju pozitivnog online identiteta.

Kratak teorijski opis

Učesnici se upoznaju s temom kroz kratku prezentaciju o konceptu digitalnog otiska: šta je to, kako se formira i koji se podaci ostavljaju putem društvenih mreža, pretraga, aplikacija i digitalnih interakcija. Nakon uvoda, grupe imaju zadatak da analiziraju unapred pripremljene scenarije (npr. učenik koji često objavljuje privatne fotografije, nastavnik koji koristi više digitalnih alata bez zaštite privatnosti). Svaka grupa mapira „digitalne tragove“ u primeru i razmatra potencijalne dugoročne posledice.

Nakon grupnog rada, učesnici prikazuju svoje mape tragova i posledica na flip chartu. Diskusija se bavi pitanjima kao što su: „Kako naši digitalni tragovi utiču na naš ugled i profesionalni identitet?“ i „Kako možemo objasniti učenicima važnost upravljanja njihovim digitalnim prisustvom?“ Aktivnost se završava refleksijom u kojoj svaki učesnik identifikuje svoj sledeći korak za podizanje svesti o digitalnom otisku u vlastitoj nastavnoj praksi.

Aktivnost 1

MAPA DIGITALNOG OTISKA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Individualno/Grupno: Grupni rad (male grupe od 3-5 nastavnika)

Opis aktivnosti

Uvod i motivacija (10 min)

Trener predstavlja koncept digitalnog otiska puštajući kratki video ili predstavljajući infografik koji objašnjava kako se digitalni tragovi kreiraju, pohranjuju i ponovo koriste tokom vremena.

Nakon toga sledi vođena refleksija s učesnicima korišćenjem podsticajnih pitanja kao što su:

- Kakve digitalne tragove vi lično ostavljate na dnevnoj bazi?
- Koji od ovih tragova su namerni, a koji se kreiraju automatski?
- Koliko ste svesni svog profesionalnog digitalnog otiska kao nastavnik/nastavnica?

Nastavnici se podstiču da se oslanjaju na vlastite profesionalne i lične prakse, kao što su:

- korišćenje elektronskih dnevnika i školskih platformi
- komunikacija putem e-pošte ili aplikacija za razmenu poruka
- održavanje profila na društvenim mrežama
- učešće u online obukama ili forumima

Trener eksplicitno naglašava važnost samosvesti, naglašavajući da vlastito digitalno ponašanje nastavnika služi kao model za učenike.

Grupni rad – Analiza scenarija (20 min) Učesnici su podeljeni u male grupe i dobijaju unapred pripremljene scenarije koji opisuju različite profile nastavnika ili učenika i njihovo ponašanje na internetu.

Zadatak:

Identifikujte digitalne tragove ostavljene u svakom scenariju.

- Analizirajte potencijalne kratkoročne i dugoročne posledice, i pozitivne i negativne.
- Razgovarajte o tome kako svest (ili nedostatak iste) utiče na profesionalni ugled, bezbednost i kredibilitet.
- Svaka grupa popunjava radni list i kreira vizuelnu digitalnu mapu otiska na flipčartu ili digitalnoj tabli.

Da bi produbio refleksiju, trener postavlja grupama pitanja poput:

Kako bi učenici mogli protumačiti ili imitirati ovo ponašanje?

- Kakvu poruku ovaj digitalni otisak šalje o vrednostima i odgovornosti?
- Kako bi se ova situacija mogla koristiti kao primer učenja u vašoj predmetnoj oblasti?
- Ova faza eksplicitno povezuje ličnu refleksiju sa pedagoškim transferom.

Prezentacija i diskusija (15 min) Svaka grupa predstavlja svoju mapu digitalnog otiska i ključne nalaze.

Trener vodi diskusiju ističući:

- razlike između privatnih i profesionalnih digitalnih otisaka
- sličnosti i razlike između ponašanja nastavnika i učenika na internetu
- kako se male dnevne radnje akumuliraju u dugoročne digitalne identitete

Učesnici se podstiču da dodaju komentare, postavljaju pitanja i povezuju scenarije sa stvarnim situacijama u učionici.

Refleksija i zaključci (15 min)

U individualnoj refleksivnoj vežbi, svaki učesnik zapisuje:

- jedan uvid o njihovom vlastitom digitalnom ponašanju
- jedna konkretna promena koju bi željeli napraviti u budućnosti

Grupa zatim zajednički formuliše tri ključne poruke koje nastavnici mogu preneti učenicima, kao što su:

- Razmislite pre nego što podelite – digitalni tragovi su trajni.
- Vaš online identitet utiče na prilike u stvarnom životu.
- Postavke privatnosti su odgovornost, a ne tehnički detalj.

Trener završava pružanjem praktičnih alata i resursa, kao što su:

- linkovi do postavki privatnosti i bezbednosti na popularnim platformama
- vodiči za proveru vlastitog digitalnog otiska
- primeri aktivnosti o digitalnom identitetu prilagođenih učionici

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da objasne šta je digitalni otisak i analiziraju njegove dugoročne implikacije.
- Nastavnici mogu da vode učenike u stvaranju i održavanju pozitivnog online identiteta.

Postavka i materijali

Način upotrebe:

Nastavnici prvo individualno razmišljaju i zapisuju na lepljive papiriće vrste podataka koje ostavljaju na internetu (pretrage, aktivnosti na društvenim mrežama, e-mailove, online kupovine, korišćenje aplikacija). Ove beleške se zatim postavljaju na zajedničku fizičku ili digitalnu tablu, stvarajući kolektivnu mapu digitalnog otiska.

Korišćenjem digitalnih alata (npr. Padlet ili Miro), pojavljuju se obrasci koji pokazuju kako pojedinačni tragovi formiraju širi digitalni identitet. Projektor omogućava učesnicima da prate razvoj mape u realnom vremenu.

Sledi vođena diskusija s fokusom na:

- razlike u svesti
- potencijalne rizike i koristi
- implikacije za nastavu i vođenje učenika

Korišćeni pedagoški pristup

- Konstruktivistički pristup – Nastavnici grade razumevanje kroz vlastita iskustva, umesto da primaju apstraktne definicije.
- Učenje zasnovano na istraživanju – Učesnici istražuju vlastite podatke i izvode zaključke o obrascima i posledicama.
- Kooperativno učenje – Grupne diskusije omogućavaju zajedničko učenje i višestruke perspektive.
- Refleksivna praksa – Kontinuirana samorefleksija jača profesionalnu odgovornost i uzor.
- Vizuelno učenje – Mapiranje čini apstraktni koncept digitalnog otiska opipljivim i pamtljivim.

Tehnološki zahtevi:

- Računari ili laptopovi za učesnike – Omogućavaju individualni i grupni rad, kao i pretraživanje ličnih digitalnih tragova i kreiranje vizuelnih mapa.
- Internet veza – Neophodna za istraživanje i pretraživanje podataka (npr. pretraga vlastitog imena na Googleu, analiza javno dostupnih informacija).
- Softver ili online alati za kreiranje mapa (MindMeister, Miro, Canva, XMind) – Koriste se za vizuelno predstavljanje i strukturisanje digitalnog otiska.
- Projektor ili interaktivna tabla – Koristi se za prikaz zajedničke mape i poređenje rezultata unutar grupe.
- Digitalni repozitorij (Google Drive, Padlet ili Moodle) – Omogućava pohranjivanje kreiranih mapa i kasniju upotrebu u nastavi.
- Mobilni telefoni (opciono) – Mogu se koristiti za dodatne pretrage ličnih naloga ili testiranje postavki privatnosti profila na društvenim mrežama.
- Ovi zahtevi omogućavaju nastavnicima da praktično istraže vlastiti digitalni otisak, vizuelizuju ga i razgovaraju o njemu unutar grupe, s mogućnošću kasnijeg korišćenja materijala u aktivnostima u učionici s učenicima.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Nastavnici s različitim nivoima digitalne pismenosti – Aktivnost se može provoditi na osnovnom nivou (korišćenje papira i markera za mapiranje otisaka) ili na naprednom nivou (korišćenje online alata za mapiranje).

Nastavnici različitih predmeta – Aktivnost je univerzalna jer digitalni otisci utiču na sve korisnike interneta i može se lako prilagoditi jezičkim predmetima (analiza jezika u objavama), društvenim naukama (posledice digitalnog ponašanja) ili umetničkim predmetima (vizuelna prezentacija otisaka).

- Individualni ili grupni rad – Učesnici mogu samostalno kreirati vlastite mape ili raditi u malim grupama gde se kolege međusobno podržavaju i pomažu.
- Različiti stilovi učenja – vizuelni učesnici imaju koristi od mape, reflektivni učesnici od lične kontemplacije, dok aktivni učesnici uče kroz diskusiju i deljenje primera.

Prateća dokumentacija:

Vodič za trenere – uključuje teorijski uvod u digitalne otiske, uputstva za sprovođenje aktivnosti, teme za diskusiju i pitanja za refleksiju.

Radni list „Mapa digitalnog otiska“ – unapred pripremljeni obrasci (papirni i digitalni) gde učesnici beleže tragove svog online prisustva (društvene mreže, e-pošta, forumi, aplikacije).

Infografik: Šta čini digitalni otisak? – vizuelni materijal koji ilustruje vrste podataka (svesno deljeni, nesvesno generisani, podaci trećih strana).

Kontrolna lista za samoprocenu – kratka lista pitanja koja pomažu nastavnicima da utvrde gde ostavljaju podatke i koliko su svesni posledica.

Primeri studija slučaja – kratki opisi stvarnih primera (i pozitivnih i negativnih) koji pokazuju uticaj digitalnih otisaka na profesionalni i privatni život.

Zaključak

Aktivnost „Mapa digitalnog otiska“ omogućila je nastavnicima da kritički istraže vlastite digitalne otiske kroz strukturisanu refleksiju i kolaborativnu analizu. Fokusirajući se prvo na lično iskustvo, učesnici su razvili dublje razumevanje kako svakodnevne digitalne aktivnosti oblikuju dugoročne online identitete.

Nastavna jedinica je snažno naglasila važnost nastavnika kao uzora i istakla kako se svest o digitalnom otisku može smisleno integrisati u nastavne planove i programe. Kroz praktične alate, studije slučaja i refleksiju, nastavnici su stekli strategije koje mogu odmah primeniti u praksi u učionici.

Ključni zaključak je da je svest o digitalnom otisku temeljna digitalna kompetencija, ključna i za profesionalni integritet i za dobrobit učenika. Aktivnosti ovog tipa osnažuju nastavnike da neguju bezbednu, odgovornu i refleksivnu digitalnu kulturu u školama.

Aktivnost 2

IZGRADNJA POZITIVNOG ONLINE IDENTITETA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinačno/Grupno: Individualni i grupni rad (prvo pojedinačno, a zatim deljenje u parovima ili malim grupama)

Opis aktivnosti

Uvod i kratka prezentacija (10 minuta)

- Trener objašnjava koncept online identiteta i važnost njegovog pozitivnog oblikovanja.
- Predstavljeni su primeri različitih profila: profesionalni, lični i problematični.
- Diskusija: učesnici identifikuju dobre i loše prakse i njihove potencijalne posledice.

Primer analize (10 minuta)

- Učesnici rade u parovima ili malim grupama. Dobijaju set primera profila (štampanih ili digitalnih) i analiziraju: ton komunikacije, vrste sadržaja, postavke privatnosti i poruke koje se prenose drugim korisnicima.
- Oni beleže ključne pozitivne i negativne elemente u sveske ili radne listove.

Kreiranje idealnog profila (25 minuta)

Svaki učesnik dobija radni list „Moj idealan online identitet“.

Oni popunjavaju:

- Profesionalne i lične vrednosti koje žele da prenesu.
- Ton komunikacije i stil objava.
- Granice privatnosti i postavke profila.
- Tematski fokus sadržaja koji žele podeliti.

Opciono, učesnici koriste digitalne alate (npr. Canva, Google Slides, Miro) za vizuelno predstavljanje svog profila.

Grupna prezentacija i diskusija (10 minuta)

- Učesnici predstavljaju svoje profile svojim kolegama.
- Razgovaraju o razlikama, potencijalnim rizicima i načinima za poboljšanje svog online prisustva.

Refleksija i primena u učionici (5 minuta)

- Učesnici navode kako bi preneli aktivnosti i zaključke svojim učenicima.
- Kreiran je kratak plan za vođenje učenika u izgradnji pozitivnog online identiteta, uključujući praktične savete i teme za diskusiju.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da objasne šta je digitalni otisak i analiziraju njegove dugoročne implikacije.
- Nastavnici mogu da vode učenike u stvaranju i održavanju pozitivnog online identiteta.

Postavka i materijali

Materijali:

Radni listovi/obrasci:

- Mapa digitalnog otiska – beleži tragove ličnih podataka i online aktivnosti.
- Moj idealni online identitet – planiranje profesionalnog i bezbednog digitalnog prisustva.
- Primeri i studije slučaja: digitalni i štampani prikazi dobrih i loših praksi.

Infografici i vodiči: pregled digitalnog otiska, zaštita privatnosti i bezbedno ponašanje na internetu.

Dnevnik refleksije: beleške, zaključci i planovi za primenu u nastavi sa učenicima.

Digitalni alati (opciono): Miro, Padlet, Canva, Google Slides za vizuelizaciju i rad sa interaktivnim sadržajem.

Postavke:

- Aktivnosti se mogu sprovoditi u učionici ili online, individualno ili u grupama.
- Svaka aktivnost kombinuje individualni rad (popunjavanje radnih listova, refleksiju) i grupni rad (diskusija, analiza slučaja, prezentacija).

- Učesnici imaju pristup laptopu, tabletu ili pametnom telefonu za rad s digitalnim alatima i primerima profila.
- Trener vodi diskusiju, nadgleda rad i pruža praktične savete, dok se učesnici podstiču na razmenu iskustava i razmišljanje.

Korišćeni pedagoški pristup

Igranje uloga (kroz zamišljene profile)

- Nastavnici preuzimaju različite digitalne identitete i simuliraju ponašanje na internetu, što im omogućava da razumeju potencijalne posledice izbora sadržaja, tona komunikacije i postavki privatnosti.
- Ovaj pristup podstiče empatiju i kritičko razmišljanje, jer učesnici posmatraju kako različiti stilovi online prisutnosti utiču na percepciju drugih.

Grupna analiza i diskusija

- Analizirajući primere dobrih i loših profila u malim grupama, učesnici razvijaju sposobnost kritičke evaluacije digitalnog sadržaja i diskusije o etičkim dilemama.

Diskusija

Diskusija omogućava razmenu iskustava i razmišljanje o različitim pristupima, dok trener vodi razmišljanje i ističe pedagoške implikacije u učionici.

Mikro-nastava

- Nastavnici kreiraju mini-lekciju ili aktivnost kroz koju učenicima objašnjavaju principe izgradnje pozitivnog online identiteta.*
- Ovakav pristup omogućava trenutno testiranje i primenu teorije u praksi, razvija veštine jasnog objašnjenja i podržava pedagogiju prilagođenu digitalnoj stvarnosti učenika.

Učenje zasnovano na projektima (kreiranje digitalnog identiteta kao mini-projekta)

- Učesnici razvijaju svoj zamišljeni digitalni profil kao mini-projekat, birajući vrednosti, ton komunikacije i sadržaj.
- Ovaj pristup jača kreativnost, samostalno donošenje odluka i veštine planiranja, a istovremeno omogućava praktičnu pripremu materijala koji se mogu primeniti u nastavi sa učenicima.

Refleksivni pristup i vođena samoprocena

- Kroz refleksivne dnevnik i vođene diskusije, učesnici povezuju vlastito digitalno ponašanje s pedagoškim ciljevima.
- Podstiče kontinuirani profesionalni razvoj, kritičko razmišljanje i planiranje aktivnosti za učenike.

Tehnološki zahtevi:

- Računari ili laptopovi za učesnike – omogućavaju individualni i grupni rad, kao i pretraživanje vlastitih digitalnih tragova i kreiranje vizuelnih mapa.
- Internet veza – neophodna za istraživanje i pretraživanje podataka (npr. pretraga vlastitog imena na Googleu, analiza javno dostupnih informacija).
- Softver ili online alati za mapiranje (MindMeister, Miro, Canva, XMind) – koriste se za vizuelni prikaz i strukturisanje digitalnog otiska.
- Projektor ili interaktivna tabla – koristi se za predstavljanje kolektivne mape i poređenje rezultata unutar grupe.

- Digitalni repozitorij (Google Drive, Padlet ili Moodle) – omogućava pohranjivanje kreiranih mapa i kasnije korišćenje u nastavi.
- Mobilni telefoni (opciono) – mogu se koristiti za dodatne pretrage ličnih računa ili testiranje postavki privatnosti na profilima na društvenim mrežama.
- Ovi zahtevi omogućavaju nastavnicima da praktično istraže vlastiti digitalni otisak, vizueliziraju ga i o njemu razgovaraju u grupama, s mogućnošću kasnijeg korišćenja materijala u nastavi sa učenicima.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Nivo digitalnih veština nastavnika

Aktivnost je osmišljena tako da bude podjednako dostupna i početnicima i naprednim korisnicima.

Početnici mogu raditi s obrascima za kreiranje profila i primerima pozitivnih praksi, dok napredni nastavnici mogu eksperimentirati s naprednim postavkama privatnosti, alatima za kreiranje digitalnog sadržaja ili analizom slučajeva iz stvarnog života.

Različiti obrazovni konteksti

U školama s ograničenim tehničkim resursima, vežba se može sprovesti korišćenjem papira i olovke (crtanje zamišljenih profila, opisivanje identiteta u pisanom obliku).

U digitalno opremljenim okruženjima, nastavnici mogu raditi direktno na laptopovima/tabletima, koristeći društvene mreže, simulatore ili obrazovne platforme.

Različiti predmeti i nastavna područja

Aktivnost se može prilagoditi različitim predmetima:

- u jezicima i književnosti – stvaranje identiteta kroz naraciju ili opis likova,
- u društvenim naukama – povezivanje s građanskim obrazovanjem i odgovornim ponašanjem na internetu,
- u umetnosti i dizajnu – s fokusom na vizuelni izraz identiteta.

Učesnici sa različitim profesionalnim iskustvom

- Iskusniji nastavnici mogu podeliti primere iz vlastite prakse (npr. slučajevi iz učionice gde su učenici imali problema s digitalnim identitetom)
- Mlađi nastavnici mogu vežbati više praktičnih veština i učenja kroz igranje uloga.

Kulturna i društvena prilagodljivost

Aktivnost uzima u obzir različite kulturne norme vezane za online samoprezentaciju i privatnost.

Zadaci se mogu lokalizovati s primerima platformi društvenih medija koje su učenicima najpoznatije u datom kontekstu.

Diferencijacija zadataka

Nastavnici mogu birati nivo složenosti: od jednostavnog kreiranja profila do razvoja mini-projekta (kao što je plan kampanje ili sadržaj usmeren na izgradnju pozitivnog digitalnog identiteta).

Prateća dokumentacija:

Priručnik za nastavnike

Detaljne uputstva za sprovođenje aktivnosti.

Kratka teorijska osnova o online identitetu i digitalnom građanstvu.

Saveti za prilagođavanje zadatka različitim grupama učenika.

Obrasci profila

Prazni obrasci u digitalnom (Word/Google dokumenti) i štampanom formatu.

Predloženi odeljci: ime/profil, vizuelni elementi (fotografija, logo), vrednosti, interesi, ponašanje na mreži.

Pitanja iz kontrolne liste

- „Da li moj profil odražava vrednosti koje želim da predstavim?“
- „Koje informacije je bezbedno deliti, a koje nije?“
- „Kako bi drugi mogli da protumače moj sadržaj?“

Primeri dobre prakse

- Zbirka pozitivnih primera profila javnih ličnosti, edukatora ili mladih ljudi koji promovišu bezbedno i odgovorno ponašanje na internetu.
- Analiza: zašto su ovi primeri uspešni i kako se mogu primeniti u radu sa učenicima.

Mikro-vodič za nastavu

- Kratki dokument koji pomaže nastavnicima da osmisle mini-lekciju o online identitetu za svoje učenike.
- Predložene aktivnosti u učionici (diskusija, studija slučaja, grupni rad).

Spisak digitalnih alata

Predloženi bezbedni alati/platforme koje nastavnici mogu koristiti sa učenicima za kreiranje sadržaja (npr. Canva za vizuelni identitet, Padlet za grupni rad, privatne Google grupe za diskusiju).

Refleksivni dnevnik

Kratki dokument u koji nastavnici zapisuju svoja zapažanja o toku aktivnosti i ideje o tome kako je primeniti u radu sa učenicima.

Zaključak nastavne jedinice

Aktivnost „Izgradnja pozitivnog online identiteta“ predstavlja ključni korak u obuci nastavnika, jer ih osposobljava da praktično razumeju važnost i posledice digitalnog samoprezentiranja. Moderni obrazovni kontekst podrazumeva da učenici veliki deo svog vremena provode u digitalnom okruženju, gde oblikuju svoj identitet, grade reputaciju i uspostavljaju odnose s vršnjacima. Nastavnici su u jedinstvenoj poziciji da prepoznaju i potencijal i rizike ovih procesa i da vode učenike ka izgradnji identiteta koji je autentičan, pozitivan i siguran.

Kroz ovu aktivnost, nastavnici ne samo da prepoznaju komponente online identiteta (jezik, vizuelne elemente, vrednosti, sadržaj koji dele), već i aktivno učestvuju u simulaciji kreiranja profila. Na taj način razvijaju veštine kritičkog mišljenja – razumevajući kako male odluke, poput izbora fotografije ili komentara, oblikuju percepciju drugih. Aktivnost takođe podstiče empatiju: kroz analizu zamišljenih profila, nastavnici istražuju različite perspektive, koje kasnije mogu preneti u učionicu kako bi pomogli učenicima da izgrade veću svest o međusobnom poštovanju i odgovornosti u digitalnim prostorima.

Jedan od ključnih ishoda aktivnosti je osnaživanje nastavnika da služe kao uzori učenicima. Prolazeći kroz proces izgradnje identiteta, nastavnici stiču iskustvo koje mogu direktno primeniti u učionici - kroz mikro-nastavu, grupne diskusije ili projektne zadatke. Refleksivna komponenta je posebno značajna, jer nastavnici analiziraju vlastite digitalne otiske i povezuju ih sa svojim profesionalnim identitetom, čime neguju i ličnu i profesionalnu odgovornost.

Pedagoška vrednost ove aktivnosti leži u njenoj kombinaciji pristupa: igranja uloga, kooperativnog učenja, učenja zasnovanog na projektima i refleksije. Na taj način, ona zadovoljava potrebe različitih tipova učesnika, a istovremeno se bavi i zahtevima modernog obrazovanja - integrišući digitalne kompetencije, komunikacijske veštine i kritičko razmišljanje.

Na širem nivou, aktivnost pomaže nastavnicima da prepoznaju svoju ulogu u oblikovanju digitalnog građanstva učenika. Kada učenici postanu svesni da njihov online identitet ima dugoročne posledice po njihov ugled, međuljudske odnose i profesionalne mogućnosti, postaju odgovorniji, samostalniji i bolje pripremljeni za izazove digitalnog društva. U ovom procesu, nastavnici su ključni vodiči i mentori.

Da zaključimo: „Izgradnja pozitivnog online identiteta“ nije samo vežba kreiranja profila, već duboko obrazovni proces koji transformiše način na koji nastavnici percipiraju digitalni prostor – od pasivnog polja komunikacije do aktivnog polja obrazovanja i vaspitanja. Na taj način, nastavnici ne samo da unapređuju vlastite digitalne kompetencije, već i osnažuju učenike da izrastu u svesne, odgovorne i konstruktivne članove digitalne zajednice.

Nastavna jedinica br. 3

Privatnost, bezbednost i upravljanje ličnim podacima

Ishodi

- Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene rizike i pretnje privatnosti na internetu.
- Nastavnici mogu da upute učenike u praktične korake za zaštitu ličnih podataka i osiguranje online računa.
- Nastavnici znaju kako da promovišu bezbedne prakse deljenja informacija na društvenim mrežama i drugim online platformama.

Kratak teorijski opis

U okviru ove teme, nastavnici će, kroz praktične i interaktivne aktivnosti, naučiti kako da prepoznaju, analiziraju i zaštite lične podatke u digitalnom okruženju. Fokus je na razumevanju osnovnih principa digitalne privatnosti, identifikovanju online pretnji kao što su phishing, neovlašćeni pristup ili širenje osetljivih informacija, kao i primeni najboljih praksi za održavanje digitalne bezbednosti.

Kroz grupne diskusije, analize studija slučaja i praktične vežbe, učesnici će ispitati konkretne rizike s kojima se suočavaju i nastavnici i učenici, te razviti strategije za njihovo prevazilaženje. Aktivnosti uključuju kreiranje ličnih planova zaštite, simuliranje scenarija pretnji i primenu alata za kontrolu privatnosti na društvenim mrežama i digitalnim platformama. Nastavnici će takođe razmenjivati iskustva i najbolje prakse, razvijajući kompetencije za prenošenje znanja učenicima i jačanje njihove digitalne pismenosti.

Cilj je da nastavnici steknu konkretna znanja i veštine za odgovorno upravljanje digitalnim identitetom i podacima, kako bi mogli da stvore bezbedno, podržavajuće i etično digitalno okruženje u svojim školama. Aktivnosti su osmišljene tako da kombinuju refleksiju, praktične zadatke i vođene diskusije, osiguravajući direktnu primenu naučenog u nastavnoj praksi.

Aktivnost 1

PREPOZNAJTE I ZAŠTITITE SVOJE PODATKE

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinačno/Grupno: Grupni rad

Opis aktivnosti

Grupni rad: „Identifikujte i zaštitite svoje podatke“ U ovoj aktivnosti, nastavnici će koristiti interaktivne primere i studije slučaja kako bi analizirali različite vrste ličnih podataka koje ostavljaju na mreži, prepoznali potencijalne pretnje i rizike, uključujući phishing, neprikladno deljenje informacija i slabe lozinke. Aktivnost je strukturisana u nekoliko koraka:

Uvod i motivacija (10 minuta)

Trener predstavlja osnovne koncepte digitalne privatnosti i online rizika.

Kratka diskusija o ličnim iskustvima nastavnika i primerima vezanim za školu.

Analiza studije slučaja (15 minuta)

Učesnici rade u malim grupama kako bi analizirali izmišljene ili stvarne primere digitalnih profila.

Oni identifikuju ranjive tačke i potencijalne pretnje.

Praktični zadaci (20 minuta)

Svaki učesnik ispituje vlastiti digitalni otisak i procenjuje bezbednost lozinke, postavke privatnosti i prakse deljenja informacija.

Grupni zadatak: Razviti strategije za zaštitu ličnih podataka u školskom kontekstu.

Diskusija i refleksija (10 minuta)

Grupna diskusija o uočenim rizicima i predloženim zaštitnim merama.

Vršnjačke povratne informacije i razmena iskustava.

Zaključak i primena (5 minuta)

Nastavnici sažimaju ključne uvide i planiraju kako primeniti znanje u svojoj nastavnoj praksi sa učenicima.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene rizike i pretnje privatnosti na internetu.
- Nastavnici mogu da upute učenike u praktične korake za zaštitu ličnih podataka i osiguranje online računa.
- Nastavnici znaju kako da promovišu bezbedne prakse deljenja informacija na društvenim mrežama i drugim online platformama.

Postavka i materijali

Projektor ili laptop – Koristi se za prikazivanje primera, studija slučaja, vizuelizacija pretnji ličnim podacima i demonstracija digitalnih alata za privatnost. Omogućava učesnicima da prate situacije iz stvarnog života i bolje razumeju potencijalne rizike.

Radni listovi – Sadrže izmišljene ili stvarne profile, analitička pitanja i obrasce za kreiranje ličnog plana digitalne bezbednosti. Podržavaju strukturisan rad i praktičnu primenu teorijskog znanja.

Pristup internetu – Omogućava učesnicima da provere svoj digitalni otisak, istraže primere online pretnji, koriste alate za zaštitu podataka i uključe se u interaktivno učenje kroz situacije iz stvarnog života.

Flipchart, bela tabla ili online alati za saradnju (Miro, Google dokumenti, Jamboard) – koriste se za snimanje strategija, deljenje ideja, vizuelno mapiranje rizika i olakšavanje grupnih diskusija.

Praktični primeri i scenariji – Situacije iz stvarnog života, iz škole i svakodnevnog života, koje učesnici analiziraju kako bi razvili strategije zaštite podataka, povezujući teoriju s praksom.

Vodiči i obrasci – Pomažu učesnicima da razviju lični plan digitalne bezbednosti, definišu konkretne korake za zaštitu podataka i pripreme materijale za deljenje sa učenicima.

Interaktivni alati i vežbe – Online simulacije pretnji, mini-kvizovi ili praktične vežbe procene rizika pomažu učesnicima da razviju svest o potencijalnim opasnostima i bezbednim praksama kroz iskustveno učenje.

Upotreba:

Materijali se primenjuju kroz kombinaciju prezentacija, demonstracija, grupnih diskusija i praktičnih vežbi. Projektor i laptop vizuelizuju rizike i alate, radni listovi podržavaju analizu i planiranje, a pristup internetu pruža stvarne primere i interaktivno istraživanje. Flipchartovi i digitalni alati omogućavaju timsku saradnju, dok praktični primeri i scenariji povezuju aktivnosti sa svakodnevnim životima učenika. Vodiči i obrasci olakšavaju kreiranje planova digitalne zaštite, a interaktivne vežbe produbljuju znanje kroz iskustveno učenje, osiguravajući da nastavnici steknu praktične, prenosive veštine koje mogu koristiti sa učenicima.

Korišćeni pedagoški pristup

Analiza studije slučaja – Učesnici analiziraju izmišljene ili stvarne digitalne profile kako bi identifikovali ranjivosti i pretnje. Ovaj pristup povezuje teoretsko znanje sa stvarnim životnim situacijama, podstičući kritičko razmišljanje i refleksiju.

Grupna diskusija i kooperativno učenje – Radeći u malim grupama, nastavnici dele svoja iskustva, razgovaraju o rizicima i razvijaju strategije za zaštitu ličnih podataka. Ovo podstiče saradnju, razmenu iskustava i učenje kroz interakciju vršnjaka.

Mikro-nastava i refleksija – Kroz vođene diskusije i povratne informacije od vršnjaka, učesnici razmatraju kako preneti svoje učenje na učenike i razvijaju planove za implementaciju u učionici.

Učenje usmereno na probleme – Aktivnost uključuje identifikaciju stvarnih problema i pretnji u digitalnom okruženju, a učesnici zajednički dizajniraju strategije i rešenja, povećavajući praktičnu relevantnost obuke.

Tehnološki zahtevi:

Računar ili laptop – za prikazivanje prezentacija, primera ili interaktivnog sadržaja.

Projektor i platno / interaktivna tabla – kako bi svi učesnici mogli da prate materijal i vizuelne primere (npr. kako izgledaju phishing e-poruke, postavke privatnosti, lozinke).

Tablet ili pametni telefon – za praktične zadatke i simulacije (npr. podešavanje postavki privatnosti na društvenim mrežama, instaliranje aplikacija).

Internet veza – za pristup stvarnim primerima, edukativnim platformama ili kvizovima.

Zvučnici – ako se koriste video ili audeo materijali.

Softver / Aplikacije – PowerPoint, Canva, Kahoot, Google Forms ili specijalizovani edukativni alati za bezbednost na internetu.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Različite teme

- Nastavnici informatike mogu detaljnije obraditi tehničke aspekte (lozinke, bezbednosne postavke).
- Nastavnici društvenih nauka mogu naglasiti etičke i društvene posledice deljenja podataka.
- Nastavnici likovne i jezičke kulture mogu koristiti kreativne zadatke (analiza sadržaja, kreiranje postera/kampanja o bezbednosti na internetu).

Različiti nivoi digitalnih veština

- Za nastavnike početnike: jednostavniji primeri i vođene demonstracije (kako proveriti privatnost profila, kako prepoznati phishing e-poruke).
- Za naprednije nastavnike: zadaci koji analiziraju složenije digitalne otiske i kreiraju strategije zaštite koje se mogu podeliti sa učenicima.

Različiti radni konteksti

- Nastavnici u osnovnim školama: fokus na prevenciji i osnovnoj digitalnoj higijeni (jake lozinke, nedeljenje ličnih podataka).
- Nastavnici u srednjim školama: dublja analiza digitalnog identiteta, posledice nepažnje, uključujući primere iz stvarnog života iz iskustava učenika.

Različiti stilovi učenja nastavnika

- Vizuelni učenici: infografici, prikazi digitalnog otiska.
- Praktični učenici: rad na zadacima u malim grupama.
- Učenici orijentisani na diskusiju: vođene debate i razmena iskustava iz škole.

Prateća dokumentacija:

Radni listovi

- Profili (izmišljeni ili prilagođeni iz stvarnih primera) za analizu ličnih podataka.
- Pitanja za vođenu analizu (Koji su podaci javno dostupni? Koji su rizici? Kako se mogu zaštititi?).
- Mini kviz/provera znanja s kratkim scenarijima pretnji.

Prezentacija / Slajdovi

- Ključni koncepti: digitalni otisak, phishing, jake lozinke, postavke privatnosti.
- Ilustrovani primeri pretnji (npr. lažne poruke, javni profili).

Vodič za trenere/nastavnike

- Detaljan vodič s detaljnim uputstvima za aktivnosti, vremenskim rasporedom za svaku fazu i savetima za vođenje diskusija.

Resursi za učesnike

- Lista preporučenih online alata za proveru digitalnih otisaka.
- Vodič za kreiranje bezbednih lozinki i postavljanje dvofaktorske autentifikacije.
- Linkovi do relevantnih zakona i smernica (npr. Zakon o zaštiti ličnih podataka, preporuke EU i UNICEF-a).

Evaluacioni upitnik

Kratka anketa/refleksija o tome šta su nastavnici naučili i kako planiraju da primene to znanje u svom radu sa učenicima.

Zaključak

Aktivnost „Prepoznavaj i reaguj – Sajber-nasilje u školama“ pruža nastavnicima sveobuhvatnu pripremu za identifikovanje, razumevanje i odgovarajuće reagovanje na online nasilje među učenicima. Kroz interaktivne metode, uključujući studije slučaja, simulacije i igranje uloga, učesnici se obučavaju da prepoznaju različite oblike sajber-nasilja, kao što su uvredljive poruke, deljenje neprikladnog sadržaja ili isključivanje učenika iz digitalnih zajednica. Aktivnost omogućava nastavnicima da razumeju uticaj takvog ponašanja na mentalno zdravlje učenika i da razviju empatiju prema žrtvama, što je ključni element prevencije i intervencije.

Analiza studije slučaja i praktične simulacije omogućavaju učesnicima da ispitaju stvarne situacije iz školskog okruženja i razviju konkretne strategije reagovanja. Kroz vođene diskusije i povratne informacije od vršnjaka, nastavnici identifikuju rizična ponašanja, predlažu preventivne mere i uče kako da implementiraju školske procedure u slučaju incidenata. Mikro-nastava i refleksija pomažu učesnicima da osmisle metode za predstavljanje koncepta odgovornog ponašanja na internetu i prevencije sajber-maltretiranja učenicima na jasan i zanimljiv način.

Tehnološki alati, poput projektora, platformi za digitalnu saradnju i online resursa, olakšavaju dinamičnu i participatornu nastavu, dok fleksibilnost aktivnosti – kroz individualni rad, rad u parovima ili grupne diskusije – osigurava prilagodljivost različitim nivoima iskustva i kompetencija nastavnika. Aktivnost osnažuje nastavnike da unaprede svoje profesionalne veštine, razviju svest o online etici i bezbednosti te integrišu preventivne strategije u svoj svakodnevni rad sa učenicima.

Zaključak ove aktivnosti je da nastavnici postaju aktivni akteri u stvaranju bezbednog digitalnog okruženja u školama. Stečeno znanje i praktične veštine omogućavaju im ne samo da reaguju na incidente sajber nasilja, već i da podstaknu učenike da se ponašaju odgovorno, etički i bezbedno na internetu, čime doprinose dugoročnom razvoju zdrave i podržavajuće digitalne kulture u obrazovnom okruženju.

Aktivnost 2

DIGITALNI ŠTIT – KREIRANJE LIČNOG BEZBEDNOSNOG PLANA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinačno/Grupno: Individualni i grupni rad

Opis aktivnosti

Cilj ove aktivnosti je da nastavnici razviju konkretan, praktičan plan digitalne bezbednosti koji mogu primeniti u svom ličnom radu, kao i u radu sa učenicima. Aktivnost kombinuje vođeno učenje, praktične zadatke i diskusiju:

Uvod i prezentacija ciljeva (10 minuta):

Trener objašnjava važnost posedovanja ličnog plana digitalne bezbednosti.

Sledi kratka diskusija o prethodnim iskustvima učesnika i problemima identifikovanim u prethodnoj aktivnosti, „Prepoznajte i zaštitite svoje podatke“.

Analiza rizika i identifikacija pretnji (15 minuta)

Nastavnici pojedinačno procenjuju svoje digitalne navike i ranjivosti.

Grupna diskusija o najčešćim pretnjama (phishing, dezinformacije, slabe lozinke, neprimereno deljenje informacija).

Kreiranje ličnog plana digitalne bezbednosti (25 minuta)

Svaki učesnik razvija konkretan plan:

- Postavljanje jakih lozinki i omogućavanje dvofaktorske autentifikacije.
- Pravila za deljenje informacija na internetu.
- Strategije za prepoznavanje sumnjivih poruka i linkova.
- Redovna ažuriranja softvera i antivirusna zaštita.

Ideje se dele unutar grupe, a učesnici dobijaju savete od kolega.

Prezentacija planova i povratne informacije od kolega (5 minuta)

- Volonteri predstavljaju svoje planove i primaju predloge od kolega.

Zaključak i primena u nastavi (5 minuta)

- Diskusija o tome kako prilagoditi planove i preneti ih učenicima kroz praktične primere i školske projekte.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene rizike i pretnje privatnosti na internetu.
- Nastavnici mogu da upute učenike u praktične korake za zaštitu ličnih podataka i osiguranje online računa.
- Nastavnici znaju kako da promovišu bezbedne prakse deljenja informacija na društvenim mrežama i drugim online platformama.

Postavka i materijali

Radni listovi s predloženim obrascima plana digitalne bezbednosti Svaki učesnik dobija radni list koji sadrži osnovne korake za kreiranje plana: identifikacija ličnih podataka koji se dele na mreži, procena rizika i definisanje zaštitnih mera. Ovi obrasci služe kao vodič, ali učesnici ih mogu dopuniti vlastitim idejama i iskustvima.

Laptop ili tablet za istraživanje digitalnog otiska i online alata Nastavnici koriste uređaje za proveru svog digitalnog otiska (pretraga podataka, pregled javno dostupnih informacija, provera postavki privatnosti). Takođe istražuju dostupne alate za poboljšanje bezbednosti - upravljače lozinkama, dvofaktorsku autentifikaciju, bezbednosne postavke na društvenim mrežama i školskim platformama.

Flipchart ili digitalni alati za saradnju (npr. Padlet, Jamboard, Miro) - Ideje i strategije se beleže zajedno, što omogućava vizuelizaciju procesa i razmenu između grupa. Svaka grupa kreira svoj vlastiti "digitalni štiti" - skup pravila i preporuka za zaštitu podataka, koji se zatim predstavlja drugima.

Praktični primeri i vodiči

Trener pruža kratke vodiče ili infografike o prepoznavanju pretnji (phishing, zlonamerni linkovi, slabe lozinke). Ovi materijali pomažu nastavnicima da lakše prenesu učenicima ono što su naučili.

Projekcija ili prezentacija sa primerima iz stvarnog života
Projektor ili interaktivna tabla se koriste za prikazivanje stvarnih primera (npr. phishing e-poruke, postavke privatnosti na mrežama), stvarajući vizuelnu i praktičnu vezu s teorijom.

Korišćeni pedagoški pristupi

Igranje uloga (simulacija stvarnih digitalnih pretnji)

Učesnici preuzimaju uloge nastavnika, učenika ili potencijalnog "napadača". Na primer, jedna grupa može dobiti zadatak da kreira phishing poruku, dok druga grupa analizira kako bi odgovorili i koje bi zaštitne mere primenili. Ova vrsta simulacije pomaže nastavnicima da realističnije dožive pretnje i nauče kako da ih prepoznaju i objasne učenicima.

Grupna analiza i diskusija

Nastavnici rade u malim grupama kako bi analizirali vlastite digitalne navike, identifikovali uobičajene ranjivosti i predložili rešenja. Grupna dinamika omogućava da se čuju višestruke perspektive, a diskusija vodi do razvoja praktičnih i realističnih strategija koje svaki učesnik može primeniti u svom okruženju.

Mikro-nastava i vođena refleksija

Svaki nastavnik ima priliku da predstavi deo svog plana digitalne bezbednosti grupi kao da ga objašnjava učenicima. Ostali učesnici daju povratne informacije, dok trener vodi refleksiju - šta je bilo jasno, a šta bi se moglo učiniti praktičnijim ili zanimljivijim za učenike. Ovaj proces pomaže u razvoju veština prenošenja znanja.

Učenje zasnovano na projektima – Kreiranje plana kao mini-projekta. Aktivnost je strukturisana tako da konačni rezultat bude lični „digitalni štitić“ – individualni plan zaštite podataka. Učesnici prolaze kroz proces definisanja problema, dizajniranja rešenja i predstavljanja rezultata. Na taj način dobijaju konkretan, praktičan proizvod koji se može koristiti lično, ali i primeniti u učeničkim projektima.

Tehnološki zahtevi:

Računari, tableti ili pametni telefoni

Svaki učesnik treba da ima pristup ličnom uređaju za istraživanje i kreiranje svog „digitalnog štita“. Računari olakšavaju rad sa složenijim dokumentima i pružaju bolju vidljivost, dok tableti i pametni telefoni nude praktičnost i fleksibilnost.

Stabilan pristup internetu

Aktivnost zahteva kontinuiranu internet vezu, jer učesnici istražuju online alate kako bi proverili svoj digitalni otisak, bezbednost lozinke i postavke privatnosti na različitim platformama. Stabilna veza je ključna za nesmetano učešće.

Alati za digitalnu saradnju

Platforme kao što su Miro, Google Docs ili Mentimeter koriste se za kolektivno mapiranje rizika, kreiranje kontrolnih lista i deljenje ideja. Ovi alati omogućavaju prikupljanje podataka u realnom vremenu i vizuelizaciju tokom grupnog rada, podstičući interaktivnost.

Alati za testiranje i evaluaciju bezbednosti

Preporučuje se korišćenje online alata za proveru jačine lozinke (npr. „Koliko je bezbedna moja lozinka“), analizu digitalnih otisaka (npr. Google pretraga s filterima) i simulaciju phishing napada. Ovaj pristup odmah povezuje teoriju s praktičnim iskustvom.

Projektor ili pametna tabla

Potrebni su za kolektivno prikazivanje rezultata grupnog rada, diskusija i vođenih refleksija. Vizuelizacija sadržaja olakšava učenje i osigurava da svi učesnici mogu pratiti tok aktivnosti.

Bezbednosni alati i resursi

Mogu se koristiti primeri softvera za dvofaktorsku autentifikaciju (npr. Google Authenticator), kao i edukativne platforme (npr. besplatni vodiči EU o GDPR-u ili organizacije specijalizovane za digitalnu bezbednost).

Prilagodljivost za različite učesnike:

Različiti nivoi digitalne pismenosti

Aktivnost je osmišljena da uključi nastavnike sa osnovnim, srednjim i naprednim znanjem o digitalnim alatima. Za manjeiskusne nastavnike koriste se jasni obrasci i praktični primeri (npr. provera jačine lozinke ili podešavanje postavki privatnosti na društvenim mrežama). Za naprednije učesnike uključeni su složeniji zadaci, kao što je analiza bezbednosnih postavki na više platformi i korišćenje dodatnih alata za zaštitu podataka.

Individualne i grupne preferencije

Tokom aktivnosti postoji ravnoteža između individualnih zadataka (kreiranje ličnog bezbednosnog plana) i grupnih diskusija (razmena iskustava i analiza pretnji). Ovo omogućava učesnicima da rade svojim tempom, a istovremeno imaju priliku da uče kroz interakciju sa kolegama.

Praktična primenljivost u nastavi

Plan koji nastavnici kreiraju tokom aktivnosti može se prilagoditi nivou učenika s kojima rade – jednostavnije verzije za mlađe učenike i detaljnije verzije za starije srednjoškolce. Ovo osigurava da se ono što nastavnici razviju tokom obuke može odmah primeniti u učionici.

Prateća dokumentacija:

Radni list: "Moj digitalni štit"

Obrazac za plan digitalne bezbednosti sa odeljcima:

Moji nalozi i lozinke (procena jačine, potreba za promenama, omogućavanje 2FA - dvofaktorske autentifikacije)

Postavke privatnosti (na društvenim mrežama, e-pošti, aplikacijama).

Identifikacija rizika (primeri phishing poruka, lažnih profila, prevarantskih poruka).

Moj akcioni plan (koraci koje ću implementirati u narednoj sedmici/mjesecu).

Kontrolna lista: „Bezbedni koraci na internetu“ Lista praktičnih mera koje nastavnici i učenici mogu koristiti (npr. „proveravam izvore informacija“, „Ne koristim istu lozinku za više računa“, „Redovno ažuriram svoje aplikacije“).

Koristi se kao alat za samoprocenu.

Studije slučaja i scenariji

Kratki opisi situacija iz stvarnog života (npr. phishing e-mail, deljenje fotografija bez dozvole, lažno nagradno takmičenje).
Zadaci za učesnike: identifikovati pretnju i predložiti zaštitne mere.

Vodič: „10 najvažnijih pravila digitalne bezbednosti“

Sažet resurs za nastavnike i učenike koji sažima najvažnije smernice.

Može se pripremiti u PDF formatu kao resurs za buduću upotrebu.

Tabela za evaluaciju plana

Omogućava nastavnicima da procene kvalitet kreiranog „Digitalnog štita“. kriterijumumi: jasnoća plana, primenljivost, konkretni koraci, održivost.

Resursi i linkovi

Lista preporučenih alata i web stranica za proveru bezbednosti lozinki, učenje o phishingu i upravljanje postavkama privatnosti.
primer: Googleov centar za bezbednost, vodiči za EU GDPR, Centar za siguran internet

Zaključak nastavne jedinice

„Digitalni štit – Kreiranje ličnog plana bezbednosti“ naglašava ključnu ulogu nastavnika u razvoju digitalne svesti i bezbednih praksi među učenicima, kao i među samim učesnicima obuke. U današnjem digitalnom okruženju, svaka osoba ostavlja tragove svojih online aktivnosti, što sa sobom nosi potencijalne rizike za privatnost i bezbednost ličnih podataka. Kroz ovu aktivnost, nastavnici su imali priliku da se uključe u praktične vežbe, simulacije i analize stvarnih i izmišljenih scenarija kako bi identifikovali moguće pretnje, razumeli njihove implikacije i razvili strategije za zaštitu svog digitalnog identiteta.

Kroz vođene diskusije i igranje uloga, učesnici su se upoznali s različitim vrstama rizika - od phishing poruka i slabih lozinki, do neadekvatnog deljenja informacija na društvenim mrežama, pa čak i sofisticiranih oblika socijalnog inženjeringa. Analiza konkretnih primera omogućila je nastavnicima da prepoznaju ranjive tačke u digitalnom okruženju i da osmisle odgovarajuće preventivne mere. Mikro-nastava i vođena refleksija dali su učesnicima priliku da razmotre kako da prenesu ove principe učenicima, a istovremeno da razviju vlastite lične strategije digitalne bezbednosti.

Kreiranje ličnog bezbednosnog plana – „Digitalnog štita“ – omogućilo je nastavnicima da primene ono što su naučili u praktičnom formatu, razvijajući veštine planiranja, organizovanja i procene vlastitog digitalnog ponašanja. Aktivnost je takođe osnažila učesnike da kritički procene svoju izloženost rizicima i da prepoznaju važnost kontinuiranog praćenja i ažuriranja zaštitnih mera. Grupni rad i zajedničke diskusije doprineli su razmeni iskustava i ideja, dajući nastavnicima različite perspektive i konkretne primere najboljih praksi.

Pored tehničkih aspekata, aktivnost je istakla pedagošku dimenziju – pokazujući kako nastavnici, kroz svoje ponašanje, smernice i praksu u učionici, mogu podsticati svest učenika o važnosti privatnosti, bezbednosti i odgovornog upravljanja ličnim podacima. Izradom plana digitalne bezbednosti, učesnici su stekli konkretan alat koji mogu koristiti u svom nastavnom procesu, kao i model koji učenici mogu slediti.

Nastavna jedinica br. 4

Cyberbullying i etika online komunikacije

Ishodi

- Nastavnici prepoznaju različite oblike i znakove sajber-maltretiranja.
- Nastavnici znaju kako da primene strategije za sprečavanje i rešavanje problema sajber-maltretiranja u učionici.
- Nastavnici znaju kako podsticati poštovanje i etičku online komunikaciju među učenicima.

Kratak teorijski opis

U današnjem digitalnom okruženju, sve veći broj učenika provodi značajan deo svog vremena online, što stvara mogućnosti za različite rizike, uključujući sajber-maltretiranje i neetično ponašanje u online komunikaciji. Nastavnici igraju ključnu ulogu u prepoznavanju ovih izazova, edukaciji učenika o odgovornom ponašanju na internetu i podsticanju pozitivnog digitalnog okruženja u školama.

Kibernetičko nasilje uključuje uvredljive poruke, isključivanje učenika iz online zajednica, deljenje neprikladnog sadržaja bez pristanka, lažno predstavljanje i druge oblike agresivnog ponašanja u digitalnom prostoru. posledice kibernetičkog nasilja mogu biti ozbiljne i dugotrajne, uključujući emocionalni stres, smanjeno samopouzdanje, anksioznost i poteškoće u socijalnoj interakciji.

Aktivnost 1

PREPOZNAJTE I REAGUJTE – CYBERBULLYING U ŠKOLI

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinačno/Grupno: Grupno (s individualnim refleksijama)

Opis aktivnosti

U ovoj aktivnosti, nastavnici će analizirati različite oblike sajber-maltretiranja kroz interaktivne primere i studije slučaja, uključujući uvredljive poruke, isključivanje učenika iz online zajednica, deljenje neprikladnih fotografija i lažno predstavljanje. Aktivnost uključuje:

Uvod i motivacija (10 min): Prezentacija osnovnih koncepata sajber-maltretiranja i njegovog uticaja na mentalno zdravlje učenika, nakon čega sledi kratka diskusija o ličnim iskustvima.

Analiza studije slučaja (20 min): Rad u malim grupama radi identifikacije pretnji i ranjivosti te osmišljavanja preventivnih mera.

Praktični zadaci (20 min): Individualna refleksija – učesnici procenjuju kako bi reagovali u različitim školskim situacijama; grupni zadatak – kreiranje vodiča za intervenciju i podršku žrtvama.

Diskusija i zaključci (10 min): razmena iskustava, povratne informacije od kolega i sumiranje ključnih saznanja.

Ishod(i):

- Nastavnici prepoznaju različite oblike i znakove sajber-maltretiranja.
- Nastavnici znaju kako da primene strategije za sprečavanje i rešavanje problema sajber-maltretiranja u učionici.
- Nastavnici znaju kako da podstiču poštovanje i etičku online komunikaciju među učenicima.

Postavka i materijali

Projektor ili laptop: Koristi se za prikazivanje konkretnih primera, video materijala, vesti o slučajevima sajber-maltretiranja i edukativnog sadržaja koji ilustruje različite oblike online zlostavljanja.

Radni listovi: Uključuju detaljne studije slučaja s pitanjima za diskusiju, zadacima analize rizika i vođenim uputstvima za identifikaciju potencijalnih pretnji. Radni listovi služe za strukturisano razmatranje situacija i mogu se koristiti i za olakšavanje grupnih diskusija.

Flipchart ili online alati za beleženje strategija: Omogućite učesnicima da zabeleže ključne zaključke, kreiraju vizuelne mape problema i rešenja ili zajednički razviju vodiče za intervencije. Digitalni alati poput Miro, Google Docs ili Mentimeter olakšavaju simultano kolaborativno učenje, posebno za veće grupe ili rad na daljinu.

Pristup internetu: Potreban za proveru dodatnih resursa, pravnih okvira, smernica školske politike i primera dobre prakse

Korišćeni pedagoški pristup

Igranje uloga i simulacije iz stvarnog života: Omogućava nastavnicima da vežbaju odgovore na različite scenarije i razvijaju komunikacijske veštine s učenicima i roditeljima.

Grupna analiza i diskusija: Podstiče razmenu iskustava, kritičko razmišljanje i zajednički razvoj rešenja.

Mikro-nastava i vođena refleksija: Učesnici kreiraju mini-lekcije ili objašnjenja za učenike, a zatim razmišljaju o efektivnosti svojih pristupa.

Učenje zasnovano na projektima: Uključuje kreiranje vodiča za intervencije ili planova reagovanja kao mini-projekata koji se mogu implementirati u školskom kontekstu.

Tehnološki zahtevi:

Računari, laptopovi ili tableti: Neophodni za prikazivanje edukativnog sadržaja, video materijala i studija slučaja. Učesnici takođe koriste ove uređaje za praktičan rad s digitalnim alatima, kao što su PDF radni listovi, online kvizovi ili interaktivne vežbe.

Stabilan pristup internetu: Omogućava učesnicima pristup dodatnim resursima, relevantnim člancima i praktičnim smernicama, kao i istovremeni rad na digitalnim platformama. Takođe je neophodan za korišćenje cloud usluga i alata za saradnju u realnom vremenu.

Alati za digitalnu saradnju: (Miro, Google Docs, Mentimeter) se koriste za beleženje zaključaka, brainstorming, kreiranje vodiča i mapa procesa. Ovi alati omogućavaju učesnicima da rade zajedno, komentarišu, uređuju sadržaj i dele ideje, poboljšavajući interaktivnost i praktičnu primenu znanja.

Dodatna oprema: Projektor ili pametni ekran za prikazivanje rezultata grupnog rada, slajdova i video materijala; zvučnici za reprodukciju audeo i video sadržaja koji ilustruju stvarne situacije sajber nasilja.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Složenost zadatka: Studije slučaja i praktične vežbe mogu se prilagoditi prethodnom iskustvu učesnika, stvarajući jednostavnije scenarije za početnike ili složenije situacije za učesnike sa većim iskustvom u radu sa digitalnim okruženjima i problemima sajber-maltretiranja.

Fleksibilnost u formatu rada: Kombinacija individualnog rada, rada u parovima i grupnih diskusija omogućava svakom učesniku da se aktivno uključi u skladu sa svojim sposobnostima i predznanjem. Oni koji se osećaju manje samouvereno mogu raditi individualno, dok iskusniji učesnici mogu voditi diskusije ili pomagati kolegama.

Izbor uloga u simulacijama: Učesnici imaju mogućnost da izaberu ulogu u simulacijama – žrtva, posmatrač ili nastavnik – što podstiče empatiju, praktično razumevanje različitih perspektiva i angažman svih vrsta učesnika.

Prilagodljivi resursi: Dodatni materijali, kao što su video primeri, vodiči ili interaktivni online sadržaj, mogu se koristiti po potrebi, zavisno o nivou znanja i iskustva učesnika.

Grupna podrška: Tokom aktivnosti, trener može pružiti dodatna objašnjenja ili smernice manje iskusnim učesnicima, dok iskusniji učesnici mogu preuzeti mentorsku ulogu s kolegama, dodatno promovišući kolaborativno učenje i razmenu znanja.

Prateća dokumentacija:

Detaljni radni listovi sa studijama slučaja i vođenim pitanjima: Uključuju različite scenarije sajber nasilja, od jednostavnijih do složenijih, sa vođenim pitanjima koja pomažu nastavnicima da analiziraju situacije, identifikuju uloge žrtve, počinioca i posmatrača, te razviju strategije intervencije. Ovi radni listovi služe kao osnova za grupne diskusije i simulacije.

Korak-po-korak vodič za identifikaciju i intervenciju: Obuhvata sistematski pristup prepoznavanju različitih oblika sajber-maltretiranja, preporučene procedure za reagovanje u školskom okruženju, kao i predloge za preventivne mere i edukativne aktivnosti koje nastavnici mogu implementirati u učionici. Vodič je praktičan i primenljiv u svakodnevnom radu.

Kontrolna lista za praćenje reakcija i podršku žrtvama: Omogućava nastavnicima da sistematski prate akcije i procenjuju efektivnost svojih intervencija. Uključuje pokazatelje uspeha, beleženje reakcija učenika i korake za kontinuiranu podršku.

Predloženi nastavni materijali i dodatni resursi: Uključite linkove do edukativnih videa, interaktivnih online alata, infografika i planova lekcija koji se mogu integrisati u različite predmete. Ovi materijali omogućavaju nastavnicima da kontinuirano podstiču digitalnu etiku, kritičko razmišljanje i bezbedno online ponašanje kod učenika.

Dodatni alati za refleksiju i evaluaciju: obrasci za beleženje i samoprocenu spremnosti nastavnika za intervenciju, kao i preporuke za razmenu iskustava među vršnjacima i sprovođenje radionica unutar škole.

Zaključak

Aktivnost je istakla važnost da nastavnici prepoznaju i razumeju različite rizike kojima su lični podaci izloženi u digitalnom okruženju. Kroz analizu studija slučaja i praktične vežbe, učesnici su imali priliku da vide koliko digitalnog traga ostavljaju svakodnevno i kako se on može zloupotребiti. Posebno je naglašeno da se lični podaci ne odnose samo na imena, već i na niz informacija koje delimo - fotografije, lokaciju, navike, kao i informacije o učenicima i školskom okruženju.

Kombinujući individualni rad sa grupnim diskusijama, nastavnici su vežbali identifikaciju tipičnih online pretnji kao što su phishing, lažne poruke, nepravilno deljenje informacija i slabe lozinke. Kroz refleksiju i povratne informacije od vršnjaka, razvili su praktične strategije za zaštitu podataka koje su primenjive i lično i u školskom kontekstu. Ovaj proces je podstakao razmenu iskustava i zajedničko rešavanje problema, što je dodatno ojačalo osećaj bezbednosti i kompetentnosti učesnika.

Važan deo aktivnosti bilo je istraživanje vlastitog digitalnog otiska. Nastavnici su imali priliku da provere koje su informacije o njima javno dostupne i razmotre šta bi trebalo prilagoditi kako bi se bolje zaštitila privatnost. Ovo je podiglo svest o tome da oni služe kao uzori učenicima u digitalnom ponašanju i da odgovorno upravljanje vlastitim podacima može direktno doprineti obrazovanju mladih.

Zaključak ove aktivnosti je da je unapređenje digitalne pismenosti nastavnika ključni korak ka stvaranju bezbednog obrazovnog okruženja. Nakon sesije, nastavnici su osnaženi znanjem i praktičnim alatima kako bi vodili učenike u odgovornom korišćenju interneta i naučili ih kako prepoznati i izbeći rizike. Aktivnost je stoga pružila dvostruku vrednost - poboljšanje ličnih kompetencija nastavnika i pružanje osnove za kvalitetniji rad sa učenicima u oblasti digitalne bezbednosti.

Aktivnost 2

ETIKA ONLINE KOMUNIKACIJE – STVARANJE POZITIVNOG DIGITALNOG OKRUŽENJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinačno/Grupno: Grupno (s individualnim refleksijama)

Opis aktivnosti

Ova aktivnost je osmišljena kako bi nastavnike osposobila veštinama prepoznavanja etičnih i neetičnih obrazaca komunikacije u digitalnom okruženju i razvoja strategija za podučavanje učenika odgovornom ponašanju na internetu. Aktivnost je podeljena u nekoliko koraka:

Uvod i motivacija (10 min)

Trener predstavlja osnovne principe etike online komunikacije, uključujući poštovanje, odgovornost, zaštitu privatnosti i poštovanje autorskih prava. Diskusija obuhvata uticaj neprimerene komunikacije na školski i društveni život, kao i kako pozitivna online interakcija doprinosi zdravoj digitalnoj kulturi. Učesnici dele svoja iskustva i zapažanja, povećavajući angažman i motivaciju.

Primer analize (20 min)

Učesnici rade u malim grupama kako bi analizirali izmišljene i stvarne primere poruka, komentara i objava koje ilustruju etičan ili neetičan digitalni sadržaj. Oni identifikuju negativne posledice neprikladnog ponašanja, uključujući emocionalni uticaj na učenike, eroziju poverenja i potencijalne pravne posledice. Grupna diskusija omogućava razmenu iskustava i kolektivno razumevanje problema.

Diskusija i zaključci (10 min)

Grupna refleksija o ključnim saznanjima i razmena povratnih informacija od vršnjaka. Nastavnici sumiraju strategije koje se mogu odmah primeniti u školi i planiraju daljnje aktivnosti za promociju pozitivnog digitalnog okruženja.

Ishod(i):

- Nastavnici prepoznaju različite oblike i znakove sajber-maltretiranja.
- Nastavnici znaju kako da primene strategije za sprečavanje i rešavanje problema sajber-maltretiranja u učionici.
- Nastavnici znaju kako da podstiču poštovanje i etičku online komunikaciju među učenicima.

Postavka i materijali

Projektor ili laptop za prikazivanje primera online komunikacije: Omogućava učesnicima da prate stvarne primere etičkih i neetičkih poruka, komentara i objava na društvenim mrežama, školskim platformama ili e-pošti. Vizuelni prikazi pomažu u boljem razumevanju situacija i olakšavaju grupne diskusije.

Radni listovi s pitanjima i zadacima za kreiranje koda: Sadrže strukturisana pitanja i praktične zadatke koji vode učesnike kroz analizu online komunikacije i dizajniranje smernica. Uključuju scenarije za diskusiju, razmišljanje o ličnom digitalnom ponašanju i predloge za integraciju etičkih pravila u nastavu.

Flipchart ili alati za digitalnu saradnju (Miro, Google dokumenti): Koriste se za beleženje ideja, brainstorming i zajedničko kreiranje „Kodeksa etičke online komunikacije“. Omogućavaju istovremeno beleženje, vizuelizaciju veza između problema i rešenja te olakšavaju grupnu interakciju i diskusiju.

Dodatna podrška: Učesnici mogu koristiti beleške s predavanja, priručnike i online resurse kako bi proverili primere i proširili vlastite smernice. Kombinacija digitalnih i tradicionalnih materijala osigurava fleksibilnost i aktivno učešće za sve nastavnike, bez obzira na prethodno iskustvo ili tehničke veštine.

Praktična primena: Materijali omogućavaju nastavnicima da odmah dizajniraju i testiraju smernice, kreiraju praktične zadatke za učenike i integrišu principe etičke komunikacije u različite predmete.

Korišćeni pedagoški pristup

Igranje uloga i simulacija etičkih dilema: Učesnici preuzimaju uloge učenika, nastavnika ili roditelja kako bi praktično iskusili različite situacije online komunikacije, uključujući konfliktne ili neetičke scenarije. Ova metoda pomaže u razvoju empatije, prepoznavanju posledica neprikladnog ponašanja i testiranju strategija intervencije u bezbednom okruženju.

Grupna analiza i diskusija: Učesnici rade u malim grupama na specifičnim primerima komunikacije, identifikujući etičke i neetičke obrasce i raspravljajući o potencijalnim posledicama. Naknadna plenarna diskusija omogućava razmenu iskustava između grupa, razmatranje problema iz različitih perspektiva i zajednički razvoj smernica.

Mikro-nastava i vođena refleksija: Nastavnici osmišljavaju kratke nastavne aktivnosti ili scenarije koji se mogu direktno primeniti u njihovom radu sa učenicima. Nakon toga sledi vođena refleksija, gde učesnici razmatraju vlastito digitalno ponašanje, efektivnost svojih strategija i načine da ih prilagode različitim uzrastima i situacijama.

Učenje zasnovano na projektima: Učesnici kreiraju „Kodeks etičke online komunikacije“ kao mini-projekat, koji uključuje planiranje, izradu, testiranje i prilagođavanje smernica za etičku komunikaciju u školskom kontekstu. Ovaj pristup promoviše aktivno učenje, saradnju, kritičko razmišljanje i osećaj odgovornosti, a istovremeno proizvodi konkretne materijale koji se mogu primeniti u nastavnoj praksi.

Integracija praktičnih i refleksivnih metoda: Kombinovanjem simulacija, diskusija, mikro-nastave i projektnih zadataka, učesnici razvijaju sveobuhvatno razumevanje etike online komunikacije, stiču praktične veštine i sposobnost da kontinuirano prilagođavaju svoj pristup svom iskustvu i potrebama svojih učenika.

Tehnološki zahtevi:

Računari, laptopovi ili tableti – omogućavaju prikaz edukativnog sadržaja, interaktivnih primera i izvršavanje praktičnih zadataka u digitalnim alatima. Učesnici mogu istovremeno da istražuju primere online komunikacije i rade na vlastitim zadacima.

Stabilan pristup internetu – neophodan za pretraživanje dodatnih primera i resursa iz stvarnog života, uključujući novinske članke, društvene mreže i online platforme, što omogućava učesnicima da posmatraju stvarne situacije i trendove u digitalnoj komunikaciji.

Alati za digitalnu saradnju (Miro, Google Docs, Mentimeter) – omogućavaju istovremeno prikupljanje ideja, brainstorming i zajedničko kreiranje kodova i smernica. Pomoću ovih alata, učesnici mogu raditi u grupama u realnom vremenu, vizuelizovati diskusije, organizovati povratne informacije i dokumentovati kreirane materijale za kasniju upotrebu u učionici.

Opcioni multimedijalni resursi – projektor ili interaktivna tabla za prezentacije, video klipove i primere etičkih i neetičkih digitalnih interakcija, što omogućava učesnicima da bolje razumeju različite scenarije i analiziraju posledice ponašanja.

Softverska podrška i platforme – pristup alatima za kvizove, ankete i evaluacije (npr. Kahoot, Mentimeter), koji olakšavaju aktivno učešće svih učesnika i pružaju trenutne povratne informacije tokom aktivnosti.

Bezbednosni alati i preporuke – opcije za zaštitu ličnih podataka učesnika tokom rada na mreži, kao što su privatni pretraživači, kontrole za deljenje dokumenata i bezbednosne postavke unutar digitalnih alata.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Aktivnost omogućava individualnu refleksiju, rad u parovima i grupnu diskusiju, osiguravajući aktivno učešće svih učesnika bez obzira na prethodno iskustvo ili nivo znanja o digitalnoj etici. Primeri i zadaci se mogu skalirati - od jednostavnijih situacija koje uključuju osnovne oblike neetičke komunikacije do složenijih scenarija koji uključuju različite digitalne platforme i interakcije učenika.

Učesnici imaju mogućnost da odaberu fokus aktivnosti (društvene mreže, e-pošta, školske platforme, grupe za ćaskanje), što sadržaj čini relevantnijim i praktičnijim za njihov svakodnevni rad.

Aktivnost podstiče razmišljanje o ličnom digitalnom ponašanju i omogućava nastavnicima da identifikuju svoje snage i slabosti u vođenju etičke komunikacije, doprinoseći profesionalnom razvoju.

Njegova fleksibilna struktura omogućava prilagođavanje veličini grupe, uzrastu učenika i specifičnim potrebama škole, povećavajući primenjivost u različitim obrazovnim kontekstima.

Prateća dokumentacija:

Detaljni radni listovi i primeri online komunikacije koji sadrže scenarije etičkog i neetičkog ponašanja, pitanja za diskusiju i analitičke zadatke.

Predloženi format za „Kodeks etičke online komunikacije“, koji se može direktno implementirati u školama i koristiti kao praktičan alat u radu sa učenicima.

Kontrolna lista za implementaciju u učionici i evaluaciju ponašanja učenika, koja omogućava sistematski pregled i praćenje efektivnosti kodeksa, identifikaciju problematičnih obrazaca i planiranje dodatnih aktivnosti.

Dodatni priručnici i vodiči s primerima nastavnih aktivnosti i scenarija za kontinuirano unapređenje digitalne etike i pozitivnog digitalnog okruženja u školama.

Digitalni obrasci i alati za saradnju, koji omogućavaju učesnicima da lako prilagode i dele kreirane dokumente sa kolegama ili učenicima.

Zaključak nastavne jedinice

Aktivnost „Etika online komunikacije – Stvaranje pozitivnog digitalnog okruženja“ pruža nastavnicima praktične veštine i alate za podsticanje odgovornog i etičkog ponašanja među učenicima u digitalnom prostoru. Kroz analizu primera, grupne diskusije i kreiranje „Kodeksa etičke online komunikacije“, učesnici postaju sposobni da prepoznaju neetične obrasce komunikacije, razumeju posledice neprikladnog ponašanja i razviju strategije za prevenciju i intervenciju.

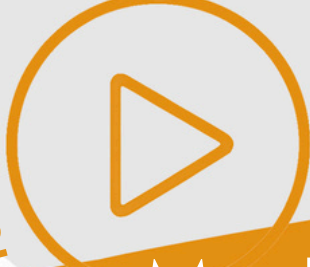
Individualno promišljanje o vlastitom digitalnom ponašanju pomaže nastavnicima da prepoznaju svoje navike i daju primer učenicima, dok grupni rad olakšava razmenu iskustava i kolaborativno učenje.

Učesnici aktivno rade na kreiranju smernica koje se mogu odmah primeniti u učionici i integrisati u različite predmete, promovišući odgovornost, poštovanje i empatiju u online komunikaciji. Tehnološki alati, uključujući projektore, platforme za digitalnu saradnju i internet, omogućavaju dinamičan rad i interaktivno učenje, dok fleksibilnost aktivnosti osigurava prilagodljivost različitim nivoima iskustva nastavnika.

Zaključak aktivnosti je da nastavnici ne samo da uče o etici online komunikacije, već i postaju aktivni kreatori pozitivnog digitalnog okruženja u svojim školama. Stečeno znanje i veštine omogućavaju im da učenike nauče kako da odgovorno koriste digitalne alate, prepoznaju etičke dileme i razviju svest o posledicama svojih postupaka, čime doprinose dugoročnom razvoju bezbednog i podržavajućeg digitalnog prostora u obrazovanju.

MODUL BR. 2

Medijska pismenost i kritičko mišljenje

Ovaj modul se fokusira na obuku nastavnika da vode učenike u kritičkoj analizi medijskog sadržaja i izvora, razumevanju online uticaja i postajanju odgovornim potrošačima i kreatorima. Teme bi trebale da uključuju identifikaciju dezinformacija, lažnih vesti, sadržaja generisanog veštačkom inteligencijom i drugih vrsta manipuliranog sadržaja, razumevanje algoritama i autorskih prava.

Modul 2:

Medijska pismenost i kritičko mišljenje

Ključne reči: Pismenost, kritičko mišljenje, razumevanje pročitano, analitičke veštine, refleksivno mišljenje, zaključivanje, argumentacija, metakognicija, medijska pismenost, strategije postavljanja pitanja

Obuhvat

Ovaj modul obuhvata osnovne koncepte i praktične pristupe za integraciju pismenosti i kritičkog mišljenja u svakodnevnu nastavu. Ističe ulogu postavljanja pitanja, diskusije i analize teksta u pomaganju učenicima da postanu nezavisni mislioci i efikasni komunikatori.

Ciljevi obuke

- Unaprediti razumevanje nastavnika o principima digitalne bezbednosti i uobičajenim online rizicima. Produbiti razumevanje nastavnika o razvoju pismenosti i procesima kritičkog mišljenja.
- Osposobiti nastavnike nastavnim strategijama koje podstiču aktivno čitanje i kritičku analizu.
- Podsticati korišćenje pitanja i dijaloga kako bi se stimulisalo razmišljanje višeg reda.
- Podržati učenike u kritičkom vrednovanju informacija i konstruisanju dobro obrazloženih argumenata.

Teorijska osnova

- Ovaj modul obuke osmišljen je kako bi pripremio nastavnike da vode učenike u kritičkoj analizi medijskog sadržaja. U današnjem digitalnom okruženju, mladi ljudi su kontinuirano izloženi informacijama iz različitih i često kontradiktornih izvora. Društveni mediji, platforme za vesti, oglasi i zabava doprinose oblikovanju mišljenja, vrednosti i ponašanja. Iz tog razloga, medijska pismenost - shvaćena kao sposobnost pristupa, evaluacije, analize, kreiranja i prenošenja medijskih poruka - postala je centralni obrazovni prioritet.
- Medijske poruke nikada nisu neutralne; one su konstruisane sa specifičnim svrhama, oblikovane kulturnim vrednostima i pod uticajem ekonomskih ili političkih interesa. Pomaganje učenicima da otkriju ove temeljne strukture zahteva da sami nastavnici razumeju teorijske osnove medijske pismenosti. Ovo područje se oslanja na semiotiku, kulturne studije i kritičku pedagogiju, naglašavajući da se značenje proizvodi kroz reprezentaciju i odnose moći. Nastavnici koji su obučeni u ovoj perspektivi mogu pomoći učenicima da postavljaju pitanja poput: Ko je kreirao ovu poruku? U koju svrhu? Koje se tehnike koriste za privlačenje pažnje? Čiji su glasovi uključeni ili isključeni?

Kritičko mišljenje pruža kognitivni okvir za podršku ovoj analizi. Ono uključuje propitivanje pretpostavki, prepoznavanje pristranosti, razlikovanje činjenica od mišljenja i procenu pouzdanosti dokaza. U kombinaciji s medijskom pismenošću, kritičko mišljenje osnažuje učenike da postanu ne samo informisani potrošači medija, već i odgovorni i kreativni producenti. Na primer, analizirajući kako naslovi vesti različito uokviruju događaje u različitim medijima, učenici uče da identifikuju ideološke pristranosti. Ispitujući trendove viralnih društvenih medija, mogu razmišljati o tome kako algoritmi utiču na vidljivost i javno mnjenje.

Za nastavnike, konstruktivistički pristup nudi snažnu pedagogiju. Umesto da daju gotove odgovore, edukatori deluju kao posrednici koji podstiču istraživanje, dijalog i refleksiju. Paulo Freireov koncept kritičke pedagogije dodatno naglašava važnost povezivanja medijske analize sa životnim stvarnostima učenika, omogućavajući im da "čitaju svet" i osporavaju dominantne narative. Ovaj pristup podstiče aktivno građanstvo i priprema učenike da se promišljeno i odgovorno angažuju u društvu.

Kombinacijom medijske pismenosti i kritičkog mišljenja, nastavnici mogu transformisati učionice u prostore u kojima učenici uče ne samo da konzumiraju medije, već i da propituju, izazivaju i smisleno doprinose medijskom pejzažu.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
1. Osnove pismenosti i kritičkog mišljenja	• Nastavnici mogu da definišu ključne koncepte pismenosti i kritičkog mišljenja i objasne njihov značaj u obrazovanju. • Nastavnici mogu da primenjuju principe autorskih prava kako bi odgovorno birali, koristili i delili obrazovne resurse.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
2. Tehnike postavljanja pitanja i diskusije za podsticanje razmišljanja	• Nastavnici znaju kako da koriste efikasne strategije postavljanja pitanja kako bi podstakli analizu i refleksiju kod učenika. • Nastavnici znaju kako da vode diskusije u učionici koje podstiču učenike da razmotre više perspektiva.
3. Strategije razumevanja pročitano­g za duboko razumevanje	• Nastavnici su u stanju da učenike nauče tehnikama aktivnog čitanja, uključujući predviđanje, sažimanje i postavljanje pitanja. • Nastavnici znaju kako da pomognu učenicima da povežu ideje između tekstova i konteksta. • Nastavnici mogu da nauče učenike da analiziraju i procenjuju izvore u pogledu tačnosti, relevantnosti i kredibiliteta.
4. Evaluacija i kreiranje argumenata i medijska pismenost	• Nastavnici mogu da vode učenike u proceni verodostojnosti informacija i identifikovanju pristranosti. • Nastavnici mogu da objasne kako algoritmi utiču na potrošnju informacija i digitalni sadržaj. • Nastavnici znaju kako da pomognu učenicima da konstruišu koherentne, na dokazima zasnovane argumente, u usmenom i pismenom obliku.

Zaključak

Ovaj modul naglašava važnost osposobljavanja nastavnika znanjem i strategijama za podsticanje medijske pismenosti i kritičkog mišljenja u njihovim učionicama. U svetu u kojem se učenici susreću sa stalnim protokom informacija, sposobnost ispitivanja izvora, otkrivanja pristranosti i procene kredibiliteta je ključna za celoživotno učenje i demokratsko učešće. Nastavnici koji usvoje ovaj pristup pomažu učenicima da prepoznaju da su medijske poruke konstruisane, svrsishodne i često oblikovane društvenim i političkim interesima. Modeliranjem istraživanja i podsticanjem refleksije, edukatori osnažuju učenike ne samo da kritički konzumiraju medije, već i da kreiraju odgovoran, etičan i društveno osvešćen sadržaj. Na taj način, učionice postaju prostori koji neguju informisane, angažovane i aktivne građane.

Nastavna jedinica br. 1

Osnove pismenosti i kritičkog mišljenja

Ishodi

- Nastavnici mogu da definišu ključne koncepte pismenosti i kritičkog mišljenja i objasne njihov značaj u obrazovanju.
- Nastavnici mogu da primenjuju principe autorskih prava kako bi odgovorno birali, koristili i delili obrazovne resurse.

Kratak teorijski opis

Osnove pismenosti i kritičkog mišljenja pružaju nastavnicima osnovne alate za vođenje učenika u snalaženju u današnjem složenom informacionom pejzažu. Pismenost više nije ograničena na čitanje i pisanje, već uključuje i tumačenje različitih medija, vrednovanje izvora i odgovorno stvaranje znanja. Kritičko mišljenje dopunjuje pismenost omogućavajući učenicima da preispituju pretpostavke, analiziraju argumente i donose sudove zasnovane na dokazima. Zajedno, ove veštine osnažuju nastavnike da podstiču nezavisne, refleksivne i etičke učenike. Pored toga, razumevanje principa autorskih prava osigurava da nastavnici i učenici odgovorno koriste obrazovne resurse, poštujući intelektualno vlasništvo, a istovremeno promovišu kreativnost i saradnju. Ova teorijska osnova naglašava ulogu edukatora ne samo kao prenosilaca znanja već i kao posrednika u istraživanju, osposobljavajući učenike celoživotnim veštinama za aktivno učešće u demokratskim i digitalnim društvima.

Aktivnost 1

UOČITE PRISTRANOST – ANALIZA MEDIJSKIH PORUKA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa od 4 osobe

Opis aktivnosti

Zagrevanje (5 minuta):

Trener pokazuje kratku SM objavu i pita: „Koja je glavna poruka? Ko ju je napisao?“ Nastavnici dele brze odgovore.

Grupni zadatak (10 minuta):

Svaka grupa dobije dve verzije iste vesti (jednu s neutralne stranice, jednu pristrasnu). Ističu reči koje pokazuju emocije, preterivanje ili pristrasnost.

Uporedi i razgovaraj (10 minuta):

Radni list za grupne odgovore:

1. Ko je ciljna publika?
2. Koje činjenice naspram mišljenja?
3. Šta je izostavljeno?

Prezentacija (10 minuta):

Grupe lepe svoje nalaze na zid/tablu. Svaka grupa ukratko objašnjava razlike. Menti, Kahoot i Canva mogu se koristiti za podsticanje postupka.

Refleksija (5 minuta):

Trener pita: „Kako biste vodili učenike da uoče pristranost?“

Nastavnici predlažu strategije. Aktivnost „PREPIŠI“: Od publike se traži da prepíše objavu na zdraviji način.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da definišu ključne koncepte pismenosti i kritičkog mišljenja i da objasne njihov značaj u obrazovanju.

Postavka i materijali:

Okruženje: Učionica, grupe od 4 osobe.

Materijali:

Dva kontrastna novinska članka po grupi (štampana), markeri, radni list sa usmeravajućim pitanjima, lepljive beleške.

Korišćeni pedagoški pristup

Ova aktivnost koristi kritičku pedagogiju i kolaborativno učenje.

Nastavnici aktivno analiziraju tekstove, ispituju perspektive i zajednički konstruišu značenje. Podstiče kritičko razmišljanje upoređivanjem izvora i razmišljanjem o tome kako voditi učenike u medijskoj pismenosti.

Tehnološki zahtevi:

Projektor

Prilagodljivost za različite učesnike:

Prilagodljivo pojednostavljenjem tekstova za manje iskusne nastavnike ili korišćenjem složenih, disciplinski specifičnih izvora (vesti iz nauke, politički komentari) za napredne grupe. Za višezjezične postavke, članci mogu biti na jeziku na kojem učesnici predaju.

Grupni rad osigurava podršku među kolegama, omogućavajući različitim nivoima veština da se međusobno dopunjuju.

Aktivnost 2

DETEKTIV ZA AUTORSKA PRAVA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa od 4 osobe

Opis aktivnosti

Pauza za probijanje leda 0–5 min

Trener pita: „Jeste li ikada kopirali materijal za čas, a da niste razmišljali o autorskim pravima?“ (podignite ruke, bez imena).

Mini-uvod 5–10 min

Trener objašnjava osnove autorskih prava + simbole Creative Commons (slajdovi ili poster).

Detektivski zadatak 10–20 min

U parovima, nastavnici dobijaju „kartice s dokazima“ (slike, tekstove, video zapise s napomenama o korišćenju). Oni odlučuju: ✓ legalno / ✗ nije legalno za učionicu.

Igranje uloga 20–30 min

Svaki par opravdava svoj izbor: „Mi smo detektivi autorskih prava. Dozvoljavamo/zabranjujemo ovu upotrebu jer...“

Tačni odgovori 30–35 min

Trener otkriva tačne odluke i objašnjava obrazloženje.

Zaključak 35–40 min

Nastavnici dele jedno praktično pravilo u učionici kako bi promoviseli etičku upotrebu.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da primenjuju principe autorskih prava **kako** bi odgovorno birali, koristili i delili obrazovne resurse.

NASTAVNA JEDINICA 1

Osnove pismenosti i kritičkog mišljenja

Grupni rad osigurava podršku među kolegama, omogućavajući različitim nivoima veština da se međusobno dopunjuju.

Mesto i materijali

Mesto: Učionica s projektorom.

Materijali: Slajdovi o osnovama autorskih prava, „kartice s dokazima“ (štampane), brošura s kontrolnom listom autorskih prava.

Korišćeni pedagoški pristup

Ova aktivnost koristi kritičku pedagogiju i kolaborativno učenje. Nastavnici aktivno analiziraju tekstove, propituju perspektive i zajednički konstruišu značenje. Podstiče kritičko razmišljanje upoređivanjem izvora i razmišljanjem o tome kako voditi učenike u medijskoj pismenosti.

Tehnološki zahtevi:

Projektor

Prilagodljivost za različite učesnike:

Prilagodljivo prilagođavanjem „kartica s dokazima“ kontekstima učesnika (npr. slike iz udžbenika za nastavnike osnovnih škola, YouTube isječci za srednjoškolske). Treneri mogu prilagoditi težinu – osnovno „legalno/nije legalno“ za početnike ili nijansirani scenariji Creative Commons za napredne grupe. Igranje uloga podržava različite stilove učenja i nivoe udobnosti.

Prateća dokumentacija za ovu nastavnu jedinicu:

Aktivnost 1: [ACT 1.docx](#)

[TT1 Uočite pristrasnost](#)

Zaključak nastavne jedinice

Ove aktivnosti osposobljavaju nastavnike praktičnim strategijama za podsticanje medijske pismenosti i odgovorne upotrebe digitalnih medija. Analizirajući pristrasnosti i praktikujući svest o autorskim pravima, učesnici ne samo da usavršavaju vlastite kritičke veštine, već i stiču prilagodljive metode za vođenje učenika u postavljanju pitanja, evaluaciji i etičkom angažmanu s medijima.

Nastavna jedinica br. 2

Tehnike postavljanja pitanja i diskusije za podsticanje razmišljanja

Ishodi

- Nastavnici znaju kako da koriste efikasne strategije postavljanja pitanja kako bi podstakli analizu i refleksiju kod učenika.
- Nastavnici znaju kako da vode diskusije u učionici koje podstiču učenike da razmotre više perspektiva.

Kratak teorijski opis

U obrazovanju o medijskoj pismenosti, tehnike postavljanja pitanja i diskusije osnažuju učenike da kritički razmišljaju o porukama s kojima se susreću.

Promišljena, otvorena pitanja vode učenike dalje od površnog razumevanja ka dubljoj analizi izvora, namera i skrivenih predrasuda. Ispitivanjem činjenica naspram mišljenja i pitanjem čiji su glasovi uključeni ili isključeni, nastavnici vode učenike da razmišljaju o kredibilitetu i perspektivi. Strukturisane diskusije zatim omogućavaju učenicima da čuju više gledišta, uporede tumačenja i razviju razumne argumente. Kroz ove prakse, nastavnici podstiču učionicu vođenu istraživanjem gde dijalog izoštava i kritičko razmišljanje i odgovorno angažovanje u medijima.

Aktivnost 1

KREATOR PITANJA: FORMULISANJE KRITIČNIH PITANJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa od 4 osobe

Opis aktivnosti

0–5 min | Zagrevanje: Trener prikazuje medijski isečak (npr. jednoglasni oglas ili naslov vesti). Nastavnici brzo dele prve reakcije.

5–15 min | Ulaz i primeri: Trener predstavlja nivoe pitanja iz Bloomove taksonomije s primerima vezanim za medije.

15–25 min | Grupni zadatak: Svaka grupa kreira 3–4 otvorena, kritička pitanja o medijskom isečku (npr. „Čija perspektiva nedostaje?“).

25–35 min | Deljenje: Grupe razmenjuju pitanja i odgovaraju jedna drugoj, upoređujući interpretacije.

35–40 min | Refleksija: Trener pita: „Kako biste mogli da koristite ovu tehniku u vlastitoj učionici?“

Ishod(i):

- Nastavnici znaju kako da koriste efikasne strategije postavljanja pitanja kako bi podstakli analizu i refleksiju kod učenika.

NASTAVNA JEDINICA 2

Tehnike postavljanja pitanja i diskusije za podsticanje razmišljanja

Postavka i materijali

Okruženje: Učionica, grupe od 3-4 osobe.

Materijali: Osnove pitanja iz Bloomove taksonomije, papir za crtanje ili lepljive beleške.

Korišćeni pedagoški pristup

Koristi konstruktivističku pedagogiju i učenje zasnovano na istraživanju. Nastavnici aktivno grade znanje kreiranjem i testiranjem pitanja, prelazeći sa teorije na praksu. Zajednički grupni rad podstiče vršnjačko učenje i kritičko angažovanje u radu sa medijskim tekstovima.

Tehnološki zahtevi:

Projektor/ispisi medijskih klipova

Prilagodljivost za različite učesnike:

Može se prilagoditi jednostavnijim medijskim tekstovima za početnike ili složenim, disciplinski specifičnim izvorima za napredne grupe. Osnove pitanja mogu se obezbediti kao podloga za manje iskusne nastavnike, dok napredni učesnici mogu sami generisati osnove. Grupna saradnja uravnotežuje različite nivoe veština.

Aktivnost 2

DISKUSIJA O AKVARIJUMU: ISTRAŽIVANJE VIŠESTRUKIH PERSPEKTIVA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinac/Grupa: Dve polovine cele grupe

Opis aktivnosti

0–5 min | Priprema: Trener predstavlja metodu akvarijuma (unutrašnji krug raspravlja, spoljni krug posmatra).

NASTAVNA JEDINICA 2

Tehnike postavljanja pitanja i diskusije za podsticanje razmišljanja

5–10 min | Medijski podsticaj: Prikažite kontroverzni članak ili objavu na društvenim mrežama.

10–20 min | Diskusija u unutrašnjem krugu: Polovina grupe raspravlja o medijskom članku koristeći vodeća pitanja (pristrasnost, dokazi, uticaj).

20–30 min | Zamena uloga: spoljni krug deli zapažanja, a zatim se zamenjuje s unutarnjim krugom za drugi krug.

30–35 min | Zaključak: Trener ističe kako je diskusija otkrila različite perspektive.

35–40 min | Refleksija: Nastavnici ističu jednu strategiju za podsticanje uravnotežene diskusije u svojim učionicama.

Ishod(i):

- Nastavnici znaju kako da vode diskusije u učionici koje podstiču učenike da razmotre više perspektiva.

Postavka i materijali

Okruženje: Učionica, stolice raspoređene u dva kruga.

Materijali: Štampani medijski tekst/objava, list sa smernicama za pitanja, kontrolna lista za posmatranje.

Korišćeni pedagoški pristup

Primenjuje dijalošku pedagogiju i iskustveno učenje. Nastavnici doživljavaju strukturisanu diskusiju kao učenici, a zatim razmišljaju kao edukatori. Metoda modelira kako dijalog otkriva višestruke perspektive i razvija kritičko mišljenje kroz aktivno učešće i posmatranje.

NASTAVNA JEDINICA 2

Tehnike postavljanja pitanja i diskusije za podsticanje razmišljanja

Tehnološki zahtevi:

Nema

Prilagodljivost za različite učesnike:

Lako se prilagođava odabirom medijskih uputstava relevantnih za kontekst učesnika (lokalne vesti, globalna pitanja, mediji specifični za određenu temu). Za velike grupe, više akvarijuma može se odvijati paralelno. Kontrolne liste za posmatranje podržavaju učesnike sa manje samopouzdanja u diskusiji, osiguravajući da su sve uloge pristupačne.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu:

[AKT 1-2.docx](#)

Zaključak nastavne jedinice

Ove aktivnosti pokazuju nastavnicima kako svrsishodno postavljanje pitanja i strukturisana diskusija mogu produbiti analizu medija i kritičko razmišljanje. Osmišljavanjem otvorenih tema i vežbanjem tehnika poput dijaloga u akvarijumu, nastavnici uče da vode učenike kroz ispitivanje predrasuda, vaganje perspektiva i uključivanje u refleksivni dijalog vođen istraživanjem.

Nastavna jedinica br. 3

Strategije razumevanja pročitnog za duboko razumevanje

Ishodi

- Nastavnici su u stanju da učenike nauče tehnikama aktivnog čitanja, uključujući predviđanje, sažimanje i postavljanje pitanja.
- Nastavnici znaju kako da pomognu učenicima da povežu ideje između tekstova i konteksta.
- Nastavnici mogu da nauče učenike da analiziraju i procenjuju izvore u pogledu tačnosti, relevantnosti i kredibiliteta.

Kratak teorijski opis

Efektivno razumevanje pročitnog ide dalje od dekodiranja reči; ono zahteva aktivno angažovanje s tekstovima kako bi se konstruisalo značenje. Strategije poput predviđanja, sažimanja i postavljanja pitanja pomažu učenicima da predvide sadržaj, identifikuju ključne ideje i kritički ispituju informacije. Povezivanje ideja između tekstova i konteksta omogućava dublje razumevanje i promoviše prenos znanja. Evaluacija izvora u pogledu tačnosti, relevantnosti i kredibiliteta neguje kritičku pismenost, pripremajući učenike za snalaženje u složenom medijskom pejzažu. Modeliranjem i praktikovanjem ovih strategija, nastavnici osnažuju učenike da postanu reflektivni, analitični i autonomni čitaoci sposobni da odgovorno tumače, postavljaju pitanja i koriste informacije.

Aktivnost 1

TEHNIKA PREDVIĐANJA, SUMIRANJA I POSTAVLJANJA PITANJA (PSQ)

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupe od 4 osebe

Opis aktivnosti

0–5 min | Zagrevanje: Trener prikazuje kratek članek ali odlomek besedila. Nastavniki izražajo mnenje o čemu se bo šlo.

5–15 min | Mini-uvod: Trener razlaga strategijo PSQ-a: Predvidi, Sumiraj, Postavi vprašanje. Demonstrira s primerom besedila.

5 glavnih ciljev PSQ tehnike so:

- Aktiviranje prejšnjega znanja

Učenci pregledajo besedilo, da ga povežejo s tistim, kar že vedo.

- Razvijanje svrsishodnega branja

Učenci berejo s jasnim namenom namesto pasivnega branja.

- Poboljšanje razumevanja

Sumiranje in postavljanje vprašanj pomagata učencem, da bolje razumejo ključne ideje.

- Povečanje kritičnega mišljenja

Formuliranje vprašanj podpira globljo angažiranost s besedilom.

- Podpiranje samostojnosti učencev.

Učenci učijo, da strateško pristopajo novim besedilom samostojno.

NASTAVNA JEDINICA 3

Strategije razumevanja pročitano za duboko razumevanje

15–25 min | Grupna vežba: Nastavnici rade u grupama. Za novi članak, oni

1. Predviđaju sadržaj na osnovu naslova/prvog paragrafa.

2. Sažimaju ključne tačke teksta.

3. Osmišljavaju 2-3 ključna pitanja za diskusiju.

25–35 min | Deljenje i diskusija: Grupe razmenjuju predviđanja, sažetke i pitanja. Trener vodi refleksiju o tačnosti i dubini.

35–40 min | Refleksija: Nastavnici primećuju kako se PSQ može prilagoditi njihovim učenicima.

Ishod(i):

- Nastavnici su u stanju da učenike nauče tehnikama aktivnog čitanja, uključujući predviđanje, sažimanje i postavljanje pitanja.
- Nastavnici znaju kako da pomognu učenicima da povežu ideje između tekstova i konteksta.

Postavka i materijali:

Okruženje: Učionica, grupe od 3-4 osobe.

Materijali: Odštampani odlomci članaka, papir za pisanje ili radni listovi, olovke/markeri.

Korišćeni pedagoški pristup

Koristi konstruktivističku pedagogiju i aktivno učenje. Nastavnici se bave tekstovima, predviđanjem, sažimanjem i postavljanjem pitanja, gradeći razumevanje kroz praktičnu vežbu.

Grupni rad u saradnji podstiče vršnjačko učenje i refleksiju, modelirajući strategije za dublje razumevanje učenika.

Tehnološki zahtevi:

Nema

Prilagodljivost za različite učesnike:

Tekstovi se mogu pojednostaviti za manje iskusne nastavnike ili učiniti složenijim za napredne grupe. Nastavnici različitih predmeta mogu koristiti članke specifične za određenu disciplinu. Grupna saradnja omogućava različitim nivoima veština da se međusobno podržavaju, a uputstva se mogu prilagoditi različitim jezičkim veštinama.

Aktivnost 2

VRTULJAK ZA PROCENU IZVORA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinačno/Grupno: u parovima

Opis aktivnosti

Vreme i koraci

0–5 min | Uvod: Trener predstavlja kriterijume za procenu izvora: tačnost, relevantnost, kredibilitet, pristrasnost.

5–10 min | Primer modela: Trener demonstrira evaluaciju kratkog članka ili web stranice.

10–25 min | Aktivnost u rotaciji: Setovi kartica s izvorima (članci, web stranice, objave na društvenim mrežama) postavljaju se po učionici. Nastavnici se rotiraju u parovima, provodeći 3–4 minute po izvoru, procenjujući ga pomoću kontrolne liste.

25–35 min | Zaključak: Parovi dele uvide i upoređuju evaluacije. Trener ističe strategije za vođenje učenika u kritičkoj evaluaciji.

35–40 min | Refleksija: Nastavnici pišu jednu praktičnu strategiju u učionici za nastavu evaluacije izvora.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da nauče učenike da analiziraju i procenjuju izvore u pogledu tačnosti, relevantnosti i kredibiliteta.

Postavka i materijali

Okruženje: Učionica sa dovoljno prostora za kretanje, grupe od 2 osobe.

Materijali: Izvorne kartice (odštampane), kontrolne liste za evaluaciju, olovke, lepljive beleške.

Korišćeni pedagoški pristup

Primenjeno je iskustveno učenje i učenje zasnovano na problemima. Nastavnici aktivno procenjuju različite izvore, primenjujući kriterijume za tačnost, relevantnost i kredibilitet. Rotirajući format podstiče kretanje, diskusiju i posmatranje, promovšući kritičko razmišljanje i praktične veštine koje se mogu preneti u nastavu u učionici.

Tehnološki zahtevi:

Nema

Prilagodljivost za različite učesnike:

Izvori se mogu odabrati tako da odgovaraju nastavnom kontekstu učesnika, predmetu ili lokalnoj/globalnoj relevantnosti. Kontrolne liste za evaluaciju mogu se pojednostaviti za početnike ili učiniti detaljnijima za napredne nastavnike. Spajanje i rotiranje uloga osiguravaju aktivno učešće svih učesnika, bez obzira na prethodno iskustvo.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu:

[ACT 3.docx](#)

Zaključak nastavne jedinice

Ove aktivnosti osposobljavaju nastavnike za podsticanje dubokog razumevanja pročitano i kritičkog mišljenja. Vežbajući strategije poput predviđanja, sažimanja, postavljanja pitanja i evaluacije izvora, nastavnici uče kako voditi učenike u aktivnom angažmanu s tekstovima, povezivanju ideja u različitim kontekstima i kritičkoj proceni informacija, pripremajući učenike da se snalaze u složenim medijskim i tekstualnim okruženjima s razumevanjem i razboritošću.

Nastavna jedinica br. 4

Evaluacija i kreiranje argumenata i medijska pismenost

Ishodi

- Nastavnici mogu da vode učenike u proceni verodostojnosti informacija i identifikovanju pristranosti.
- Nastavnici mogu da objasne kako algoritmi utiču na konzumiranje informacija i digitalnog sadržaja.
- Nastavnici znaju kako da pomognu učenicima da konstruišu koherentne, na dokazima zasnovane argumente, u usmenom i pismenom obliku.

Kratak teorijski opis

Ovaj modul se fokusira na razvoj kapaciteta nastavnika da podstiču kritičku medijsku pismenost i veštine argumentacije kod učenika. Naglašavajući društvene medije, istražuje kako se može proceniti kredibilitet informacija, identifikovati pristranosti i prepoznati algoritmi kao faktori koji utiču na konzumaciju sadržaja. Nastavnici uče strategije za vođenje učenika u konstruisanju koherentnih, na dokazima zasnovanih argumenata, kako u usmenom tako i u pisanom obliku. Razumevanjem dinamike digitalnih medija, učenici se osnažuju da se promišljeno angažuju, kritički procenjuju izvore i uvjerljivo komuniciraju, podstičući odgovorno i informisano učešće u online prostorima.

Aktivnost 1

IZAZOV PROVERE ČINJENICA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinac/Grupa: Parovi

Opis aktivnosti

0–5 min: Uvod – voditelj objašnjava važnost provere činjenica i identifikovanja pristranosti u digitalnim medijima.

5–15 min: Nastavnici primaju 3–4 objave na društvenim mrežama (stvarne ili simulirane) koje sadrže različite tačne podatke. Pojedinačno identifikuju tvrdnje, moguće pristranosti i proveravaju kredibilitet.

15–30 min: U parovima, nastavnici razgovaraju o nalazima i kreiraju mini „vodič za učenike“ za evaluaciju sličnih objava u učionici.

30–40 min: Refleksija cele grupe: Svaki par deli strategije; voditelj ističe praktične savete za podučavanje (kontrolne liste, vođena pitanja i modeliranje provere činjenica).

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da vode učenike u proceni verodostojnosti informacija i identifikovanju pristranosti.
- Nastavnici mogu da objasne kako algoritmi utiču na konzumiranje informacija i digitalnog sadržaja.

Postavka i materijali

Okruženje: Radionica sa stolovima za rad u parovima; projektor za primere postova

Materijali: Štampane ili digitalne objave na društvenim mrežama, obrazac za proveru kredibiliteta/pristranosti, olovke, bela tabla

Korišćeni pedagoški pristup

Nastavnici se uključuju u iskustveno učenje analizirajući stvarne objave na društvenim mrežama, sarađuju u parovima kako bi upoređivali uvide, koriste vođene kontrolne liste kako bi otkrili metode evaluacije i razmišljaju u grupama o strategijama za podučavanje učenika veštinama kritičke procene.

Tehnološki zahtevi:

Projektor za primere postova

Prilagodljivost za različite učesnike:

Prilagodljivo menjanjem složenosti objava, korišćenjem raznolikih tema i ponudom pisanih, usmenih ili digitalnih formata koji odgovaraju iskustvu i stilovima nastavnika.

Aktivnost 2

LEKCIJA LABORATORIJA: PODUČAVANJE ARGUMENATA ZASNOVANIH NA DOKAZIMA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinac/Grupa: Male grupe od 3-4 osobe

Opis aktivnosti

0–5 min: Uvod – voditelj objašnjava argumentaciju zasnovanu na dokazima i njen značaj za kritičko mišljenje.

5–15 min: Nastavnici biraju popularnu temu na društvenim mrežama i pojedinačno iznose ključne tvrdnje, potkrepljujuće dokaze i potencijalne kontraargumente.

15–30 min: U malim grupama, nastavnici osmišljavaju mini-lekciju ili aktivnost u učionici u trajanju od 10–15 minuta kako bi vodili učenike u izgradnji argumenata na osnovu teme. Uključiti teme za diskusiju i zadatke za evaluaciju dokaza.

30–40 min: Grupe predstavljaju mini-lekcije; facilitator i vršnjaci daju povratne informacije usmerene na praktičnost, jasnoću i strategije angažmana.

Ishod(i):

- Nastavnici znaju kako da pomognu učenicima da konstruišu koherentne, na dokazima zasnovane argumente, u usmenom i pismenom obliku.

Postavka i materijali

Okruženje: Radeonica sa stolovima za male grupe;
(opciono) projektor za prezentacije

Materijali: primer sadržaja s društvenih mreža, papir ili laptopovi/ tableti, obrazac za planiranje lekcije, rubrika za procenu argumenata

Korišćeni pedagoški pristup

Nastavnici koriste učenje zasnovano na problemima za osmišljavanje mini lekcija, saradnju u grupama na planiranju aktivnosti, izgradnju znanja integrišući iskustvo s novim strategijama i promišljanje o svojim lekcijama kroz prezentacije i povratne informacije od vršnjaka, kako bi poboljšali primenu u učionici.

Tehnološki zahtevi:

Opciono

Prilagodljivost za različite učesnike:

Prilagodljivo omogućavanjem nastavnicima da odaberu relevantne teme, pružanjem podrške početnicima i fleksibilnim formatima prezentacija za veći nivo udobnosti.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu:

Aktivnost 1

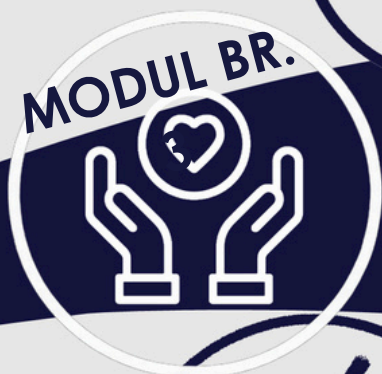
[Mini vodič za učenike.jpeg](#)

[Aktivnost 2](#)

[template.jpeg rubric.jpeg](#)

Zaključak nastavne jedinice

U ovoj nastavnoj nastavnoj jedinici, nastavnici su razvili praktične strategije za podsticanje medijske pismenosti i kritičkog mišljenja u svojim učionicama. Kroz evaluaciju sadržaja društvenih medija u pogledu kredibiliteta i pristranosti, ojačali su svoju sposobnost da vode učenike u proveru činjenica i prepoznavanju algoritamskog uticaja. Osmišljavanjem aktivnosti argumentacije zasnovanih na dokazima, nastavnici su stekli iskustvo u razvijanju veština razmišljanja i komunikacije kod učenika. Fokus na saradnji, refleksiji i prilagodljivosti osigurava da se ovi pristupi mogu primeniti u različitim učionicama, osposobljavajući nastavnike za razvoj promišljenih, odgovornih i informisanih digitalnih građana.

Unapređenje međuljudskih veština učenika

Cilj ovog modula obuke je jačanje kapaciteta nastavnika za promovisanje efikasnog timskog rada i saradnje među učenicima u različitim obrazovnim kontekstima i okruženjima za online učenje.

Da bi se postigao ovaj cilj, modul razvija razumevanje nastavnika o principima i prednostima kolaborativnog i kooperativnog učenja, istovremeno pružajući praktične strategije za planiranje, vođenje i evaluaciju grupnog rada, kako u nastavi licem u lice, tako i u nastavi onlajn. Daljnji cilj je osposobiti nastavnike alatima za upravljanje grupnom dinamikom, poboljšanje komunikacije i rešavanje konfliktnih situacija na konstruktivan i edukativan način. Modul takođe ima za cilj podsticanje inkluzivnog okruženja za učenje koje prepoznaje raznolikost, ceni različite doprinose i promoviše međusobno poštovanje. Kroz vođenu refleksiju i primenjene aktivnosti, modul podržava nastavnike u prenošenju stečenog znanja i veština u vlastitu praksu u učionici, čime se poboljšava angažman učenika, socijalno učenje i efektivnost grupe. Modul obrađuje teorijske osnove i praktične pristupe razvoju veština saradnje u različitim predmetima i starosnim grupama. Naglašava važnost socijalnih i emocionalnih kompetencija, uz kognitivne veštine, za uspešan timski rad.

Modul 3:

Unapređenje međuljudskih veština učenika

Ključne reči: Timski rad, saradnja, komunikacijske veštine, rešavanje konflikata, kooperativno učenje, grupna dinamika, liderstvo, socijalne veštine, interakcija s vršnjacima, kolaborativno rešavanje problema

Ciljevi obuke

- Da se poveća razumevanje nastavnika o principima i prednostima timskog rada i saradnje.
- Osposobiti nastavnike strategijama za olakšavanje efikasnog grupnog rada i kooperativnog učenja.
- Razviti veštine nastavnika u upravljanju grupnom dinamikom i rešavanju konflikata.
- Negovati inkluzivno okruženje koje vrednuje različite doprinose i promoviše međusobno poštovanje.

Obuhvat

Modul obuhvata teorijske osnove i praktične pristupe razvoju veština saradnje među različitim predmetima i starosnim grupama. Naglašava važnost socijalnih i emocionalnih kompetencija, uz kognitivne veštine, za uspešan timski rad.

Teorijska osnova

Međuljudske veštine - poput komunikacije, saradnje, empatije i rešavanja konflikata - ključne su komponente ukupnog razvoja učenika. Dok se tradicionalno obrazovanje prvenstveno fokusiralo na kognitivne ishode, sve veći broj dokaza iz obrazovne psihologije, neuronauke i teorija socijalnog učenja naglašava važnost socijalnog i emocionalnog učenja (SEL) kao temelja za akademski uspeh i dobrobit.

Prema Vigotskijevoj socio-konstruktivističkoj teoriji, učenje je inherentno društveno: učenici grade znanje kroz interakciju, dijalog i saradnju. Okruženja u učionici koja podstiču saradnju među vršnjacima ne samo da poboljšavaju razumevanje sadržaja, već i podržavaju razvoj komunikacijskih veština, samoregulacije i zauzimanja perspektive. Bandurina teorija socijalnog učenja dalje naglašava da učenici uče ponašanja i stavove posmatrajući i modelirajući druge - što ulogu nastavnika kao posrednika i modela efikasnog interpersonalnog ponašanja čini kritično važnim.

Grupni rad, kada je namerno strukturisan, podržava višestruke ciljeve učenja. Istraživanje Johnsona i Johnsona o kooperativnom učenju identifikuje ključne elemente za efikasnu saradnju: pozitivnu međuzavisnost, individualnu odgovornost, interakciju licem u lice, međuljudske i grupne veštine i obradu grupnih informacija. Kada su ovi elementi prisutni, grupni rad vodi do većih postignuća, jačih odnosa među učenicima i veće motivacije za učenje.

Međutim, kolaborativno učenje takođe donosi izazove: nejednako učešće, isključivanje, prekide u komunikaciji ili nerešene sukobe. Da bi se suočili s ovim problemima, nastavnici moraju razviti sposobnost upravljanja grupnom dinamikom i vođenja učenika u konstruktivnom rešavanju nesuglasica. Thomas-Kilmannov model, koji opisuje pet stilova rešavanja sukoba (takmičenje, izbegavanje, prilagođavanje, kompromis i saradnja), nudi praktičan okvir za razumevanje kako pojedinci reaguju na sukob i kako saradnja može dovesti do obostrano korisnih ishoda.

Osim toga, komunikacija u digitalnom dobu uvodi nove složenosti. Online interakcije često nemaju neverbalne znakove, što povećava rizik od nesporazuma. Nastavnici treba da pomognu učenicima da se promišljeno snalaze u ovim prostorima, učeći ih kako da jasno i s poštovanjem komuniciraju i lično i online.

Kao zaključak, negovanje međuljudskih veština u učionici nije zasebna tema, već sastavni deo nastave i učenja u svim disciplinama. Kada učenici nauče efikasno da rade zajedno, ne samo da napreduju akademski, već i grade otpornost, empatiju i društvenu svest, pripremajući ih za buduće uloge u raznolikim zajednicama i kolaborativnim radnim mestima.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
1. Principi i prednosti timskog rada	• Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti koje razvijaju veštine timskog rada kod učenika. • Nastavnici mogu da prepoznaju i olakšaju ulogu saradnje u socijalnom i kognitivnom razvoju učenika.
2. Veštine komunikacije na mreži i van nje	• Nastavnici razumeju razlike između online i offline komunikacije i njihove implikacije na interakcije učenika. • Nastavnici mogu da nauče učenike aktivnom slušanju, jasnoj komunikaciji i veštinama davanja povratnih informacija. • Nastavnici znaju kako da modeliraju i vode poštovan i otvoren dijalog unutar grupa.
3. Upravljanje grupnom dinamikom i rešavanje konflikata	• Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene grupne izazove i izvore sukoba. • Nastavnici znaju kako da primene strategije za posredovanje i konstruktivno rešavanje sukoba. • Nastavnici znaju kako da stvore podržavajuće okruženje u učionici koje ceni različite perspektive.

4. Strategije kooperativnog učenja i inkluzivni grupni rad

- Nastavnici su sposobni da osmisle i implementiraju aktivnosti kooperativnog učenja koje podstiču angažman i odgovornost učenika.
- Nastavnici znaju kako da prilagode grupni rad kako bi se prilagodili različitim učenicima i promovisali jednakost.
- Nastavnici znaju kako da vode učenike u razmišljanju o grupnim procesima i rezultatima.

Zaključak

Ovaj modul je nastavnicima pružio sveobuhvatan okvir za unapređenje međuljudskih veština učenika kroz timski rad, komunikaciju, rešavanje konflikata i kooperativno učenje. Učešćem u iskustvenim aktivnostima i refleksivnoj praksi, učenici su razvili praktične strategije za stvaranje inkluzivnog, poštovanog i produktivnog okruženja za grupno učenje. Podržavanje učenika u izgradnji ovih društvenih i emocionalnih veština ne samo da poboljšava dinamiku u učionici, već ih i priprema za smislenu saradnju izvan školskog okruženja.

Nastavna jedinica br. 1

Principi i prednosti timskog rada

Ishodi

- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti koje razvijaju veštine timskog rada kod učenika.
- Nastavnici mogu da prepoznaju i olakšaju ulogu saradnje u socijalnom i kognitivnom razvoju učenika.

Kratak teorijski opis

Zajednički rad donosi značajne koristi obrazovnom procesu. Pre svega, pomaže učenicima da razviju osnovne veštine timskog rada i saradnje. Radeći zajedno, uče da koordiniraju s drugima, budu fleksibilni i aktivno doprinose zajedničkom cilju. Ove kompetencije se sve više cene na modernom tržištu rada i prepoznate su kao ključne društvene veštine u Evropskom okviru ključnih kompetencija. Škola je idealno mesto za učenike da počnu da ih grade i vežbaju.

Učenje se ne svodi samo na usvajanje i reprodukciju informacija. Osim sticanja nekih osnovnih veština poput čitanja ili pisanja, većina učenja se dešava kada su učenici aktivno uključeni u izgradnju vlastitog znanja. Ovaj proces je posebno efikasan kada se odvija u saradnji s drugima. Kroz dijalog i zajedničke zadatke, učenici izražavaju pretpostavke, razvijaju i usavršavaju ideje, testiraju i revidiraju svoje razumevanje te uče kritički da razmišljaju. Istraživanja pokazuju da dobro organizovan grupni rad dovodi do trajnijeg i primenjivijeg znanja nego učenje u izolaciji.

Pored akademske vrednosti, grupni rad igra i snažnu društvenu ulogu. Promoviše koheziju u razredu, međusobno prihvatanje i uvažavanje različitosti među učenicima. Ovo je posebno važno u raznolikim učionicama. Kada su grupne aktivnosti pažljivo isplanirane, one omogućavaju učenicima da rade s različitim kolegama iz razreda, grade jače veze i prepoznaju snage vršnjaka koji mogu biti tiši, rezervisaniji ili dolaziti iz različitih sredina ili s različitim interesima.

Kolaborativno učenje se može primeniti u bilo kojoj fazi nastavnog procesa - bilo da se radi o uvođenju nove teme, utvrđivanju naučenog ili proceni razumevanja učenika. Iako individualni rad ima svoje mesto, posebno kada se vežbaju veštine koje se na kraju moraju obavljati samostalno, koristi od timskog rada su obično veće. U stvari, zajednički naponi grupe često daju rezultate koji premašuju ono što pojedinci mogu postići samostalno.

Aktivnost 1

JIGSAW: KOLABORATIVNE EKSPERTSKE GRUPE

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa

Opis aktivnosti

Podelite učesnike u „domaće grupe“ od 4-5 nastavnika. Svaka domaća grupa identifikuje stvarni problem u učionici iz vlastitog nastavnog konteksta (npr. izostanci, slabo učešće ili nedostatak motivacije). Unutar domaće grupe, svakom nastavniku iz domaće grupe dodeljuje se pedagoško-psihološka tradicija (biheviorizam, konstruktivizam, socio-konstruktivizam, humanistički pristup) i prelazi u svoju odgovarajuću ekspertsku grupu. U ekspertskim grupama, učesnici proučavaju svoju tradiciju koristeći mini-priručnik, razgovaraju o njenim ključnim principima i razmatraju kako bi ona mogla rešiti problem koji je identifikovala njihova domaća grupa. Nastavnici se zatim vraćaju u svoje domaće grupe i predstavljaju uvide iz svoje ekspertске perspektive. Domaće grupe sarađuju kako bi razvile integrisano rešenje koje kombinuje sve perspektive.

Ishodi:

- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti koje razvijaju veštine timskog rada kod učenika.
- Nastavnici mogu da prepoznaju i olakšaju ulogu saradnje u socijalnom i kognitivnom razvoju učenika.

Postavka i materijali

Prostor za obuku sa pokretnim stolovima ili online prostorijama za odvojene diskusije; mini-priručnici za svaku tradiciju; markeri, radni listovi ili digitalni alati za saradnju (npr. Jamboard, Google Docs) za beleženje i deljenje uvida.

Korišćeni pedagoški pristup

Kolaborativno učenje, vršnjačka nastava i konstruktivistički pristupi. Nastavnici aktivno učestvuju u izgradnji znanja, razmeni perspektiva i rešavanju problema unutar svojih grupa.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: online sobe za odvojene sastanke (Zoom, MS Teams) ili platforme za saradnju (Google Docs, Padlet) za hibridne ili online sesije.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Mini-priručnik i zadaci za diskusiju mogu se prilagoditi različitim nivoima nastavnog iskustva. Veličine grupa, problemi i vreme za diskusiju mogu se prilagoditi kako bi se osiguralo puno učešće i ravnopravan doprinos svih nastavnika.

Aktivnost 2

STRATEGIJE DONOŠENJA ODLUKA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa

Opis aktivnosti

Podelite učesnike u tri grupe. Svaka grupa radi na istom problemu u učionici: učenici koriste ChatGPT za izradu domaćih zadataka.

Svakoj grupi je dodeljena drugačija strategija donošenja odluka:

Konsenzusna grupa: odluke se donose samo kada se svi članovi slože.

Grupa s većinskim glasanjem: odluke se donose većinom glasova.

Vođa odlučuje o grupi: određeni vođa grupe donosi konačnu odluku nakon diskusije.

Grupe raspravljaju o problemu i razvijaju konkretno rešenje koristeći svoju dodeljenu strategiju. Tokom diskusije se podstiče učešće članova grupe. Članovi grupe se takođe podstiču da obrate pažnju na težinu navedenih argumenata.

Nakon toga, svaka grupa predstavlja svoje rešenje i objašnjava proces donošenja odluka. Učesnici razmišljaju o snagama i ograničenjima svake strategije, uključujući njen uticaj na učešće, motivaciju i kvalitet rešenja.

Ishodi:

- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti koje razvijaju veštine timskog rada kod učenika.
- Nastavnici mogu da prepoznaju i olakšaju ulogu saradnje u socijalnom i kognitivnom razvoju učenika.

Postavka i materijali

Prostorija za obuku sa pokretnim stolovima ili online prostorije za rad u manjim grupama; radni listovi za beleženje; markeri ili digitalni alati (npr. Google dokumenti, Jamboard) za beleženje grupnih rešenja.

Korišćeni pedagoški pristup

Kolaborativno učenje, iskustveno učenje i vođena refleksija.

Naglašava aktivno učešće, rešavanje problema i metakognitivnu refleksiju o procesima donošenja odluka.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: online sobe za odvojene sastanke (Zoom, MS Teams) i platforme za saradnju (Google Docs, Padlet) za hibridne ili online sesije.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Veličine grupa i vreme diskusije mogu se prilagoditi. Nastavnicima se može pomoći da podrže manje samouverene učesnike.

Kontekst problema može se prilagoditi različitim predmetima ili starosnim grupama učenika.

Aktivnost 3

IGRANJE ULOGA: PREFERENCIJE TIMA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa

Opis aktivnosti

Podelite učesnike u male grupe. Svaki nastavnik čita mini-priručnik i identifikuje se kao Crveni, Plavi ili Zeleni na osnovu opisa preferencija tima. Svaka grupa dobija problem u učionici, bilo predloženi scenario (npr. raspoređivanje dužnosti nadzora nastavnika) ili problem iz vlastite škole. Profile uloga treba objasniti pre početka. Ovo omogućava: gejmfikaciju, nagađanje ko igra koju ulogu i veći angažman i jasnoću.

Nastavnici glume svoje odabrane uloge, raspravljajući i rešavajući problem u skladu s karakteristikama preferencija svog tima. Nakon igranja uloga, grupe predstavljaju svoja rešenja i razmišljaju o tome kako su različite preferencije uticale na komunikaciju, saradnju i donošenje odluka u grupi.

Ishodi:

- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti koje razvijaju veštine timskog rada kod učenika.
- Nastavnici mogu da prepoznaju i olakšaju ulogu saradnje u socijalnom i kognitivnom razvoju učenika.

Postavka i materijali

Prostorija za obuku sa stolovima ili online sobe za rad u manjim grupama; mini-priručnik za svaku ulogu; radni listovi za beleženje zapažanja i rešenja; markeri ili digitalni alati (npr. Google dokumenti, Jamboard)

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje, igranje uloga, kolaborativno rešavanje problema, aktivno učenje.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: online sobe za odvojene sastanke (Zoom, MS Teams) i platforme za saradnju (Google Docs, Padlet) za hibridne ili online sesije.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Veličina tima i vreme diskusije mogu se prilagoditi. Uloge i scenariji mogu se prilagoditi nivou iskustva učesnika i kontekstu podučavanja. Facilitatori mogu voditi diskusije kako bi se osiguralo uravnoteženo učešće.

Aktivnost 4

OSMIŠLJAVANJE AKTIVNOSTI UČENIČKIH GRUPA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60–75 minuta

Pojedinac/Grupa: Pojedinac / Par (nastavnici istog predmeta)

Opis aktivnosti

Nastavnici pojedinačno ili u parovima biraju nastavnu jedinicu iz svog predmeta i osmišljavaju grupnu aktivnost za učenike.

Aktivnost mora uključivati jasne ciljeve učenja, uputstva, strukturu grupe i kriterijume ocenjivanja. Nastavnici predstavljaju svoju osmišljenu aktivnost kolegama i primaju konstruktivne povratne informacije, razmišljajući o načinima za poboljšanje učešća, saradnje i ishoda učenja. Dostavljen je i dodatni vodič s detaljnim uputstvima za osmišljavanje efikasnih grupnih aktivnosti.

Ishodi:

- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti koje razvijaju veštine timskog rada kod učenika.
- Nastavnici mogu da prepoznaju i olakšaju ulogu saradnje u socijalnom i kognitivnom razvoju učenika.

Postavka i materijali

Prostor za obuku sa stolovima ili prostorijama za odvojene grupe; radni listovi za osmišljavanje aktivnosti; mini-priručnik/detaljan vodič kao primer; markeri, papir ili digitalni alati (Google dokumenti, Jamboard) za planiranje i deljenje ideja.

NASTAVNA JEDINICA 1

Principi i prednosti timskog rada

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje, kolaborativna refleksija i povratne informacije od vršnjaka. Fokus na aktivnom angažmanu nastavnika, praktičnoj primeni prethodnih iskustava i iterativnom dizajnu grupnih aktivnosti usmerenih na učenike.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: online sobe za odvojene sastanke, platforme za saradnju (Google Docs, Padlet) za hibridne ili online sesije.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Aktivnost se može izvoditi individualno ili u parovima. Nastavne jedinice i formati grupnih aktivnosti mogu se prilagoditi predmetu, uzrastu učenika i nastavnom kontekstu. Facilitatori vode refleksiju i povratne informacije kako bi se osiguralo da svi učesnici doprinesu idejama.

Zaključak nastavne jedinice

Kroz niz kolaborativnih, refleksivnih i praktičnih aktivnosti, ova nastavna jedinica je istakla centralnu ulogu timskog rada u rešavanju stvarnih izazova u učionici i unapređenju profesionalne prakse. Angažovanjem različitih teorijskih perspektiva, testiranjem strategija donošenja odluka, istraživanjem timskih preferencija i osmišljavanjem aktivnosti učeničkih grupa, učesnici su iskusili vrednost različitih gledišta, zajedničke odgovornosti i strukturisane saradnje. Ova iskustva su naglasila da efikasan timski rad nije slučaj - on zahteva namerno planiranje, međusobno poštovanje i svest o grupnoj dinamici. Baš kao što učenici imaju koristi od rada u dobro strukturisanim grupama, tako i nastavnici rastu kroz smislenu saradnju. Veštine koje se vežbaju u ovoj nastavnoj jedinici - aktivno slušanje, zauzimanje perspektive, pregovaranje i zajedničko konstruisanje rešenja - ključne su ne samo u učionici, već i u podsticanju podržavajuće i inovativnije školske kulture. Kao edukatori, jačanje našeg kapaciteta za timski rad osnažuje nas da stvorimo bogatije okruženje za učenje za naše učenike.

Nastavna jedinica br. 2

Veštine komunikacije onilne i uživo

Ishodi

- Nastavnici razumeju razlike između online i offline komunikacije i njihove implikacije na interakcije učenika.
- Nastavnici mogu da nauče učenike aktivnom slušanju, jasnoj komunikaciji i veštinama davanja povratnih informacija.
- Nastavnici znaju kako da svojim primerom podstaknu otvoren i uvažavajući dijalog u grupi.

Kratak teorijski opis

Komunikacija igra centralnu ulogu u životima većine ljudi. Kao društvena bića, ljudi imaju duboku potrebu za povezivanjem s drugima. Kroz komunikaciju zadovoljavamo širok spektar društvenih potreba - pripadnost, priznanje, pažnju i emocionalnu bliskost. Neki naučnici čak tvrde da je naš osećaj identiteta oblikovan načinom na koji se predstavljamo i kako drugi reaguju na nas u interakciji. Pored ličnih odnosa, komunikacija je podjednako važna i u profesionalnim kontekstima. Bez obzira da li se predstavljamo potencijalnom poslodavcu, sarađujemo s kolegama, učestvujemo na sastancima ili ih vodimo - način na koji komuniciramo može definisati kvalitet naših profesionalnih odnosa i efikasnost.

Komunikacija je neizbežna – ne možemo ne komunicirati. Čak i tišina prenosi poruku. Ona je takođe nepovratna, što znači da je ključno biti svestan ne samo onoga što govorimo, već i kako to govorimo. Efektivna komunikacija ne zavisi samo od izražavanja vlastite poruke, već i od istinskog slušanja i razumevanja drugih. Uspešna interakcija uključuje slušanje s pažnjom i empatijom, što nam omogućava da reagujemo na načine koji grade povezanost i međusobno razumevanje.

U današnjem svetu, komunikacija se sve više odvija u online prostorima, donoseći sa sobom nove norme, očekivanja i izazove. Da biste se efikasno snašli u ovom digitalnom pejzažu, važno je prepoznati i prilagoditi se njegovoj jedinstvenoj dinamici.

Aktivnost 1

ISKUSTVO S RAZLIČITIM NAČINIMA KOMUNIKACIJE

Predloženo trajanje aktivnosti: Uočavanje komunikacijskih barijera

Pojedinac/Grupa: Grupa

Opis aktivnosti

Učesnici su podeljeni u dve grupe i dobijaju isti kratki zadatak rešavanja problema:

- Grupa A komunicira samo putem platforme za online chat (npr. Padlet, Google Chat ili deljeni dokument).
- Grupa B komunicira licem u lice.

Obe grupe imaju 10 minuta da završe zadatak. Nakon toga, cela grupa razmišlja o iskustvu, razmatrajući:

- Šta je bilo lako, a šta teško u vašoj grupi?
- Šta je bilo dobro, a šta nije bilo tako dobro?
- Kako je način komunikacije uticao na razumevanje, brzinu i uključenost?
- Koje veštine bi pomogle učenicima da bolje komuniciraju u svakom kontekstu?

Ishodi:

- Nastavnici razumeju razlike između online i offline komunikacije i njihove implikacije na interakcije učenika.
- Nastavnici znaju kako da svojim primerom podstaknu otvoren i uvažavajući dijalog u grupi.

Postavka i materijali

Prostor za obuku sa prostorom za grupni rad; flip chart/markeri; uređaji sa internetom za online grupu; tajmer; materijal sa opisom zadatka.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje; vođena refleksija; kolaborativno rešavanje problema.

Tehnološki zahtevi:

Pristup internetu; platforma za chat ili deljenje dokumenata (npr. Google Docs, MS Teams, Padlet); uređaji učesnika.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Može se obaviti u potpunosti online putem dva komunikacijska kanala (chat ili video). Vreme i složenost zadataka mogu se prilagoditi potrebama učesnika i veličini grupe.

Aktivnost 2

ISTRAŽIVANJE STILOVA SLUŠANJA I NESLUŠANJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40–50 minuta

Pojedinačno/Grupno: Grupno (3-4 učesnika po grupi)

Opis aktivnosti

Nastavnici rade u grupama. Svaki učesnik nasumično izvlači ulogu koja predstavlja oblik slušanja ili neslušanja. Grupama se daje scenario u učionici za diskusiju: uvođenje obaveznih školskih uniformi za učenike i nastavnike. Ova aktivnost najbolje funkcioniše u manjim grupama.

Učesnici ne otkrivaju svoje uloge drugima tokom diskusije, već prirodno primenjuju dodeljeni stil slušanja.

Nakon 15-20 minuta diskusije, otkrivaju se uloge i učesnici zajednički razmišljaju o tome kako su različita ponašanja slušanja uticala na razgovor, koji stilovi su promovisali razumevanje i inkluziju, a koji su poremetili komunikaciju. Aktivnost omogućava nastavnicima da iskuse i analiziraju uticaj različitih ponašanja slušanja u bezbednom, iskustvenom okruženju. Nastavnicima se daje vodič za poboljšanje veština slušanja koji mogu podeliti sa svojim učenicima.

Ishodi:

- Nastavnici mogu da nauče učenike aktivnom slušanju, jasnoj komunikaciji i veštinama davanja povratnih informacija.
- Nastavnici znaju kako da svojim primerom podstaknu otvoren i uvažavajući dijalog u grupi.

Postavka i materijali

Prostor za obuku sa stolovima ili prostorima za male grupe; kartice ili papirići sa ulogama slušanja/neslušanja; priručnik sa opisom obrazaca slušanja/neslušanja; flip chart/markeri za grupnu refleksiju; vodič za poboljšanje veština slušanja kod učenika.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje; igranje uloga; vođena refleksija; kolaborativno rešavanje problema; modeliranje.

Tehnološki zahtevi:

Nije obavezno. Opciono: uređaji ako se koriste digitalne kartice uloga ili kolaborativni dokumenti.

Prilagodljivost za različite učesnike

Veličina grupe se može prilagoditi; uloge i scenariji se mogu pojednostaviti ili proširiti; Vreme za diskusiju i refleksiju se može modifikirati; pogodno za online ili offline postavke uz manja prilagođavanja.

Aktivnost 3

RAZMENA POVRATNIH INFORMACIJA U GRUPI

Predloženo trajanje aktivnosti: 30–40 minuta

Pojedinačno/Grupno: Parovi ili male grupe (nastavnici koji predaju isti predmet)

Opis aktivnosti

Nastavnici rade u parovima ili malim grupama. Svaki učesnik predstavlja mini plan lekcije ili određeni deo nastavnog plana koji namerava da predaje. Ostali članovi grupe daju povratne informacije koristeći tehniku "sendviča": počnite s pozitivnim komentaram, ponudite konstruktivan predlog za poboljšanje i završite s još jednim pozitivnim komentaram. Nakon što svi učesnici iznesu svoje prezentacije, grupa razmišlja o tome kako je tehnika uticala na kvalitet povratnih informacija, jasnoću i podršku.

Ishodi:

- Nastavnici mogu naučiti učenike aktivnom slušanju, jasnoj komunikaciji i veštinama davanja povratnih informacija.
- Nastavnici znaju kako da svojim primerom podstaknu otvoren i uvažavajući dijalog u grupi.

Postavka i materijali

Prostor za obuku s prostorom za parove ili male grupe; flipchartovi ili digitalni uređaji za beleženje.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje; praksa u parovima; strukturisana povratna informacija; refleksivna diskusija; kolaborativno rešavanje problema.

Tehnološki zahtevi:

Nema

Prilagodljivost za različite učesnike:

Veličina grupe se može prilagoditi; vreme za prezentacije i povratne informacije se može modifikovati; tehnika se može primeniti na različite predmete i nastavne kontekste; može se prilagoditi za online ili offline formate.

Aktivnost 4

VEŽBA AKTIVNOG SLUŠANJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 30–40 minuta

Pojedinac/Grupa: Parovi

Opis aktivnosti

Nastavnici rade u parovima. Svaki učesnik ukratko predstavlja stvarni problem u učionici koji je iskusio. Partner vežba aktivno slušanje koristeći date smernice (ohrabrivanje, parafraziranje, odražavanje osećaja, postavljanje otvorenih pitanja, sažimanje, imenovanje emocija). Nakon 3-5 minuta, uloge se rotiraju tako da svaki učesnik ima priliku da predstavi problem i vežba slušanje. Nakon svih rotacija, grupa zajednički razmišlja o iskustvu, raspravljajući koje su tehnike bile efikasne, šta je bilo izazovno i kako se ove veštine mogu primeniti sa učenicima.

Ishodi:

- Nastavnici mogu naučiti učenike aktivnom slušanju, jasnoj komunikaciji i veštinama davanja povratnih informacija.
- Nastavnici znaju kako da svojim primerom podstaknu otvoren i uvažavajući dijalog u grupi.

Postavka i materijali

Prostor za obuku s prostorom za rad u parovima; tajmer; materijali sa smernicama za aktivno slušanje; opciono flip chart/markeri za grupnu refleksiju.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje; praksa u parovima; vođena refleksija; modeliranje i vežbanje aktivnog slušanja; kolaborativna diskusija.

Tehnološki zahtevi:

Nema. Opciono: uređaji ako se koriste digitalni materijali.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Spajanje se može prilagoditi veličini grupe; smernice za materijale mogu se pojednostaviti ili proširiti; scenariji problema mogu se prilagoditi različitim nastavnim kontekstima; vreme po rotaciji može se modifikovati.

Aktivnost 5

POBOLJŠANJE ANGAŽMANA UČENIKA KROZ GRUPNI RAD

Predloženo trajanje aktivnosti: 30–40 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa

Opis aktivnosti

Nastavnici rade u malim grupama (3-5 učesnika) kako bi razvili strategije/pravila za poboljšanje angažmana učenika kroz grupni rad.

Svaka grupa sarađuje 10-15 minuta. Nakon toga, grupe predstavljaju svoje predloge (3-5 minuta svaka) i učestvuju u kolektivnoj refleksiji o tome koje su komunikacijske strategije bile efikasne, koji su se izazovi pojavili i kako se te veštine mogu prenositi učenicima.

Ishodi:

- Nastavnici mogu da nauče učenike aktivnom slušanju, jasnoj komunikaciji i veštinama davanja povratnih informacija.
- Nastavnici znaju kako da svojim primerom podstaknu otvoren i uvažavajući dijalog u grupi.

Postavka i materijali

Prostorija za obuku sa stolovima ili prostorima za rad u manjim grupama; flipchartovi/markeri; tajmer; kratki materijali s opisom scenarija problema.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje; kolaborativno rešavanje problema; vođena refleksija; modeliranje

Tehnološki zahtevi:

Nema; možete koristiti flipčartove i markere.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Može prilagoditi veličinu grupe i složenost zadatka. Dodeliti uloge (moderator, merač vremena, zapisničar) kako bi se osiguralo inkluzivno učešće. Problemski scenariji mogu se prilagoditi različitim školskim kontekstima.

Zaključak nastavne jedinice

Kroz ovu jedinicu, učesnici su istraživali komunikaciju kao fundamentalni aspekt i ličnog i profesionalnog života. Kroz iskustvene aktivnosti, ispitali su kako različiti načini komunikacije - licem u lice i digitalni - utiču na interakciju, razumevanje i saradnju. Uključivanjem u igranje uloga i refleksiju, nastavnici su postali svesniji uticaja koji stilovi slušanja, i aktivni i pasivni, imaju na kvalitet dijaloga. Strukturisane vežbe povratnih informacija i vršnjačke diskusije pomogle su učesnicima da razviju praktične strategije za davanje i primanje konstruktivnih povratnih informacija, ključnu veštinu u svakom obrazovnom okruženju. Ova iskustva su naglasila da efikasna komunikacija nije samo jasno izražavanje misli, već i stvaranje prostora da se drugi čuju i razumeju. Bilo da rešavaju probleme, upravljaju grupnim radom ili vode učenike, nastavnici koji aktivno slušaju i namerno komuniciraju podstiču inkluzivnija, poštovanija i produktivnija okruženja za učenje. Ova nastavna jedinica je istakla da snažna komunikacija nije urođeni talenat - to je veština koja se može naučiti, vežbati i usavršavati.

Nastavna jedinica br. 3

Upravljanje grupnom dinamikom i rešavanje konflikata

Ishodi

- Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene grupne izazove i izvore sukoba.
- Nastavnici znaju kako da primene strategije za posredovanje i konstruktivno rešavanje sukoba.
- Nastavnici znaju kako da stvore podržavajuće okruženje u učionici koje ceni različite perspektive.

Kratak teorijski opis

Sukob je prirodan i neizbežan deo ljudske interakcije. Od detinjstva do odraslog doba, susrećemo ga u mnogim oblicima - pregovaranjem o odgovornostima, izražavanjem različitih mišljenja ili takmičenjem za ograničene resurse. U tim trenucima možemo odlučiti da ostanemo pri svome, napravimo kompromis, izbegnemo problem ili se jednostavno nadamo da će se rešiti sam od sebe. Iako takva iskustva mogu biti frustrirajuća ili emocionalno nabijena, ona takođe mogu dovesti do jasnoće, jačih odnosa i osećaja razrešenja.

Iako se sukob često doživljava kao nešto negativno – povezano sa agresijom, poremećajem ili čak neuspehom – on inherentno ne dovodi do štetnih ishoda. Ono što čini pravu razliku je kako na njega reagujemo. Kada se njime upravlja sa svešću i veštinom, sukob može biti snažan pokretač rasta, poboljšane komunikacije i pozitivnih promena. U obrazovanju, kao i u životu, cilj nije eliminisati sukob, već razumeti ga i naučiti kako se s njim konstruktivno nositi. Ova nastavna jedinica fokusira se na izgradnju znanja i veština potrebnih za prepoznavanje dinamike sukoba i reagovanje na načine koji smanjuju štetu i oslobađaju njegov konstruktivni potencijal.

Aktivnost 1

MAPIRANJE KONFLIKATA U UČIONICI

Predloženo trajanje aktivnosti: 45–60 minuta

Pojedinac/Grupa: Pojedinac + grupa

Opis aktivnosti

Svaki nastavnik pojedinačno se priseća jednog ili više tipičnih konflikata iz svog iskustva u učionici. Koristeći dati okvir, kategorišu konflikte prema mogućim izvorima. Nakon individualne refleksije, nastavnici formiraju grupe od po 4 člana gde svaki član deli jedan primer konflikta. Kao grupa, identifikuju obrasce, sličnosti i razlike među različitim vrstama konflikata i pripremaju kratak sažetak ključnih uvida koje će podeliti s celim razredom.

Ishodi:

- Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene grupne izazove i izvore sukoba.
- Nastavnici znaju kako da stvore podržavajuće okruženje u učionici koje ceni različite perspektive.

Postavka i materijali

Štampani ili digitalni obrazac za kategorizaciju sukoba, papir/ markeri za grupne beleške, učionica sa pokretnim stolicama ili prostorijama za rad u manjim grupama.

Korišćeni pedagoški pristup

Refleksivna praksa nakon koje sledi kolaborativna diskusija.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: alati za digitalnu saradnju (npr. Google dokumenti, Jamboard) ako se koriste online materijali.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Nastavnici mogu da biraju konflikte koje žele da podele; kategorije se mogu prilagoditi različitim obrazovnim nivoima i kontekstima.

Aktivnost 2

ISTRAŽIVANJE STILOVA KONFLIKTA I PRAKTIKOVANJE STILA SARADNJE

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinac/Grupa: Pojedinac + grupa

Opis aktivnosti

Nastavnici prvo dobijaju kratke opise pet stilova rešavanja sukoba iz Thomas-Kilmannovog modela: takmičenje, prilagođavanje, izbegavanje, saradnja i kompromis. Pojedinačno, svaki nastavnik identifikuje stil koji najbolje predstavlja njegov tipičan pristup sukobima. Nakon ove samorefleksije, svi nastavnici rade zajedno u malim grupama kako bi vežbali stil saradnje, kao tehniku rešavanja sukoba, koristeći isti scenario: Učenik smatra da je nepravedno ocijenjen i da je dobio nižu ocenu nego što zaslužuje. Grupe igraju uloge kako bi rešili situaciju koristeći principe saradnje - aktivno slušanje, traženje rešenja u kojima svi dobijaju i osiguravanje pravednosti i poštovanja.

Ishodi:

- Nastavnici znaju kako da primene strategije za posredovanje i konstruktivno rešavanje sukoba.
- Nastavnici znaju kako da stvore podržavajuće okruženje u učionici koje ceni različite perspektive.

Postavka i materijali

Materijali s opisima stilova konflikta, prostor u učionici za grupno igranje uloga, flipchart ili bela tabla za beleške.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje kroz samorefleksiju, igranje uloga i kolaborativno rešavanje problema.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: projektor ili alati za online saradnju ako se koriste digitalni materijali.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Scenario se može prilagoditi različitim školskim kontekstima; grupe mogu da razmisle o adaptacijama iz stvarnog života nakon igranja uloga.

Aktivnost 3

MAPIRANJE POTREBA I BRIGA U KONFLIKTIMA U UČIONICI

Predloženo trajanje aktivnosti: 60–75 minuta

Pojedinačno/Grupno: Male grupe (3–5 nastavnika po grupi)

Opis aktivnosti

Nastavnici rade u malim grupama kako bi primenili tehniku mapiranja, tehniku rešavanja konflikata, na scenario konflikta u učionici:

NASTAVNA JEDINICA 3

Upravljanje grupnom dinamikom i rešavanje konflikata

Jedan učenik dozvoljava drugom učeniku da prepíše njegov rad. Prvo, svaki nastavnik identifikuje uključene strane, njihove ključne potrebe i njihove primarne brige/strahove vezane za sukob. Koristeći obrazac za preoblikovanje, grupe preformulišu problem kako bi otvorile mogućnosti za integrativna rešenja. Na kraju, grupe razmenjuju ideje i predlažu najmanje dva moguća rešenja koja zadovoljavaju potrebe i brige svih strana. Nastavnici dokumentuju svoju mapu i predložena rešenja za diskusiju i refleksiju.

Ishodi:

- Nastavnici znaju kako da primene strategije za posredovanje i konstruktivno rešavanje sukoba.
- Nastavnici znaju kako da stvore podržavajuće okruženje u učionici koje ceni različite perspektive.

Postavka i materijali

Štampani ili digitalni obrasci za mapiranje, olovke/markeri, bela tabla ili flipchart za grupne beleške, prostor u učionici za diskusije u malim grupama.

Korišćeni pedagoški pristup:

Iskustveno učenje kroz strukturisano rešavanje problema, kolaborativno promišljanje i integrativno razmišljanje.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: alati za digitalnu saradnju (Google dokumenti, Jamboard) po želji.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Scenario se može prilagoditi različitim kontekstima učionice; grupe mogu koristiti primere iz stvarnog života iz vlastitog nastavnog iskustva.

Zaključak nastavne jedinice

Ova nastavna jedinica je ponudila učesnicima priliku da ispituju konflikt ne kao pretnju, već kao prirodan i upravljiv deo života u učionici. Razmišljajući o stvarnim iskustvima i identifikujući obrasce u konfliktima u učionici, nastavnici su stekli dublji uvid u uobičajene izvore napetosti i različite načine na koje ljudi reaguju na njih. Kroz praktične aktivnosti, istražili su različite stilove konflikta i praktikovali kolaborativne pristupe koji daju prioritet međusobnom poštovanju, aktivnom slušanju i pravednosti. Aktivnosti su naglasile da se efikasno rešavanje sukoba ne svodi na izbegavanje neslaganja, već na prepoznavanje osnovnih potreba i pronalaženje rešenja koja poštuju različite perspektive. Nastavnici su naučili da preoblikuju izazovne situacije, pređu s krivice na razumevanje i uključe učenike u konstruktivan dijalog. Ove veštine ne samo da podržavaju pozitivniju klimu u učionici, već i modeliraju osnovne životne veštine za učenike - empatiju, pregovaranje i rešavanje problema. U zaključku, upravljanje sukobima sa namerom može ojačati odnose, promovisati jednakost i stvoriti inkluzivnije okruženje za učenje.

Nastavna jedinica br. 4

Strategije kooperativnog učenja i inkluzivni grupni rad

Ishodi

- Nastavnici su sposobni da osmisle i implementiraju aktivnosti kooperativnog učenja koje podstiču angažman i odgovornost učenika.
- Nastavnici znaju kako da prilagode grupni rad kako bi se prilagodili različitim učenicima i promovisali jednakost.
- Nastavnici znaju kako da vode učenike u razmišljanju o grupnim procesima i rezultatima.

Kratak teorijski opis

Kooperativno učenje je više od pukog grupisanja učenika – kada je namerno osmišljeno, postaje moćan alat za produblјivanje razumevanja, izgradnju socijalnih veština i podsticanje inkluzije. Za razliku od jednostavnog grupnog rada, kooperativno učenje zahteva jasno definisane uloge, zajedničku odgovornost i individualnu odgovornost. Ono podstiče učenike da aktivno učestvuju u sadržaju, smisleno sarađuju sa vršnjacima i preuzmu odgovornost i za proces učenja i za njegove ishode. Međutim, efikasno kooperativno učenje takođe zahteva promišljeno planiranje. Nastavnici moraju uzeti u obzir ne samo ciljeve učenja, već i različite potrebe svojih učenika - stilove učenja, sposobnosti, poreklo i izazove. Osmišljavanje inkluzivnih grupnih aktivnosti znači stvaranje prostora u kojem svaki učenik može doprineti i osjećati se cenjenim. U ovoj nastavnoj jedinici, učesnici istražuju kako planirati, prilagođavati i razmišljati o praksama kooperativnog učenja koje su angažujuće, pravedne i inkluzivne za sve učenike.

Aktivnost 1

OSMIŠLJAVANJE AKTIVNOSTI KOOPERATIVNOG UČENJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60–75 minuta

Pojedinačno/Grupno: Parovi (nastavnici koji predaju isti predmet)

Opis aktivnosti

Nastavnici osmišljavaju kratku aktivnost kooperativnog učenja za svoje učenike, u parovima. Odabrani deo nastavnog plana i programa trebao bi da bude iz njihovog nastavnog plana i programa, idealno bi bilo da to bude tema koju još nisu predavali koristeći kooperativne metode. Aktivnost treba da uključuje jasne ciljeve učenja, definisane uloge učenika, mehanizme za saradnju i odgovornost, te načine za procenu i procesa i rezultata. Nastavnici treba da uzmu u obzir da se saradnja može dogoditi u bilo kojoj fazi učenja - tokom istraživanja sadržaja, pregleda ili procene - i da se grupni rad koristi kao alat za poboljšanje učenja, a ne samo za zabavu učenika. Nakon osmišljavanja aktivnosti, nastavnici dele svoje planove s vršnjacima radi povratnih informacija i diskusije, razmišljajući o tome kako struktura podržava angažman, jednakost i odgovornost.

Ishodi:

- Nastavnici su sposobni da osmisle i implementiraju aktivnosti kooperativnog učenja koje podstiču angažman i odgovornost učenika.
- Nastavnici znaju kako da prilagode grupni rad kako bi se prilagodili različitim učenicima i promovisali jednakost.
- Nastavnici znaju kako da vode učenike u razmišljanju o grupnim procesima i rezultatima.

Postavka i materijali

Prostor za učionicu ili radionicu, papirni ili digitalni alati za planiranje lekcija, bela tabla ili flipchart za deljenje dizajna.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno i kolaborativno učenje; aktivno učenje.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: alati za digitalno planiranje ili platforme za deljenje dokumenata.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Aktivnost se može prilagoditi bilo kom predmetu, razredu ili grupi učenika; nastavnici mogu odabrati teme relevantne za vlastiti kontekst učionice.

Aktivnost 2

OSMIŠLJAVANJE INKLUZIVNIH AKTIVNOSTI KOOPERATIVNOG UČENJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60–75 minuta

Pojedinačno/Grupno: Individualni ili rad u paru (nastavnici predaju isti predmet)

Opis aktivnosti

Nastavnici osmišljavaju kratki plan časa koji uključuje segment kooperativnog učenja. Unutar plana, moraju eksplicitno da obrade prilagođavanja za različite učenike, uzimajući u obzir različite sposobnosti, stilove učenja i specifične potrebe učenika u njihovim učionicama (npr. učenik s oštećenjem vida, poteškoćama u kretanju ili jezičkim barijerama).

Nastavnici bi trebalo da razmisle o tome kako se grupne uloge, zadaci i materijali mogu prilagoditi kako bi se osigurala jednakost, puno učešće i odgovornost. Nakon što završe plan, nastavnici ga dele s vršnjacima radi diskusije i povratnih informacija, razmišljajući o efektivnosti predloženih prilagođavanja i strategija inkluzivnosti.

Ishodi:

- Nastavnici znaju kako da prilagode grupni rad kako bi se prilagodili različitim učenicima i promovisali jednakost.
- Nastavnici su sposobni da osmisle i implementiraju aktivnosti kooperativnog učenja koje podstiču angažman i odgovornost učenika.

Postavka i materijali

Prostor za učionicu ili radionicu, obrasci za planiranje lekcija (papirni ili digitalni), bela tabla ili flipchart za deljenje i diskusiju.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno, refleksivno i kolaborativno; aktivno učenje

Tehnološki zahtevi:

Opciono: digitalni alati za planiranje lekcija ili platforme za zajedničko deljenje.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Aktivnost se može primeniti na bilo koji predmet, razred ili grupu učenika; nastavnici mogu odabrati kontekste iz stvarnog života i specifične potrebe učenika iz vlastitih učionica.

Aktivnost 3

JEDNOMINUTNA REFLEKSIJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 10–15 minuta

Pojedinac/Grupa: Pojedinac + grupa

Opis aktivnosti

Nastavnici pojedinačno razmišljaju o procesu učenja kroz aktivnosti u ovoj nastavnoj jedinici iz tri perspektive:

Materijal za lekciju – Šta mi je već bilo poznato?

Iskustvo učenja – Šta mislim o ovoj lekciji? Da li me privlači ili odbija?

Evaluacija zadatka – Šta je bilo teže nego što sam očekivao/la?

Svaki nastavnik piše kratke odgovore (oko jednog minuta po zadatku). Nakon individualne refleksije, nastavnici dele ključne uvide s partnerom ili u maloj grupi. Ova aktivnost razvija metakognitivnu svest i podstiče učesnike da razmotre i sadržaj i vlastiti proces učenja. Nastavnici prvo zapisuju svoje odgovore (na lepljivim papirićima ili u digitalnom alatu). Volonteri zatim dele najvažnije tačke u grupnoj diskusiji. Facilitator sažima ključne uvide bez ocenjivanja pojedinačnih odgovora, fokusirajući se na kolektivne tačke učenja.

Osim toga, nastavnici se podstiču da s vlastitim učenicima provedu aktivnost „Minut za refleksiju“. Biće im podeljen skup predloženih pitanja, kako bi im se pomoglo da prilagode pristup svojim učionicama.

Ishod:

- Nastavnici znaju kako da vode učenike u razmišljanju o grupnim procesima i rezultatima.

Postavka i materijali

Tiha soba, listovi za refleksiju ili sveske, olovke/hemijske olovke, banka pitanja za nastavnike.

Korišćeni pedagoški pristup

Strukturisana refleksija, metakognitivno razmišljanje, kolaborativno stvaranje značenja.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: za pisanje refleksija.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Uputstva se mogu prilagoditi različitim starosnim grupama i potrebama učenja.

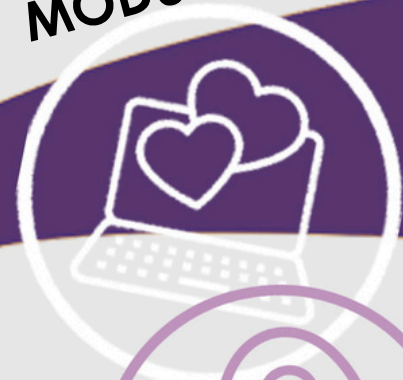
Zaključak nastavne jedinice

Ova nastavna jedinica je nastavnicima pružila priliku da prevaziđu površinski nivo grupnog rada i istraže dubinu kooperativnog učenja kao namerne prakse usmerene na učenike. Osmišljavanjem vlastitih kooperativnih aktivnosti i njihovim prilagođavanjem različitim potrebama učionice, učesnici su razvili strategije za stvaranje zanimljivijeg, pravednijeg i pristupačnijeg učenja.

Aktivnosti su istakle važnost jasne strukture, inkluzivnog dizajna i refleksivne prakse u podršci saradnji učenika. Nastavnici su vežbali razmatranje ne samo onoga što učenici uče, već i načina na koji uče zajedno – priznajući različite perspektive, sposobnosti i doprinose. Kroz strukturisanu refleksiju, učesnici su takođe produbili svoju svest o vlastitim procesima učenja i kako ti uvidi mogu informisati njihovu nastavu. U zaključku, kooperativno učenje je najmoćnije kada podstiče i akademski rast i osećaj pripadnosti – a to zahteva i promišljen dizajn i kontinuiranu refleksiju.

Mentalno zdravlje u digitalnom dobu i strategije za digitalno blagostanje

Ovaj modul ispituje uticaj digitalne tehnologije na mentalno zdravlje učenika i osposobljava nastavnike praktičnim strategijama za promociju digitalnog blagostanja. Istražuje izazove poput digitalnog preopterećenja, anksioznosti i kibernetičkog stresa, istovremeno podržavajući nastavnike u prepoznavanju znakova problema digitalnog ponašanja, uključujući iskrivljenu sliku tela, nezdravo ponašanje u kontroli težine, nisko samopoštovanje, digitalnu zavisnost i emocionalno povlačenje. Modul naglašava izgradnju otpornosti, emocionalnu regulaciju i razvoj zdravih i uzrastu primerenih digitalnih navika kroz refleksivne i interaktivne aktivnosti u učionici.

Modul 4:

Mentalno zdravlje u digitalnom dobu i strategije za digitalno blagostanje

Ključne reči: Mentalno zdravlje, digitalno blagostanje, prekomerna upotreba digitalnih tehnologija, kibernetički stres, otpornost, upravljanje vremenom provedenim pred ekranom, emocionalna regulacija, slika tela, samopoštovanje

Obuhvat

Modul je usmeren na razumevanje psiholoških efekata digitalnih medija na mlade učenike i na razvijanje preventivnih i podržavajućih pristupa u obrazovnom okruženju. On integriše promociju mentalnog zdravlja sa digitalnom pismenošću, pružajući podršku nastavnicima u podsticanju uravnoteženog, svesnog i razvojno primerenog korišćenja tehnologije. Aktivnosti su osmišljene tako da budu prilagodljive različitim uzrastima učenika i različitim obrazovnim kontekstima.

Ciljevi obuke

- Povećati svest nastavnika o izazovima mentalnog zdravlja povezanim s korišćenjem digitalne tehnologije
- Ojačati sposobnost nastavnika da prepoznaju znakove problema u digitalnom ponašanju, uključujući iskrivljenu sliku tela, nezdravo ponašanje u kontroli telesne težine, nisko samopoštovanje, digitalnu zavisnost, emocionalno povlačenje, anksioznost i digitalni stres.
- Pružiti nastavnicima praktične, učionici prilagođene strategije za podršku digitalnoj dobrobiti učenika
- Promovisati otpornost, emocionalnu regulaciju i refleksivno razmišljanje u digitalnim kontekstima
- Podsticati stvaranje bezbednog i podržavajućeg okruženja u učionicama koje se bavi mentalnim zdravljem u digitalnom dobu

Teorijska osnova

U savremenom društvu, deca i adolescenti su od malih nogu uronjeni u digitalno okruženje. Dok digitalne tehnologije nude mogućnosti za učenje, kreativnost i društveno povezivanje, neuravnotežena ili prekomerna upotreba se sve više povezuje s negativnim psihološkim ishodima. Istraživanja u psihologiji i neuronauci ističu dvojaku prirodu digitalnih medija, koji funkcionišu i kao moćan obrazovni resurs i kao potencijalni faktor rizika za stres, anksioznost i emocionalne poteškoće.

Digitalno preopterećenje i kibernetički stres. Stalna povezanost, česta obaveštenja i očekivanja trenutnih odgovora mogu preopteretiti učenike, što dovodi do povišenog nivoa stresa. Produženo vreme provedeno pred ekranom povezano je s umorom, smanjenom koncentracijom, poremećajima spavanja i emocionalnom disregulacijom, posebno među mlađim učenicima koji još uvek razvijaju veštine samoregulacije.

Društveni mediji i slika o sebi. Digitalne platforme koje daju prioritet izgledu, popularnosti i potvrđivanju od strane vršnjaka mogu pojačati zabrinutost zbog slike tela, nezdrave navike kontrole težine i nisko samopoštovanje. Procesi socijalnog poređenja, kako je opisano u socijalnoj psihologiji, pojačani su u online okruženjima, čineći adolescente posebno osetljivima na nezadovoljstvo i samokritiku.

Digitalna zavisnost i emocionalno povlačenje. Obrasci poput kompulzivnog igranja video-igara, prekomernog skrolovanja ili stalnog dopisivanja mogu podsećati na zavisnička ponašanja, što dovodi do smanjenog učešća u aktivnostima van interneta, akademskih poteškoća i emocionalnog povlačenja. Bihevioralna psihologija naglašava ulogu varijabilnog potkrepljenja u održavanju ovih digitalnih navika.

Otpornost i emocionalna regulacija. Zaštitni faktori poput strategija suočavanja, emocionalne svesti i veština samoregulacije mogu ublažiti negativne efekte digitalnog stresa. Okviri socijalnog i emocionalnog učenja (SEL) naglašavaju kompetencije poput samosvesti, empatije i odgovornog donošenja odluka kao ključne za snalaženje u digitalnim prostorima na zdrav način.

Obrazovne implikacije. Nastavnici igraju ključnu ulogu u prepoznavanju ranih znakova upozorenja na probleme povezane s digitalnim tehnologijama i primeni preventivnih strategija. Kroz strukturisanu refleksiju, diskusije o mitovima i činjenicama, uravnotežene prakse provedene pred ekranom i aktivnosti digitalne detoksikacije primerene uzrastu, škole mogu podržati učenike u razvoju otpornih, svesnih i održivih odnosa s tehnologijom.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
1. Razumevanje izazova mentalnog zdravlja u digitalnom dobu	• Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene probleme mentalnog zdravlja povezane s korišćenjem digitalne tehnologije od strane učenika • Nastavnici mogu da analiziraju uticaje društvenih medija, vremena provedenog pred ekranima i online interakcija na emocionalno blagostanje učenika
2. Prepoznavanje znakova problema uzrokovanih digitalnim preopterećenjem: digitalni stres i anksioznost, iskrivljena slika tela i nezdravo ponašanje u kontroli težine, nisko samopoštovanje, digitalna zavisnost, emocionalno povlačenje	• Nastavnici mogu da prepoznaju znakove digitalnog preopterećenja u ponašanju i emocijama kod učenika • Nastavnici znaju kako da posmatraju, prate i na odgovarajući način reaguju na probleme mentalnog zdravlja povezane s digitalnom tehnologijom
3. Promovisanje otpornosti i emocionalne regulacije na internetu	• Nastavnici poznaju strategije za jačanje otpornosti učenika u digitalnim kontekstima • Nastavnici mogu da integrišu tehnike zasnovane na socio-emocionalnom iskustvu (SEL) kako bi podržali emocionalnu regulaciju povezanu s online iskustvima.

4. Strategije za uravnoteženo korišćenje tehnologije i digitalnu detoksikaciju

- Nastavnici mogu da vode učenike u razvijanju zdravih digitalnih navika i upravljanju vremenom provedenim pred ekranom.
- Nastavnici mogu da sprovode aktivnosti u učionici koje podstiču svesno korišćenje tehnologije i redovne digitalne pauze.
- Nastavnici znaju kako da podstiču svest o aktivnostima van mreže i brizi o sebi

Zaključak

Ovaj modul je ojačao kapacitete nastavnika za rešavanje izazova mentalnog zdravlja u digitalnom dobu. Kroz slojevit pristup učenju – prelazeći od samorefleksije do identifikacije problema i razbijanja mitova – učesnici su stekli dublje razumevanje digitalnog preopterećenja i njegovih psiholoških efekata. Nastavnici su vežbali prepoznavanje ranih znakova stresa i istraživali izgradnju otpornosti, strategije zasnovane na socio-emocionalnom i socijalnom obrazovanju (SEL) i aktivnosti digitalne detoksikacije prilagodljive različitim starosnim grupama. Uz proširene mogućnosti za refleksiju i diskusiju, nastavnici su modul završili opremljeni praktičnim alatima, povećanim samopouzdanjem i jasnim okvirom za promovisanje uravnoteženih, svesnih i zdravih digitalnih navika u svojim učionicama.

Nastavna jedinica br. 1

Razumevanje izazova mentalnog zdravlja u digitalnom dobu

Ishodi

- Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene probleme mentalnog zdravlja povezane s korišćenjem digitalne tehnologije od strane učenika.
- Nastavnici mogu da analiziraju uticaj društvenih medija, vremena provedenog pred ekranima i online interakcija na dobrobit učenika.

Kratak teorijski opis

Učenici se danas suočavaju s jedinstvenim izazovima mentalnog zdravlja povezanim s digitalnim okruženjem. Mnogo vremena provedenog pred ekranima, online obavljanje više zadataka istovremeno i stalna obaveštenja mogu povećati stres, oštetiti fokus i poremetiti san. Društveni mediji često pojačavaju poređenje s vršnjacima, doprinoseći anksioznosti, zabrinutosti zbog slike tela i nižem samopoštovanju. Nastavnici treba da razumeju kako ovi pritisci utiču na emocionalno i kognitivno funkcionisanje učenika kako bi pružili podršku. Svest o rizicima i prilikama omogućava nastavnicima da neguju zdrave digitalne navike i integrišu promociju mentalnog zdravlja u svakodnevnu praksu u učionici.

Aktivnost 1

MAPIRANJE DIGITALNIH NAVIKA

Predloženo trajanje aktivnosti: 30–40 minuta

Pojedinac/Grupa: Pojedinac + mala grupa

Opis aktivnosti

Početak – Individualna refleksija (10 min)

Nastavnici razmišljaju o vlastitim digitalnim rutinama uzimajući u obzir:

- Koliko vremena provode pred ekranima
- Koje platforme najčešće koriste
- Kada osete digitalni stres

Grupni rad – Poređenje iskustava (10 min)

U malim grupama, nastavnici dele svoja razmišljanja i upoređuju ih sa tipičnim ponašanjem učenika, primećujući sličnosti i razlike.

Zadatak – Sumiranje uvida (10 min)

Grupe kreiraju poster ili digitalni slajd u kojem sumiraju svoja ključna saznanja o digitalnom stresu i blagostanju.

Deljenje – Diskusija u razredu (5–10 min)

Grupe predstavljaju svoje sažetke, nakon čega sledi diskusija o implikacijama za praksu u učionici i podršku učenicima.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da identifikuju uobičajene probleme mentalnog zdravlja povezane s korišćenjem digitalne tehnologije od strane učenika.
- Nastavnici mogu da analiziraju uticaj društvenih medija, vremena provedenog pred ekranima i online interakcija na dobrobit učenika.

Postavka i materijali

Prostor za radionicu/učionicu; Listovi za refleksiju ili digitalni alati za anketiranje; Flipchart/bela tabla za grupne sažetke

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno i refleksivno učenje – nastavnici analiziraju vlastite navike kao početnu tačku za razumevanje iskustava učenika.

Tehnološki zahtevi:

Opciono (aplikacije za vreme provedeno pred ekranom ili digitalne ankete).

Prilagodljivost za različite učesnike:

Primenjivo na nastavnike svih razreda; teme za diskusiju mogu se prilagoditi kulturnim ili generacijskim razlikama.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu:

Obrazac radnog lista za refleksiju;
Slajdovi sa statistikama digitalnog ponašanja učenika

Zaključak nastavne jedinice

Razmišljajući o vlastitom digitalnom životu, nastavnici bolje razumeju pritiske s kojima se učenici suočavaju u digitalnom dobu. Nakon ove nastavne jedinice, oni su svesniji potencijalnog uticaja tehnologije na mentalno zdravlje i spremniji da povežu te uvide s praksom u učionici.

Nastavna jedinica br. 2

Prepoznavanje znakova problema uzrokovanih digitalnim preopterećenjem

Ishodi

- Nastavnici mogu da prepoznaju znakove digitalnog preopterećenja u ponašanju i emocijama kod učenika.
- Nastavnici znaju kako da prate i na odgovarajući način reaguju na probleme mentalnog zdravlja povezane s korišćenjem digitalne tehnologije.

Kratak teorijski opis

Digitalno preopterećenje može se manifestovati kao stres, anksioznost, iskrivljena slika tela, nezdravo ponašanje u kontroli težine, nisko samopoštovanje, korišćenje uređaja slično zavisnosti ili emocionalno povlačenje. Nastavnici su, kroz svakodnevnu interakciju, u dobroj poziciji da otkriju rane znakove upozorenja. Istraživanja pokazuju da pravovremeno prepoznavanje i intervencija mogu sprečiti eskalaciju ovih problema. Ova nastavna jedinica naglašava važnost veština posmatranja nastavnika, svesnosti o znakovima ponašanja i praktičnih strategija za rešavanje problema digitalnog mentalnog zdravlja u učionici.

Aktivnost 1

ANALIZA STUDIJE SLUČAJA – UOČITE ZNAKOVE

Predloženo trajanje aktivnosti: 45–60 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa

Opis aktivnosti

Uvod – Uvod u zadatak (5 min)

Voditelj objašnjava da će nastavnici analizirati izmišljene studije slučaja učenika koji se suočavaju s digitalnim izazovima.

Zadatak – Analiza studije slučaja u grupi (20–25 min)

Svaka grupa dobija kratak scenario (npr. tinejdžer anksiozan zbog društvenih mreža, dete izbegava vršnjake zbog igranja igrice).

Grupe identifikuju:

Vidljive znakove ponašanja i emocija

Osnovne rizike

Moguće odgovore nastavnika

Deljenje – Grupne prezentacije (10–15 min)

Grupe dele svoje analize i preporuke sa celim razredom.

Završetak – Sinteza za facilitatora (10–15 min)

Facilitator sumira uobičajene znakove digitalnog preopterećenja i ističe efikasne strategije intervencije.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da prepoznaju znakove digitalnog preopterećenja u ponašanju i emocijama kod učenika.
- Nastavnici znaju kako da pratie i na odgovarajući način reaguju na probleme mentalnog zdravlja povezane s korišćenjem digitalne tehnologije.

NASTAVNA JEDINICA 2

Prepoznavanje znakova problema uzrokovanih digitalnim preopterećenjem

Postavka i materijali

Prostor za učionicu/radionicu

Materijali za studije slučaja

Flipchart/bela tabla

Korišćeni pedagoški pristup

Kolaborativno učenje zasnovano na problemima sa grupnom analizom i razmenom mišljenja među vršnjacima.

Tehnološki zahtevi:

Opciono (projektor ili deljeni digitalni dokumenti).

Prilagodljivost za različite učesnike:

Studije slučaja mogu se prilagoditi lokalnom kontekstu, starosnoj grupi ili kulturnom poreklu.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu:

Primeri studija slučaja

Kontrolna lista za nastavnike sa znakovima digitalnog preopterećenja

Zaključak nastavne jedinice

Kroz rad na studijama slučaja, nastavnici poboljšavaju svoju sposobnost uočavanja znakova digitalnog preopterećenja i uče kako da intervenišu na odgovarajući način. Odlaze sa jasnijim strategijama za praćenje digitalne dobrobiti učenika.

Nastavna jedinica br. 3

Podsticanje otpornosti i emocionalne regulacije u onlajn okruženju

Ishodi

- Nastavnici poznaju strategije za izgradnju otpornosti učenika i upravljanje emocijama povezanim s digitalnim iskustvima.
- Nastavnici znaju kako da uključe tehnike socijalno-emocionalnog učenja kako bi podržali digitalno blagostanje učenika.

Kratak teorijski opis

Otpornost i emocionalna regulacija štite učenike od negativnih efekata digitalnog stresa. SEL (Socijalno i emocionalno učenje) pruža okvire za izgradnju veština kao što su samosvest, empatija i odgovorno donošenje odluka. U digitalnim prostorima, to znači pomaganje učenicima da se nose s negativnim komentarima, upravljaju frustracijama iz online interakcija i održavaju ravnotežu. Nastavnici mogu modelirati smirene reakcije i integrisati SEL prakse u rutine u učionici kako bi podržali sposobnost učenika da se nose s digitalnim izazovima.

Aktivnost 1

DIZAJNIRANJE STRATEGIJA ZA DIGITALNO BLAGOSTANJE ZASNOVANIH NA SOCIALNOM IDENTITETU (SEL)

Predloženo trajanje aktivnosti: 45–60 minuta

Pojedinac/Grupa: U paru ili mala grupa

Opis aktivnosti

Uvod – Uvod u socio-emocionalno učenje (SEL) za digitalno blagostanje (5–10 min)

Facilitator predstavlja prakse zasnovane na socio-emocionalnom učenju (SEL) koje podržavaju digitalno blagostanje, kao što su pauze za svesnost (mindfulness), vođenje dnevnika digitalne zahvalnosti, igranje uloga za online rešavanje konflikata i vođena refleksija.

Zadatak – Osmišljavanje SEL aktivnosti (20–25 min)

Parovi ili male grupe osmišljavaju kratku aktivnost u učionici, prilagođenu određenoj starosnoj grupi učenika. Svaki plan uključuje:

Cilj

- Postupna implementacija
- Očekivane koristi za učenike

Deljenje – Prezentacija planova aktivnosti (10–15 min)

Grupe predstavljaju svoje aktivnosti.

Povratne informacije – doprinos vršnjaka i facilitatora (5–10 min)

Učesnici daju konstruktivne povratne informacije, fokusirajući se na jasnoću, izvodljivost i primerenost uzrastu.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da izgrade otpornost i emocionalnu regulaciju kod učenika u digitalnim kontekstima
- Nastavnici mogu da integrišu SEL strategije u svakodnevnu praksu u učionici

NASTAVNA JEDINICA 3

Podsticanje otpornosti i emocionalne regulacije u onlajn okruženju

Postavka i materijali

Radionica/učionica
Obrasci za planiranje
Bela tabla ili flipchart.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno i kolaborativno učenje; povratne informacije od vršnjaka.

Tehnološki zahtevi:

Opciono (digitalni alati za planiranje, deljeni dokumenti).

Prilagodljivost za različite učesnike:

Aktivnosti se mogu prilagoditi za učenike osnovnih i srednjih škola ili odrasle.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu:

Obrazac dizajna SEL aktivnosti.
Primeri praksi svesnosti.

Zaključak nastavne jedinice

Ova nastavna jedinica pruža nastavnicima praktične alate za ugradnju strategija otpornosti i socio-emocionalnog učenja (SEL) u njihove rutine u učionici. Oni odlaze spremni da pomognu učenicima da efikasno upravljaju emocijama i digitalnim pritiscima.

Nastavna jedinica br. 4

Strategije za uravnoteženo korišćenje tehnologije i digitalnu detoksikaciju

Ishodi

- Nastavnici mogu da vode učenike u upravljanju vremenom provedenim pred ekranom i digitalnim navikama
- Nastavnici mogu da implementiraju svesno korišćenje tehnologije i redovne digitalne pauze
- Nastavnici mogu da promovišu svest o aktivnostima van digitalnog okruženja i brizi o sebi

Kratak teorijski opis

Uravnotežena upotreba tehnologije podržava i mentalno zdravlje i učenje. Bez usmeravanja, učenici mogu prekomerno koristiti digitalne uređaje, povećavajući stres i smanjujući angažman u offline životu. Istraživanja pokazuju da namerne prakse digitalne detoksikacije - poput perioda bez tehnologije, strukturisanih pauza i offline hobija - mogu poboljšati fokus, kvalitet sna i emocionalno blagostanje. Nastavnici igraju ključnu ulogu modeliranjem zdravog digitalnog ponašanja, olakšavanjem refleksije i osmišljavanjem detoksikacijskih izazova primerenih uzrastu.

Aktivnost 1

OSMIŠLJAVANJE IZAZOVA DIGITALNE DETOKSIKACIJE

Predloženo trajanje aktivnosti: 60–75 minuta

Pojedinac/Grupa: Grupa

Opis aktivnosti

Uvod – Istraživanje ideja za detoksikaciju (10 min)

Voditelj predstavlja primere praksi digitalne detoksikacije (npr. večeri bez telefona, jutarnje rutine van mreže, vreme za kreativne hobije).

Zadatak – Osmišljavanje jednonedeljnog izazova (25–30 min)

Grupe osmišljavaju projekat digitalne detoksikacije prilagođen uzrastu svojih učenika. Svaki plan uključuje:

- Specifičan izazov
- Aktivnosti refleksije (vođenje dnevnika, diskusija)
- Metode praćenja (logovi, prijave od strane vršnjaka)

Deljenje – Presentacija planova izazova (15–20 min)

Grupe predstavljaju svoje dizajne.

Povratne informacije – Usavršavanje ideja (10–15 min)

Povratne informacije od kolega i facilitatora fokusiraju se na izvodljivost, angažman i inkluzivnost.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da vode učenike u razvijanju zdravih digitalnih navika i upravljanju vremenom provedenim pred ekranima.
- Nastavnici mogu da sprovedu aktivnosti u učionici koje podstiču svesno korišćenje tehnologije i redovne digitalne pauze.
- Nastavnici znaju kako da promovišu svest o važnosti aktivnosti van mreže i brige o sebi.

NASTAVNA JEDINICA 4

Strategije za uravnoteženo korišćenje tehnologije i digitalnu detoksikaciju

Postavka i materijali

Radionice/učionice

Obrasci za planiranje

Flipchart ili projektor.

Korišćeni pedagoški pristup

Kolaborativno učenje zasnovano na projektima.

Tehnološki zahtevi:

Opciono (aplikacije za praćenje navika, alati za online saradnju).

Prilagodljivost za različite učesnike:

Detoksikacijski izazovi mogu biti prilagođeni za učenike osnovnih, srednjih ili visokoškolskih ustanova.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu:

Obrazac dizajna izazova

Primeri projekata digitalne detoksikacije

Zaključak nastavne jedinice

Nastavnici stiču samopouzdanje u vođenju učenika ka uravnoteženom korišćenju digitalnih tehnologija. Nakon nastave, učenici odlaze sa spremnim aktivnostima u učionici koje promovišu zdrave navike, angažman van mreže i dugoročnu dobrobit.

Korišćenje društvenih medija i interneta u obrazovanju

Ovaj modul pomaže nastavnicima da budu u toku s digitalnim trendovima, poboljšava motivaciju učenika i promoviše smisleno online angažovanje. Trebao bi nastavnicima da pruži znanje i veštine za efikasno i odgovorno integrisanje društvenih medija i internet resursa u nastavu i učenje. Ističe mogućnosti za angažman, saradnju i pristup informacijama, istovremeno se baveći digitalnim građanstvom i online bezbednošću.

Modul 5:

Korišćenje društvenih medija i interneta u obrazovanju

Ključne reči: Društveni mediji, internet resursi, digitalno građanstvo, online saradnja, informaciona pismenost, kreiranje sadržaja, digitalna bezbednost, odgovorno korišćenje, obrazovna tehnologija, medijska etika

Obuhv

Modul istražuje kako platforme društvenih medija i internet alati mogu poboljšati iskustva učenja u svim predmetima i nivoima. Bavi se odgovornim korišćenjem digitalnih komunikacijskih kanala, podstičući kritičku evaluaciju online sadržaja i etičko učešće u digitalnim zajednicama.

Ciljevi obuke

- Pomoći nastavnicima da ostanu u toku s digitalnim trendovima, poboljšaju motivaciju učenika i promovišu smisleno online angažovanje.
- Razviti kompetencije nastavnika u odabiru i korišćenju društvenih medija i internet alata u obrazovne svrhe.
- Promocija digitalnog građanstva i bezbednog ponašanja na internetu među učenicima.
- Podsticanje kreativnog i kolaborativnog korišćenja društvenih medija i interneta u učionici.

Teorijska osnova

Društveni mediji i internet alati su sastavni deo komunikacijskih i obrazovnih ekosistema učenika. Kada se koriste s jasnom pedagoškom namerom, ove platforme mogu povećati motivaciju, podržati saradnju i pružiti autentičnu publiku za učenički rad; ali one takođe uvode etička, bezbednosna i pitanja dobrobiti kojima se edukatori moraju svesno baviti.

Ovaj modul se oslanja na nekoliko komplementarnih teorijskih perspektiva. Konstruktivističke i sociokulturne teorije (Piaget, Vigotski) naglašavaju da se znanje aktivno gradi kroz interakciju; društveni mediji pružaju učenicima mogućnosti za stvaranje, deljenje i usavršavanje ideja s vršnjacima i širom zajednicom. Konektivizam ističe kako učenje u digitalnom dobu zavisi od formiranja i navigacije mrežama ljudi, resursa i alata – nastavnici stoga prelaze sa isključivog autoriteta za sadržaj na kustose i facilitatore koji pomažu učenicima da evaluiraju, povežu i sintetizuju različite online unose. Teorija samoodređenja (Deci & Ryan) objašnjava motivaciju u smislu autonomije, kompetencije i povezanosti; aktivnosti na društvenim medijima koje omogućavaju izbor formata, razvoj veština i neguju prepoznavanje vršnjaka mogu promovisati intrinzični angažman.

Pristupi zasnovani na projektima i iskustvu prirodno se usklađuju s online platformama: autentični zadaci, javna diseminacija i multimodalni rezultati povećavaju odgovornost učenika i relevantnost za stvarni svet. Međutim, metodološki dobici zahtevaju paralelni razvoj digitalnog građanstva i medijske etike: informacijske pismenosti, evaluacije izvora, poštovanja intelektualnog vlasništva, zaštite privatnosti i bezbedne komunikacije. Okviri poput DigComp-a pružaju praktične domene kompetencija za usmeravanje dizajna nastavnog plana i programa.

Pedagoški, integracija mora slediti princip „prvo pedagogija, zatim alati“. Efektivna praksa uključuje:

1. definisanje jasnih ciljeva učenja,
2. odabir platformi koje služe tim ciljevima,
3. učešće u izgradnji kapaciteta za različite digitalne kompetencije,
4. ugrađivanje strukturisane refleksije i provera dobrobiti,
5. i balansiranje online aktivnosti s offline dijalogom i procenom.

Nastavnicima su takođe potrebni protokoli za pristanak, moderisanje, korišćenje primereno uzrastu i zaštitu podataka.

Profesionalne veštine za edukatore uključuju digitalni pedagoški dizajn, olakšavanje online saradnje, podučavanje medijske pismenosti i etičko prosuđivanje u vezi s dobrobiti i privatnošću učenika. Praktično profesionalno učenje - mikronastava, simulacije dizajna kampanja, povratne informacije od vršnjaka i pilot projekti u učionici - grade samopouzdanje i prenosivost.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
1. Obrazovni potencijal društvenih medija	• Nastavnici su sigurni u istraživanju načina na koje društvene mreže mogu podržati nastavu i učenje i primenjuju dobre prakse u planiranju nastavnih časova. • Nastavnici znaju kako da vode učenike u dizajniranju i implementaciji online inicijativa koje generišu pozitivne ishode učenja.
2. Dizajniranje i upravljanje kampanjama na društvenim mrežama	• Nastavnici razumeju procese kreiranja i upravljanja kampanjama na društvenim mrežama i vode učenike u razvoju inicijativa za društveni uticaj. • Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju primere kampanja kao praktične vežbe za korišćenje s učenicima.
3. Društvene mreže, motivacija i angažman studenata	• Nastavnici mogu da analiziraju kako digitalni trendovi utiču na interese i ponašanje učenika i primene strategije za usmeravanje online angažmana u konstruktivne, obrazovne i građanski orijentisane aktivnosti. • Nastavnici mogu da primene pristupe koji uspostavljaju ravnotežu između online angažmana učenika i njihove dobrobiti izvan mreže.

4. Kolaborativno i projektno učenje putem društvenih medija

- Nastavnici znaju kako da koriste platforme društvenih medija za olakšavanje timskog rada i saradnje među učenicima.
- Nastavnici mogu da osmisle interdisciplinarne projekte koji omogućavaju učenicima da zajedno stvaraju i dele sadržaj.
- Nastavnici znaju kako da podstaknu inicijative na društvenim mrežama koje vode učenici, a koje povezuju učenje u učionici s delovanjem u zajednici.

Zaključak

Ovaj modul pokazuje kako društveni mediji i internet alati mogu da obogate nastavu kada se koriste s jasnom pedagogijom, etičkom svešću i pažnjom posvećenom dobrobiti učenika. Nastavnici su istražili potencijal digitalnih platformi za podršku dizajniranju lekcija, razvoj kampanja društvenog uticaja, usmeravanje online trendova u konstruktivno učenje i podsticanje saradničkih inicijativa zasnovanih na projektima. Aktivnosti su naglasile kritičku evaluaciju, digitalno građanstvo i bezbedne prakse, uz podsticanje kreativnosti i motivacije. Primenom ovih pristupa, nastavnici stiču samopouzdanje da transformišu društvene medije iz izvora distrakcije u platformu za autentično učenje, građanski angažman i pozitivnu kulturu u učionici.

NASTAVNA JEDINICA br. 1

Obrazovni potencijal društvenih medija

Ishodi

- Nastavnici su sigurni u istraživanju načina na koje društvene mreže mogu podržati nastavu i učenje i primenjuju dobre prakse u planiranju nastavnih časova.
- Nastavnici znaju kako da vode učenike u dizajniranju i implementaciji online inicijativa koje generišu pozitivne ishode učenja.

Kratak teorijski opis

Platforme društvenih medija pružaju nove mogućnosti za proširenje učenja izvan učionice, omogućavajući pristup autentičnim resursima, glasovima stručnjaka i globalnim zajednicama. Kada se integrišu s jasnim pedagoškim ciljevima, mogu povećati motivaciju, kreativnost i saradnju učenika. Konstruktivistički pristupi ističu kako učenici zajednički stvaraju značenje u interaktivnim okruženjima, dok konektivističke teorije naglašavaju učenje putem mreža. Nastavnici igraju ključnu ulogu u usmeravanju svrsishodne, etičke i bezbedne upotrebe ovih alata, osiguravajući da društveni mediji podržavaju, a ne odvrćaju pažnju od učenja.

Aktivnost 1

POTRAGA ZA BLAGOM NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinačno/Grupno: Male grupe (3-4 nastavnika)

Opis aktivnosti

Nastavnici rade u grupama kako bi istražili stvarne primere obrazovne upotrebe društvenih medija (npr. muzejski TikTok nalozi koji objašnjavaju umetnička dela u 60 sekundi, Instagram kampanje nevladinih organizacija o održivosti ili ljudskim pravima, YouTube ili Shorts kanali nastavnika koji objašnjavaju koncepte ili eksperimente, Instagram ili blog projekti škola koje vode učenici). (15 min)

Svaka grupa bira tri primera koji pokazuju kreativne ili građanski orijentisane mogućnosti učenja. Svoje nalaze objavljuju u zajedničkom Padletu, a zatim dele uvide s celom grupom (15 minuta).

Diskusija se fokusira na to kako bi se ove ideje mogle prilagoditi njihovim vlastitim predmetima i uzrastima (10 minuta).

Saveti i trikovi za usvajanje: Počnite s posmatranjem i analizom pre kreiranja sadržaja: Koristite zatvorene platforme ili simulacije za mlađe učenike.

Ishod(i):

- Nastavnici su sigurni u istraživanju načina na koje društvene mreže mogu podržati nastavu i učenje i primenjuju dobre prakse u planiranju nastavnih časova.

Postavka i materijali

Učionica sa internetom, projektorom i pokretnim sedištim.

Uređaji s internetom za svaku grupu;

Padlet ili Google dokumenti za deljenje.

Korišćeni pedagoški pristup

Učenje zasnovano na istraživanju + kooperativno učenje.

Nastavnici istražuju, biraju i zajednički konstruišu znanje, povezujući teoriju s praksom.

Tehnološki zahtevi:

Internet konekcija, laptopovi/tableti, Padlet/Google dokumenti.

Aktivnost 2

DIZAJNIRANJE MIKRO-LEKCIJE POMOĆU DRUŠTVENIH MEDIJA

Predloženo trajanje aktivnosti: 50 minuta

Pojedinačno/Grupno: Parovi ili grupe od tri nastavnika

Opis aktivnosti

Nastavnici osmišljavaju kratki plan časa (20-30 minuta) integrišući jednu platformu društvenih medija (npr. Instagram priče za vremenske linije istorije, Twitter/X za mikro-debate, YouTube kratke videozapise za naučne eksperimente). Dodatni primeri mogu uključivati: videozapise u stilu TikToka (snimljene van mreže) za objašnjenje gramatičkih pravila, Pinterest table za vizuelne umetnosti ili geografiju ili zatvorene Facebook/Teams grupe za teme za diskusiju.

NASTAVNA JEDINICA 1

Obrazovni potencijal društvenih medija

Moraju osigurati da lekcija uključuje jasan cilj učenja, zadatak za učenike i smernice za bezbednu/etičku upotrebu (privatnost, komunikacija s poštovanjem, korišćenje primereno uzrastu, navođenje izvora). Moraju osigurati da lekcija uključuje jasan cilj učenja, zadatak za učenike i smernice za bezbednu/etičku upotrebu.

Svaki par deli svoju mikro-lekciju s drugom grupom radi vršnjačke povratne informacije (20-30 minuta).

Kako bi se olakšalo usvajanje, nastavnicima se preporučuje da:

- Se fokusiraju na jedan jednostavan zadatak i jednu platformu
- Koriste simulirana ili privatna okruženja ako stvarno objavljivanje nije prikladno
- Ponovo koriste ili remiksuju postojeći sadržaj, umesto da sve kreiraju ispočetka

Ishod(i):

- Nastavnici znaju kako da vode učenike u dizajniranju i implementaciji online inicijativa koje generišu pozitivne ishode učenja.

Postavka i materijali

Učionica s pristupom internetu, obrasci za saradnju (Google dokumenti/slajdovi), projektor za deljenje.

Korišćeni pedagoški pristup

Učenje zasnovano na projektima + povratne informacije od vršnjaka. Nastavnici aktivno primenjuju znanje, kreiraju resurse i zajednički ih usavršavaju.

NASTAVNA JEDINICA 1

Obrazovni potencijal društvenih medija

Tehnološki zahtevi:

Laptopovi/tableti,
Šabloni za saradnju,
Stabilan internet.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Složenost se može prilagoditi (jednostavan dizajn zadatka u odnosu na celu lekciju). Učesnici sa niskim digitalnim veštinama mogu se fokusirati na pedagošku stranu dok vršnjaci upravljaju tehnologijom.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu

Padlet/Google Doc obrazac za aktivnost 1.1.

Obrazac za planiranje mikro-lekcije (ciljevi, aktivnost, platforma, evaluacija, bezbednosne napomene).

Kontrolna lista za povratne informacije od kolega.

Zaključak nastavne jedinice

Nastavnici otkrivaju obrazovni potencijal društvenih medija kroz stvarne primere i praktičan dizajn. Uče kako da kritički procene platforme i odgovorno ih prilagode za nastavu. Kreiranjem mikro-lekcija jačaju svoje samopouzdanje u vođenju učenika da koriste društvene medije za učenje i građanski angažman, prelazeći od zabave ka svrsishodnom i etičkom digitalnom učešću.

Nastavna jedinica br. 2

Dizajniranje i upravljanje kampanjama na društvenim mrežama

Ishodi

- Nastavnici razumeju procese kreiranja i upravljanja kampanjama na društvenim mrežama i vode učenike u razvoju inicijativa za društveni uticaj.
- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju primere kampanja kao praktične vežbe za korišćenje sa učenicima.

Kratak teorijski opis

Kampanje na društvenim mrežama pružaju strukturisan način povezivanja učenja u učionici sa problemima iz stvarnog sveta, podstičući učenike da kreativno i kolaborativno primenjuju znanje. Planiranjem, proizvodnjom i deljenjem sadržaja o određenom cilju ili temi, učenici vežbaju učenje zasnovano na projektima, kritičko razmišljanje i građanski angažman. Za nastavnike, vođenje kampanja znači balansiranje kreativnosti s digitalnom bezbednošću, etikom i odgovornom komunikacijom. Dizajn kampanje uključuje definisanje ciljeva, identifikovanje publike, kreiranje poruka i evaluaciju uticaja. Ovaj proces je usklađen s teorijama iskustvenog i participativnog učenja koje naglašavaju autentične kontekste i stvarne ishode.

Aktivnost 1

IZAZOV DIZAJNA KAMPANJE

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinac/Grupa: Male grupe (3–5 nastavnika)

Opis aktivnosti

Nastavnici rade u grupama kako bi osmislili mini kampanju na društvenim mrežama oko obrazovne ili građanske teme (npr. sedmica borbe protiv vršnjačkog nasilja, promocija čitanja, ekološka svest). Dodatne teme mogu uključivati: zdravo ponašanje na internetu, lokalnu kulturnu baštinu, inkluziju i raznolikost ili dane naučne svesti. (20 minuta).

Popunjavaju obrazac koji uključuje ciljeve kampanje, ciljnu publiku, ključnu poruku, izbor platforme i primer objave (15 minuta).

Svaka grupa predstavlja svoj plan na plenarnoj sjednici, ističući potencijalni transfer znanja iz učionice (25 minuta).

Opcione smernice olakšavaju usvajanje, kao što su:

- Jedan jasan, uzrastu primeren cilj
- Jedna primarna publika (učenici, porodice, lokalna zajednica)
- Jedna glavna platforma, odabrana iz pedagoških razloga
- Jedan jednostavan format objave (slika + natpis, kratki video, anketa)

Ishod(i):

- Nastavnici razumeju procese kreiranja i upravljanja kampanjama na društvenim mrežama i vode učenike u razvoju inicijativa za društveni uticaj.

Postavka i materijali

Učionica s pristupom internetu,
Obrazac za planiranje kampanje (papir ili Google dokument),
Projektor za deljenje u grupi.

Korišćeni pedagoški pristup

Učenje zasnovano na projektima + kooperativno učenje.
Nastavnici zajednički kreiraju kampanju, simulirajući isti proces koji bi vodili sa učenicima.

Tehnološki zahtevi:

Internet,
Mobilni uređaji,
Šabloni za saradnju,
Pristup primerima platformi društvenih medija.

Aktivnost 2

SIMULACIJA KAMPANJE I POVRATNE INFORMACIJE

Predloženo trajanje aktivnosti: 45 minuta

Pojedinac/Grupa: Parovi ili grupe od tri nastavnika

Opis aktivnosti

Nastavnici kreiraju 2-3 probne objave za svoju kampanju koristeći besplatne alate (npr. Canva, obrasce priča za Instagram, nacрте za Twitter/X). Objave mogu uključivati: sliku za podizanje svesti s kratkim natpisom, anketu ili pitanje za podsticanje interakcije ili kratki video scenario bez javnog objavljivanja. Simuliraju kratko pokretanje kampanje i predstavljaju svoje objave kolegama (20 minuta)

NASTAVNA JEDINICA 2

Dizajniranje i upravljanje kampanjama na društvenim mrežama

Ostali učesnici daju konstruktivne povratne informacije koristeći listu za proveru (jasnoća poruke, prikladnost za starosnu grupu, etička upotreba). Radi lakšeg usvajanja, povratne informacije fokusiraju se na pedagošku vrednost, a ne na savršenstvo dizajna. (15 min)

Refleksija uključuje kako bi se učenici mogli bezbedno uključiti u sličan proces (10 minuta).

Saveti i trikovi za učionicu:

Započnite s probnim kampanjama pre stvarnog objavljivanja.

Ograničite kampanje na mali broj objava.

Obezbedite početne rečenice ili obrasce objava za mlađe učenike.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju primere kampanja kao praktične vežbe za korišćenje sa učenicima

Postavka i materijali

Učionica s internetom, Canvom ili sličnim alatima za dizajn, projektorom. Obezbeđene su kontrolne liste za povratne informacije od kolega.

Korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje + povratne informacije od kolega.

Nastavnici uče kroz rad i usavršavaju se kroz strukturisanu kritiku.

Tehnološki zahtevi:

Internet,

Laptopovi/tableti,

Besplatni alati za dizajn (npr. Canva, Adobe Express, Google Slides).

NASTAVNA JEDINICA 2

Dizajniranje i upravljanje kampanjama na društvenim mrežama

Prilagodljivost za različite učesnike:

Učesnici koji nisu upoznati s alatima za dizajn mogu skicirati kampanje na papiru; zadaci se mogu pojednostaviti na tekstualne formate ili proširiti na multimedijske formate.

Prateća dokumentacija za ovu jedinicu:

Obrazac za planiranje kampanje (ciljevi, publika, ključna poruka, platforma, evaluacija).

Kontrolna lista za povratne informacije od kolega za dizajn kampanje.

Primeri vodiča za kampanju prilagođenih učenicima.

Zaključak nastavne jedinice

Kroz kolaborativni dizajn i simulaciju, nastavnici stiču praktično iskustvo u kreiranju i upravljanju kampanjama na društvenim mrežama. Uče o važnosti planiranja, etičke komunikacije i kreativnog angažmana. Ove aktivnosti ih osposobljavaju da vode učenike u razvoju građanski orijentisanih kampanja koje povezuju znanje iz učionice sa društvenim uticajem, unapređujući digitalno građanstvo i timski rad.

Nastavna jedinica br. 3

Društveni mediji, motivacija i angažman učenika

Ishodi

- Nastavnici mogu da analiziraju kako digitalni trendovi utiču na interese i ponašanje učenika i da primene strategije za usmeravanje online angažmana u konstruktivne, obrazovne i građanski orijentisane aktivnosti.
- Nastavnici mogu da primene pristupe koji uspostavljaju ravnotežu između online angažmana učenika i njihove dobrobiti van digitalnog okruženja.

Kratak teorijski opis

Društveni mediji snažno utiču na pažnju, motivaciju i obrasce društvene interakcije učenika. Razumevanje ovih trendova omogućava nastavnicima da iskoriste digitalni angažman u obrazovne svrhe, istovremeno sprečavajući ometanja i digitalni umor. Teorija samoodređenja ističe ulogu autonomije, kompetencije i povezanosti u motivaciji; nastavnici mogu osmisлити aktivnosti koje integrišu ove elemente putem online alata. Osim toga, okviri socijalno-emocionalnog učenja (SEL) podržavaju strategije za uravnoteženje online učešća sa offline dobrobiti, podstičući emocionalnu otpornost, empatiju i odgovorno korišćenje digitalnih platformi.

Aktivnost 1

ANALIZA MOTIVACIONIH TRENDOVA

Predloženo trajanje aktivnosti: 45 minuta

Pojedinačno/Grupno: Male grupe (3-4 nastavnika)

Opis aktivnosti

Nastavnici istražuju trenutne digitalne trendove, hashtagove ili viralni sadržaj među starosnom grupom svojih učenika. Primeri zadataka mogu uključivati: kratke video izazove, popularne obrazovne influensere, ponavljajuće formate mim-ova, hashtagove za podizanje svesti ili trendovske audeo klipove. Analiziraju kako se ovi trendovi mogu povezati sa ciljevima učenja (npr. naučni eksperimenti, pričanje istorijskih priča, građanske kampanje). Grupe raspravljaju o potencijalnim rizicima i koristima te predlažu načine za usmeravanje angažmana u obrazovne ili građanski orijentisane aktivnosti.

Da bi se olakšalo usvajanje u učionici, grupe identifikuju:

- Jedan jednostavan zadatak učenja povezan s trendom
- Jedno jasno pravilo za zaštitu dobrobiti ili privatnosti učenika
- Jedna spoljna aktivnost praćenja (diskusija, refleksija ili procena)

Saveti i trikovi za primenu u učionici

- Pratite trendove pre nego što ih upotrebite.
- Fokusirajte se na ciljeve učenja, a ne na popularnost trenda

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da analiziraju kako digitalni trendovi utiču na interese i ponašanje učenika i primene strategije za usmeravanje online angažmana u konstruktivne, obrazovne i građanski orijentisane aktivnosti.

NASTAVNA JEDINICA 3

Društveni mediji, motivacija i angažman učenika

Postavka i materijali

Učionica sa pristupom internetu;
Laptopovi/tableti za istraživanje;
Deljeni dokument ili Padlet za beleženje nalaza.

Korišćeni pedagoški pristup

Učenje zasnovano na istraživanju + kooperativno učenje. Nastavnici kritički procenjuju trendove i razmišljaju o primenljivosti u učionici.

Tehnološki zahtevi:

Internet,
Mobilni uređaji,
Padlet ili Google dokumenti.

Aktivnost 2

OSMIŠLJAVANJE STRATEGIJA ZA ANGAŽOVANJE

Predloženo trajanje aktivnosti: 50 minuta

Pojedinačno/Grupno: Parovi ili male grupe (2-3 nastavnika)

Opis aktivnosti

Nastavnici izrađuju kratak plan koji integriše društvene mreže ili onlajn alate kako bi motivisali učenike u određenom predmetu, uz obezbeđivanje ravnoteže između onlajn angažovanja i dobrobiti van digitalnog okruženja.

Primeri strategija mogu uključivati: korišćenje kratkih video-zapisa kao uvoda u čas, onlajn ankete za aktiviranje prethodnog znanja ili odeljenski blog za predstavljanje radova učenika, uz diskusiju u učionici.

Plan obuhvata zadatke za učenike, trenutke za refleksiju i strategije za sprečavanje prekomerne upotrebe tehnologije ili stresa (35 min).

NASTAVNA JEDINICA 3

Društveni mediji, motivacija i angažman učenika

Parovi dele svoje strategije za povratne informacije od vršnjaka i razgovaraju o prilagođavanjima za različite starosne grupe ili digitalne veštine. Radi lakšeg usvajanja, povratne informacije se fokusiraju na izvodljivost, radno opterećenje i emocionalni uticaj, a ne na tehničku složenost. (15 minuta)

Saveti i trikovi za primenu u učionici:

Koristite društvene mreže kao okidač, a ne kao celu lekciju. Uvek uparite online aktivnosti s offline refleksijom.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da primene pristupe koji uspostavljaju ravnotežu između online angažmana učenika i njihove dobrobiti izvan digitalnog okruženja.

Postavka i materijali

Učionica s internetom,
Obrazac za planiranje,
Projektor za prezentacije.

Korišćeni pedagoški pristup

Učenje zasnovano na projektima + refleksija. Nastavnici primenjuju teoriju u praksi i razvijaju strategije za holistički angažman učenika.

Tehnološki zahtevi:

Laptopovi/tableti, o
Obrazac za planiranje,
Internet.

Prateća dokumentacija za ovu nastavnu jedinicu:

Radni list za analizu trendova.
Obrazac za planiranje strategije angažmana.
Kontrolni list za povratne informacije od kolega za strategije angažmana.

Zaključak nastavne jedinice

Nastavnici stižu svest o tome kako trendovi na društvenim mrežama utiču na motivaciju i ponašanje, te razvijaju strategije za pretvaranje angažmana u obrazovne prilike. Balansiranjem online i offline aktivnosti, oni poboljšavaju dobrobit učenika i podstiču smisleno, građanski orijentisano učešće u digitalnim prostorima.

Nastavna jedinica br. 4

Kolaborativno i projektno učenje putem društvenih medija

Ishodi

- Nastavnici znaju kako da koriste platforme društvenih medija za olakšavanje timskog rada i saradnje među učenicima.
- Nastavnici mogu da osmisle interdisciplinarne projekte koji omogućavaju učenicima da zajedno stvaraju i dele sadržaj.
- Nastavnici znaju kako da podstaknu inicijative na društvenim mrežama koje vode učenici, a koje povezuju učenje u učionici s delovanjem u zajednici.

Kratak teorijski opis

Kolaborativno i projektno učenje (PBL) su moćne metode koje podstiču timski rad, rešavanje problema i kreativnost. Platforme društvenih medija pružaju autentične prostore gde učenici mogu zajednički stvarati, objavljivati i deliti projekte sa širom publikom, jačajući njihov osećaj samostalnosti i građanskog učešća. Vigotskijeva sociokulturna teorija naglašava važnost društvene interakcije u učenju, dok PBL okviri ističu zadatke iz stvarnog sveta i kolektivne ishode. Nastavnici moraju voditi ove procese postavljanjem jasnih ciljeva, osiguravanjem online bezbednosti i podsticanjem inkluzivnog učešća.

Aktivnost 1

DIZAJNIRANJE ZAJEDNIČKOG ONLINE PROJEKTA

Predloženo trajanje aktivnosti: 60 minuta

Pojedinačno/Grupno: Male grupe (4–5 nastavnika)

Opis aktivnosti

Nastavnici rade u grupama kako bi osmislili zajednički učenički projekat koji koristi društvene medije (npr. Instagram kampanja o lokalnoj baštini, blog razreda o naučnim otkrićima, YouTube kanal za jezičku praksu). Dodatne ideje za projekte mogu uključivati: međupredmetnu kampanju održivosti, digitalni projekat pripovedanja koji kombinuje istoriju i jezik ili news feed zajednice koji kreiraju učenici. Dizajn uključuje ciljeve projekta, uloge učenika, odabir platforme, bezbednosna pravila i konačne rezultate.

Svaka grupa predstavlja svoj dizajn projekta drugima radi povratnih informacija. Radi lakšeg usvajanja, grupe se podstiču da:

- Počnu s malim projektom (1-2 sedmice)
- Koriste zatvorene ili platforme koje moderiraju nastavnici
- Definišu jedan glavni proizvod umesto više izlaznih rezultata

Saveti i trikovi za primenu u učionici:

Dodelite jasne uloge kako biste izbegli nejednako učešće. Koristite rubrike koje vrednuju proces jednako kao i konačni proizvod.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da osmisle interdisciplinarne projekte koji omogućavaju učenicima da zajedno stvaraju i dele sadržaj.

Postavka i materijali

Učionica s internetom;
Obrasci za planiranje;
Projektor za prezentacije.

Korišćeni pedagoški pristup

Učenje zasnovano na projektima + kooperativno učenje. Nastavnici simuliraju dizajn stvarnog projekta kako bi ga primenili u svojoj praksi.

Tehnološki zahtevi

Internet, mobilni uređaji, obrasci za saradnju, platforme društvenih medija.

Aktivnost 2

SIMULACIJA INICIJATIVE KOJU VODE UČENICI

Predloženo trajanje aktivnosti: 45 minuta

Pojedinačno/Grupno: Parovi ili male grupe (2-3 nastavnika)

Opis aktivnosti

Nastavnici simuliraju inicijativu koju vode učenici kroz igranje uloga, predstavljajući učenike koji planiraju akciju na društvenim mrežama (npr. podizanje svesti o reciklaži, promovisanje ljubaznosti ili podrška školskom događaju).

Dodatni primeri inicijativa mogu uključivati: promovisanje lokalnih kulturnih događaja, podsticanje zdravih digitalnih navika ili podršku humanitarnoj akciji u zajednici (15 min).

NASTAVNA JEDINICA 4

Zajedničko i projektno učenje putem društvenih medija

Oni kreiraju kratak predlog koji uključuje ideju kampanje, zadatke i očekivane rezultate (15 minuta).

Aktivnost završava razmišljanjem o tome kako ojačati liderstvo učenika, a istovremeno održati bezbednost i inkluzivnost (15 minuta).

Saveti i trikovi za primenu u učionici:

Započnite s inicijativama koje vode nastavnici pre onih koje u potpunosti vode učenici. U početku koristite zatvorene ili platforme odobrene od strane škole. Slavite proces i timski rad, a ne online domet.

Ishod(i):

- Nastavnici znaju kako da podstaknu inicijative na društvenim mrežama koje vode učenici, a koje povezuju učenje u učionici sa delovanjem u zajednici.

Postavka i materijali

Fleksibilan prostor u učionici;

Internet;

Obrazac predloga;

Bela tabla ili flipchart za deljenje u grupi.

Korišćeni pedagoški pristup

Igranje uloga + iskustveno učenje. Nastavnici doživljavaju proces iz perspektive učenika i razmišljaju o strategijama vođenja.

Tehnološki zahtevi:

Internet,

Obrazac predloga,

Online alati za saradnju.

NASTAVNA JEDINICA 4 Zajedničko i projektno učenje putem društvenih medija

Prateća dokumentacija za ovu nastavnu jedinicu:

- Obrazac za planiranje kolaborativnog projekta.
- Obrazac predloga za inicijative koje vode učenici.
- Kontrolna lista za online bezbednost i inkluzivnu saradnju.

Zaključak nastavne jedinice

Nastavnici uče kako da integrišu saradničko i projektno učenje sa društvenim mrežama, osmišljavajući projekte koji su smisleni, interdisciplinarni i bezbedni. Simuliranjem inicijativa koje vode učenici jačaju svoju sposobnost da podstiču autonomiju, timski rad i građansko učešće. Ove veštine osnažuju nastavnike da usmeravaju učenike da koriste društvene mreže kao platformu za autentično učenje i pozitivan uticaj na zajednicu.

Stvaranje pozitivnog okruženja za učenje

Ovaj modul pomaže nastavnicima da izgrade i održavaju atmosferu u učionici zasnovanu na međusobnom poštovanju, motivaciji, vršnjačkim odnosima i angažovanju. Fokusira se na strategije za podsticanje pozitivnih odnosa, konstruktivno upravljanje ponašanjem i podršku socijalnom i emocionalnom blagostanju učenika.

Modul 6:

Stvaranje pozitivnog okruženja za učenje

Ključne reči: Pozitivno okruženje za učenje, upravljanje učionicom, odnosi s vršnjacima, socijalno-emocionalno blagostanje, inkluzivnost

Obuhv

Modul istražuje temeljne elemente koji doprinose pozitivnom okruženju za učenje i praktične pristupe za njihovu implementaciju. Obuhvata emocionalnu klimu, fizički prostor, kulturu učionice i rutine koje promovišu dobrobit učenika, odnose s vršnjacima i efikasno učenje.

Ciljevi obuke

- Produbiti razumevanje komponenti i važnosti pozitivnog okruženja za učenje.
- Pružiti nastavnicima praktične strategije za upravljanje učionicom koje podstiču pozitivno ponašanje.
- Podržati razvoj odnosa punih poštovanja i poverenja između nastavnika i učenika, kao i među vršnjacima.
- Promovisati inkluzivnost i emocionalnu bezbednost koja podstiče motivaciju i angažman učenika.

Teorijska osnova

Pozitivno okruženje za učenje je temelj za efikasnu nastavu i učenje. Istraživanja pokazuju da su učenici akademski i emocionalno dobri kada se osećaju poštovano, podržano i angažovano u svojim učionicama. Pored akademskih pitanja, škole su odgovorne za razgovor o socijalnom i emocionalnom razvoju i pripremu učenika za suočavanje sa složenim izazovima ličnosti i digitalnim izazovima.

Da bi se stvorilo takvo okruženje, potrebno je obratiti pažnju na emocionalnu klimu u grupi i fizičkom prostoru. Emocionalnu klimu oblikuju odnosi između nastavnika i učenika te vršnjaka, svi obrasci i norme komunikacije u učionici, te stepen u kojem se učenici osećaju bezbedno da preuzimaju rizike i izražavaju se. Nastavnici deluju kao uzori empatije, poštovanja i inkluzivnosti, postavljajući ton ophođenja učenika jednih prema drugima.

Fizičko okruženje - počevši od rasporeda sedenja, pristupačnosti, vidljivosti učeničkog rada i korišćenja resursa, takođe doprinosi tome da li učenici doživljavaju učionicu kao bezbednu, gostoljubivu i stimulativnu.

Upravljanje razredom ne znači kontrolisanje ponašanja, već konstruktivno vođenje i zajedničku odgovornost. Strategije pozitivnog upravljanja ponašanjem fokusiraju se na izgradnju međusobnog poštovanja, prepoznavanje truda svih i stvaranje rutina koje podržavaju disciplinu, a istovremeno omogućavaju autonomiju učenika.

Bitan element pozitivnog okruženja je angažman učenika. Angažman raste kada učenici osećaju da se njihovi glasovi čuju, da se njihovo poreklo poštuje i da se njihov doprinos ceni. Otvorene diskusije pune poštovanja pružaju učenicima prilike za vežbanje komunikacije i empatije. Istovremeno, nastavnici moraju da prepoznaju i prihvate razlike u sposobnostima, kulturama, jezicima i iskustvima, osiguravajući da se nijedan učenik ne oseća marginalizovanim.

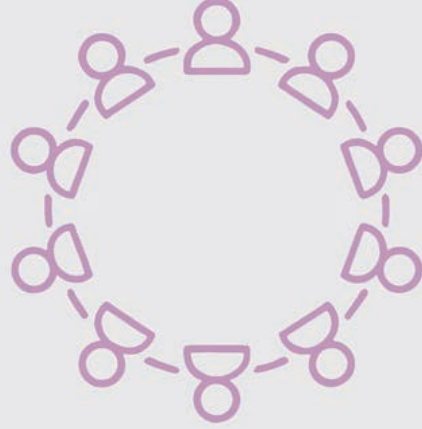
Podjednako važna je integracija socijalno-emocionalnog učenja (SEL). Veštine poput samosvesti, empatije, komunikacije i postavljanja granica pomažu učenicima da upravljaju i offline i online odnosima. S obzirom na neprestani uticaj digitalnog života, nastavnici treba da pomognu učenicima da odgovorno upravljaju online interakcijama i održavaju emocionalnu ravnotežu. Pružanje bezbednih, a ponekad i anonimnih kanala za samoizražavanje, kao što su dnevnici, digitalne platforme ili kutije za predloge, dodatno podržava dobrobit i podstiče otvorenost.

Pozitivno okruženje za učenje je uspešno kada nastavnici balansiraju strukturu s fleksibilnošću, autoritet s empatijom i vođenje s autonomijom. To je dinamičan prostor u kojem se učenici osećaju bezbedno, motivisano i osnaženo da učestvuju u smislenim iskustvima učenja. Za nastavnike, ovo zahteva namerno planiranje, doslednu refleksiju i posvećenost poverenju i poštovanju svojih učenika. Edukatori ne samo da mogu da stvore harmoniju u učionici, već i da pripreme učenike za celoživotnu saradnju i svesno građansko učešće u društvu kasnije.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
1. Izgradnja inkluzivnih i podržavajućih učionica	• Nastavnici imaju strategije za stvaranje emocionalno bezbednih, motivišućih i inkluzivnih prostora za učenje. • Nastavnici su osnaženi da podstiču učešće učenika, samopoštovanje i pozitivne odnose između nastavnika i učenika, kao i između vršnjaka. • Nastavnici su sposobni da budu model poštovanja, empatije i inkluzivnosti

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
2. Omogućavanje otvorenih i uvažavajućih diskusija u učionici	• Nastavnici znaju kako da strukturiraju diskusije koje podstiču komunikaciju licem u lice, empatiju i kritičko razmišljanje. • Nastavnici mogu da koriste tehnike koje podstiču samoizražavanje učenika, a istovremeno poštuju različita mišljenja. • Nastavnici znaju kako da implementiraju aktivnosti koje jačaju samopouzdanje učenika u samoizražavanju.
3. Unapređenje međuljudskih i socijalno-emocionalnih veština	• Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti u učionici koje razvijaju komunikaciju, saradnju, empatiju i postavljanje granica među svim učesnicima. • Nastavnici znaju kako da integrišu socijalno-emocionalno učenje kako bi se suočili s izazovima digitalnog života, kao što je upravljanje online i offline odnosima. • Nastavnici su u stanju da podrže učenike u snalaženju u različitosti i izgradnji zdravih odnosa s vršnjacima.

Teme / Nastavne jedinice	Ishodi učenja
4. Implementacija bezbednih i anonimnih prostora za deljenje	• Nastavnici mogu da stvore pouzdane kanale za učenike kako bi delili misli i emocije, istovremeno balansirajući anonimnost s odgovornošću kako bi održali bezbednu atmosferu u učionici. • Nastavnici mogu da koriste alate za refleksiju, kao što su dnevnici, digitalne platforme ili kutije za predloge, kako bi podržali emocionalno blagostanje učenika i podstakli pozitivne promene u ponašanju.
Zaključak Pozitivno okruženje za učenje nije nešto što se pojavljuje slučajno, već kroz dosledne, namerne prakse koje cene poštovanje, empatiju i inkluzivnost. Učionice postaju bezbedna, motivišuća i angažujuća mesta kada nastavnici imaju čvrste odnose s učenicima, podstiču otvoreni dijalog i integrišu socijalno-emocionalno učenje. Takva okruženja ne samo da pomažu akademskom uspehu, već i uče učenike kako da komuniciraju s poštovanjem i preuzmu odgovornost za svoje postupke. Ove vrste učionica pripremaju mlade ljude da se snađu u interakcijama licem u lice s empatijom. Takođe pomažu učenicima da razviju veštine kritičkog mišljenja kako bi se nosili s digitalnim izazovima s kojima se susreću.	

Nastavna jedinica br. 1 Izgradnja inkluzivnih i podržavajućih učionica

Ishodi

- Nastavnici imaju strategije za stvaranje emocionalno bezbednih, motivišućih i inkluzivnih prostora za učenje.
- Nastavnici su osnaženi da podstiču učešće učenika, samopoštovanje i pozitivne odnose između nastavnika i učenika, kao i između vršnjaka.
- Nastavnici su sposobni da budu model poštovanja, empatije i inkluzivnosti.

Kratak teorijski opis

Da biste stvorili inkluzivnu i podržavajuću učionicu, morate početi sa čvrstim odnosima između nastavnika i učenika te vršnjaka, osiguravajući da se svi učenici osećaju poštovano i cenjeno. Ono što pomaže učenicima da se sa lakoćom i samopouzdanjem uključe ili preuzmu rizike u učenju su emocionalna bezbednost, međusobno poverenje i jasne rutine. Nastavnici su uzor empatije, poštovanja i inkluzivnosti, oni bi trebalo da podstiču učešće i da slave različite perspektive. Učionice postaju prostori gde učenici osećaju motivaciju za angažman, njihovo samopoštovanje je visoko i uglavnom postoje pozitivne društvene interakcije. To stvara pravo okruženje za akademski i socijalno-emocionalni rast.

Aktivnost 1

MAPA ZAJEDNICE U UČIONICI

Predloženo trajanje aktivnosti: 40-45 minuta

Pojedinac/Grupa: Mala grupa (3-5 učesnika) + refleksija cele grupe

Opis aktivnosti

Uvod (5 minuta)

Trener objašnjava:

Predstaviti aktivnost i njenu svrhu – istražiti interakcije u učionici, podršku i inkluziju.

Naglasiti da ovo odražava metodu koju nastavnici kasnije mogu koristiti sa svojim učenicima kako bi izgradili svest o klimi u učionici.

Formiranje grupe (3 minuta)

Trener organizuje:

Podeliti nastavnike u male grupe sa različitim nivoima iskustva (3–5 učesnika).

Podsticati raznolikost u nastavnom iskustvu, predmetnim oblastima i školskom kontekstu kako bi se proširile perspektive.

Kreiranje mape zajednice (10–15 minuta)

Trener pokazuje:

Predstaviti primer „mape zajednice“ – vizuelnog dijagrama koji prikazuje odnose, veze i područja podrške unutar učionice.

Dati jasna uputstva i podelite materijale.

Nastavnici u grupama izrađuju mape koje prikazuju:

- kako članovi školske zajednice u učionici (učenici i nastavnici) međusobno komuniciraju i sarađuju
- načine na koje pojedinci ili grupe pružaju podršku, sarađuju ili ohrabruju jedni druge
- prednosti trenutnog okruženja i oblasti koje je potrebno unaprediti (npr. nedostatke u inkluziji, prepreke u komunikaciji).

Trener obilazi grupe kako bi pružio podršku, razjasnio ideje i posmatrao dinamiku rada u grupi.

Grupna diskusija (5–7 minuta)

Trener vodi diskusiju:

- Poziva svaku grupu da ukratko predstavi svoju mapu.
- Podstiče nastavnike da prepoznaju zajedničke obrasce — gde inkluzija funkcionise dobro, a gde se pojavljuju prepreke.
- Razgovara se o tome kako raspored učionice, način na koji nastavnik komunicira i vršnjačka kultura utiču na ove dinamike.

Pitanja za podsticanje diskusije:

- Šta ove mape otkrivaju o emocionalnoj sigurnosti u učionicama?
- Kako nastavnici mogu namerno osmisliti strukture koje podstiču inkluziju?

Refleksija (5–10 minuta)

- Trener vodi refleksiju: obezbedite pitanja za refleksiju na koja nastavnici mogu odgovoriti pojedinačno ili u malim grupama:
 - Kako moje akcije utiču na klimu u učionici?
 - Šta mogu učiniti da pomognem u stvaranju bezbednog i motivišućeg okruženja?
 - Koje prakse iz ove aktivnosti bih mogao/mogla prilagoditi svom predmetu ili starosnoj grupi?

Nastavnici mogu da zabeleže uvide na lepljive papiriće i pričvrste ih na svoje mape ili zajednički zid za refleksiju.

Ishod(i):

- Nastavnici imaju strategije za stvaranje emocionalno bezbednih, motivišućih i inkluzivnih prostora za učenje.
- Nastavnici su osnaženi da podstiču učešće učenika, samopoštovanje i pozitivne odnose između nastavnika i učenika, kao i između vršnjaka.
- Nastavnici su sposobni da budu model poštovanja, empatije i inkluzivnosti.

Postavka i materijali

učionica sa dovoljno prostora za grupni rad
veliki listovi papira ili gotovi obrasci mapa
markeri
lepljive beleške
olovke

Korišćeni pedagoški pristup

Kolaborativno učenje, refleksija, facilitacija zasnovana na diskusiji.

Tehnološki zahtevi:

Opciono: digitalna tabla ili kolaborativna online platforma za hibridne učionice. (Padlet, Jamboard).

Prilagodljivost za različite učesnike:

Aktivnost se može prilagoditi različitim veličinama grupa, sposobnostima i kulturnim kontekstima; uputstva i materijali mogu se pojednostaviti ili prevesti po potrebi.

Aktivnost 2

KRUGOVI EMPATIJE

Predloženo trajanje aktivnosti: 40 minuta

Pojedinac/Grupa: Simulacija cele grupe s učešćem volontera i vođenom refleksijom

Opis aktivnosti

Postavljanje (5 minuta):

Trener priprema:

- Postavite stolice u krug kako biste simbolizovali jednakost, povezanost i zajedničku odgovornost.
- Objasnite da krug predstavlja siguran prostor za otvoreni dijalog gdesu svi glasovi važni.
- Pojasnite da će nastavnici istraživati izazove u učionici kroz zauzimanje perspektive i refleksiju.

Uputa (10 minuta):

Trener predstavlja aktivnost:

Trener čita uobičajene izazove u učionici

- Pročitajte naglas jedan uobičajeni scenario u učionici
- Dodelite ili pozovite volontere da preuzmu uloge - kao što su učenik, vršnjak, nastavnik ili posmatrač.
- Naglasite da ova vežba nije o glumačkim veštinama, već o razumevanju emocionalnih perspektiva i istraživanju inkluzivnih odgovora.
- Ponovite s drugim scenarijem i različitim volonterima
- Savet za voditelja: Koristite scenarije koji odražavaju stvarnost nastave ili starosnu grupu učesnika (15–19).

Igranje uloga (15 minuta):

Trener olakšava:

- Sprovedite igranje uloga za svaki odabrani scenario.
- Ohrabrite volontere da izraze autentične reakcije i emocije iz svoje dodeljene perspektive.

Nakon svakog kratkog scenarija, napravite pauzu i zamolite grupu da identifikuje:

- Koje su emocije bile vidljive?
- Koja ponašanja su odražavala empatiju ili nedostatak empatije?
- Šta bi nastavnik/nastavnica mogao/mogla drugačije da uradi kako bi podržao/podržala inkluziju i bezbednost?

Napomena: Održavajte podržavajući ton i fokusirajte se na učenje, nema potrebe za kritikovanjem izvedbe.

Refleksija (10 min): Grupa raspravlja o tome kako empatija menja klimu u učionici.

Trener vodi grupnu refleksiju:

Koristite ova uputstva kako biste započeli otvoren razgovor:

- Kako empatija utiče na klimu i odnose u učionici?
- Koje prepreke sprečavaju nastavnike da reaguju sa empatijom u stvarnim situacijama?
- Kako se empatija može uravnotežiti sa strukturom i granicama učionice?
- Koje strategije nastavnici mogu primeniti u svojoj praksi kako bi promovisali emocionalnu bezbednost i poštovanje?

Ohrabrite nastavnike da:

- Zabeleže jednu konkretnu radnju koju će isprobati u svojoj učionici.
- Podele uvide ili obrasce koji su proizašli iz igranja uloga.

NASTAVNA JEDINICA 1

Izgradnja inkluzivnih i podržavajućih učionica

Ishod(i):

- Nastavnici su sposobni da budu model poštovanja, empatije i inkluzivnosti.
- Nastavnici imaju strategije za izgradnju emocionalno bezbednog i podržavajućeg okruženja u učionici.

Postavka i materijali

Stolice raspoređene u krug

Štampane ili digitalne kartice scenarija

Bela tabla ili flipchart za refleksiju

Opciono: lagana muzika u pozadini ili tajmer za upravljanje tempom

Korišćeni pedagoški pristup

Igranje uloga, restorativna praksa, iskustveno učenje.

Tehnološki zahtevi:

Nema

Prilagodljivost za različite učesnike:

Koristite kraće ili pojednostavljene scenarije za vremenski ograničene sesije.

Ponudite učesnicima mogućnost da posmatraju umesto da deluju ako se osećaju neugodno.

Za online sesije koristite virtualne sobe za odvojene diskusije ili opise uloga putem chata.

Scenariji se mogu prilagoditi kako bi odražavali različite predmete, kulturne kontekste ili tipove škola.

Prateća dokumentacija za ovu nastavnu jedinicu:

Primer obrasca mape zajednice u učionici

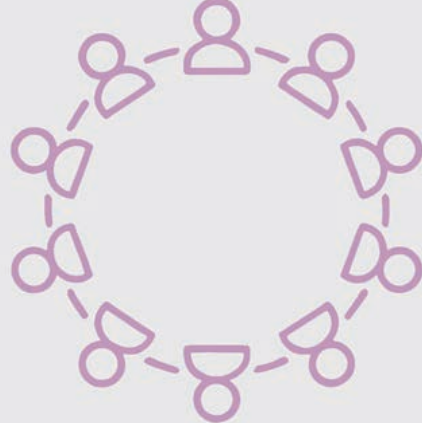
Krugovi empatije Kartice scenarija

Radni listovi sa pitanjima za refleksiju.

Zaključak nastavne jedinice

Izgradnja inkluzivnih i podržavajućih učionica zahteva namerne strategije koje stvaraju poverenje, poštovanje i angažman. Kada nastavnici pokazuju empatiju i promovišu saradnju, oni stvaraju pozitivnu klimu u kojoj se učenici osećaju bezbedno i motivisano. Aktivnosti poput mape zajednice mogu pomoći učenicima da prepoznaju svoje uloge u oblikovanju kulture učionice, podignu samopoštovanje, poboljšaju odnose s vršnjacima i opšte emocionalno blagostanje.

Nastavna jedinica br. 2

Vođenje otvorenih i uvažavajućih diskusija u učionici

Ishodi

- Nastavnici znaju kako da strukturiraju diskusije koje podstiču komunikaciju licem u lice, empatiju i kritičko razmišljanje.
- Nastavnici mogu da koriste tehnike koje podstiču samoizražavanje učenika, a istovremeno poštuju različita mišljenja.
- Nastavnici znaju kako da implementiraju aktivnosti koje jačaju samopouzdanje učenika u samoizražavanju.

Kratak teorijski opis

Ova nastavna jedinica pomaže nastavnicima da iskuse i razmisle o moći aktivnog slušanja i dijaloga punog poštovanja. Nastavnici prvo istražuju kako dinamika komunikacije utiče na inkluziju u učionici. Neslaganja ili nesporazumi u učionici se često dešavaju i sposobnost upravljanja tim situacijama je zaista važna za svakog nastavnika. Vežbanje aktivnog slušanja (bez prekidanja, parafraziranja, sažimanja emocija) podjednako je vredno i za nastavnike i za njihove učenike. Efektivne diskusije u učionici razvijaju komunikaciju, empatiju i veštine kritičkog mišljenja učenika. Nastavnici strukturiraju interakcije kako bi osigurali da se svi glasovi čuju, modeliraju dijalog pun poštovanja i stvaraju bezbedne prostore za samoizražavanje. Kada su u stanju da vode učenike da dele perspektive i razmišljaju o idejama, nastavnici podstiču samopouzdanje, inkluzivnost i kolaborativno učenje.

Aktivnost 1

UMETNOST SLUŠANJA – VEŽBANJE UVAŽAVAJUĆEG DIJALOGA

- **Predloženo trajanje aktivnosti:** 40 minuta
- **Pojedinac/Grupa:** Parovi

Opis aktivnosti

Uvod (5 minuta)

- Trener objašnjava svrhu: istražiti kako slušanje utiče na inkluziju, komunikaciju i klimu u učionici.
- Naglasite da će nastavnici iskusiti da budu i govornici i slušaoci.

Deljenje u paru (10 min)

- Podelite učesnike u parove.
- Svaki nastavnik ukratko podeli izazov ili nesporazum s kojim se susreo u učionici.
- Partner praktikuje aktivno slušanje: bez prekidanja, parafraziranje, priznavanje emocija.

Diskusija u maloj grupi (15 min)

Spojite parove u grupe od po četiri osobe.

Podelite iskustva i razgovarajte:

- Šta ih je navelo da se osećaju saslušano ili neshvaćeno?
- Kako bi se ove strategije mogle prilagoditi učenicima?
- Zabeležite ključna zapažanja na flipčartu ili beloј tabli.

Refleksija i analiza (10 min) Pojedinačno ili u parovima, nastavnici odgovaraju na pitanja za refleksiju:

- Kako mogu svojim učenicima pokazati aktivno slušanje?
- Koje strategije bih mogao/mogla da koristim za stvaranje inkluzivnog dijaloga?

NASTAVNA JEDINICA 2

Vođenje otvorenih i uvažavajućih diskusija u učionici

Opciono: nastavnici napišu jedan korak na lepljivu papiriću i podele ga s grupom.

Ishod(i):

- Nastavnici znaju kako da strukturišu diskusije koje podstiču empatiju, komunikaciju licem u lice i kritičko razmišljanje.
- Nastavnici mogu da koriste tehnike koje podstiču samoizražavanje učenika, a istovremeno poštuju različita mišljenja.

Postavka i materijali

Mirno okruženje i ugodan prostor

Stolice raspoređene u parove, zatim u male grupe od po četiri

Bela tabla ili flipchart

Markeri

Listovi za refleksiju

Opciono – tajmer za runde diskusija

Korišćeni pedagoški pristup

Kooperativno učenje, iskustveno učenje, refleksivni dijalog, povratne informacije od vršnjaka

Tehnološki zahtevi:

Nema

Prilagodljivost za različite učesnike:

Dozvolite nastavnicima da zabeleže ili napišu razmišljanja ako vam je usmeno deljenje neugodno.

Prilagodite veličinu para/grupe zavisno od dinamike grupe.

Navedite alternativne primere (online diskusije, sastanci osoblja).

Aktivnost 2

STRUKTURISANA KONTROVERZA

- **Predloženo trajanje aktivnosti:** 50 minuta
- **Pojedinac/Grupa:** Male grupe (4–6 učesnika)

Opis aktivnosti

Uvod (5 minuta)

Trener objašnjava aktivnost: učesnici će raspravljati o tvrdnji vezanoj za učionicu, vežbati zauzimanje perspektive i naučiti strategije za vođenje diskusija s poštovanjem.

Formiranje grupe (5 min)

- Podelite nastavnike u grupe od 4 do 6 osoba.
- Dodelite uloge: 2-3 argumentuju za, 2-3 argumentuju protiv tvrdnje

Početna debata (10 minuta)

- Timovi raspravljaju o svojoj dodeljenoj perspektivi.
- Podstičite rasuđivanje, dokaze i komunikaciju s poštovanjem.

Zamena uloga (10 min)

- Timovi menjaju strane i argumentuju suprotno gledište.
- Naglasite razumevanje i precizno artikulisanje druge perspektive

Grupna sinteza (10 min)

- Timovi sarađuju kako bi pronašli zajednički jezik ili sumirali ključne tačke iz obe perspektive.
- Zabeležite sažetak na flipčartu ili zajedničkoj digitalnoj tabli.

NASTAVNA JEDINICA 2

Vođenje otvorenih i uvažavajućih diskusija u učionici

Refleksija i analiza (10 min) Diskusija cele grupe vođena uputstvima:

- Kako je zamena uloga promenila razumevanje?
- Kako se ovaj pristup može prilagoditi učenicima?
- Koje strategije pomažu u osiguravanju da diskusije ostanu pune poštovanja i inkluzivne?

Ishod(i):

- Nastavnici znaju kako da strukturisu diskusije koje podstiču empatiju, komunikaciju licem u lice i kritičko razmišljanje.
- Nastavnici mogu da koriste tehnike koje podstiču samoizražavanje učenika, a istovremeno poštuju različita mišljenja.

Postavka i materijali

(Štampana ili digitalna) uputstva

Tajmer

Olovke

Papir

Korišćeni pedagoški pristup

Strukturisana akademska polemika, kooperativno učenje, diskusija zasnovana na istraživanju, zauzimanje perspektive.

Tehnološki zahtevi:

Opciono – koristite digitalno anketiranje ili Padlet za grupnu sintezu.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Ponudite jednostavnije ili manje polarizirajuće teme ako se učesnici ne osećaju ugodno tokom debate.

Dozvolite pisane sažetke stavova umesto usmenih.

Osigurati inkluzivno grupisanje kako bi se odrazila različita gledišta.

Prateća dokumentacija za ovu nastavnu jedinicu:

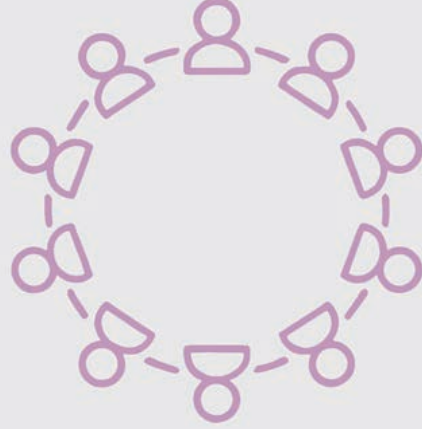
Vodič za vođenje inkluzivnih diskusija

Pitanja za refleksiju

Kartice s kontroverznim izjavama

Zaključak nastavne jedinice

Dobro vođena diskusija je više od pukog deljenja mišljenja. Ona uključuje važne životne veštine poput empatije, kritičkog razmišljanja i znanja kada imati samopouzdanja, a kada usvojiti nova gledišta. Kroz strukturisane strategije poput aktivnog slušanja, zamene uloga i debate pune poštovanja, nastavnici uče da stvaraju inkluzivne prostore u kojima se čuju svi glasovi. Kada nastavnici modeliraju i vode otvoreni dijalog, pomažu učenicima da razviju komunikacione veštine, emocionalnu svest i sposobnosti kolaborativnog rešavanja problema, pripremajući ih za dostojanstveno učešće i u školi i u društvu.

Nastavna jedinica br. 3

Unapređenje međuljudskih i socijalno-emocionalnih veština

Ishodi

- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti u učionici koje razvijaju komunikaciju, saradnju, empatiju i postavljanje granica među svim učesnicima.
- Nastavnici znaju kako da integrišu socijalno-emocionalno učenje kako bi se suočili s izazovima digitalnog života, kao što je upravljanje online i offline odnosima.
- Nastavnici su u stanju da podrže učenike u snalaženju u različitosti i izgradnji zdravih odnosa s vršnjacima.

Kratak teorijski opis

Socijalno-emocionalne veštine se razvijaju uz pomoć zdravih odnosa s vršnjacima, efikasne komunikacije i saradnje u učionici. Nastavnici koji razumeju i modeliraju empatiju, postavljanje granica i zauzimanje perspektive osposobljavaju učenike da se odgovorno snalaze u online i offline interakcijama. Iskustvene i refleksivne aktivnosti jačaju ove veštine, omogućavajući nastavnicima da dizajniraju inkluzivna, emocionalno podržavajuća okruženja za učenje koja podstiču poverenje, saradnju i samosvest.

Aktivnost 1

RADIONICA O POSTAVLJANJU GRANICA

Predloženo trajanje aktivnosti: 50 minuta

Pojedinac/Grupa: Pojedinac + Mala grupa

Opis aktivnosti

Uvod (5 minuta)

Trener objašnjava važnost postavljanja jasnih ličnih i društvenih granica za emocionalnu bezbednost učenika, online i offline.

Individualna refleksija (10 min)

Nastavnici razmišljaju o učionici ili digitalnom scenariju gde su granice bile testirane (online razmena poruka, pritisak vršnjaka, grupni rad).

Utvrđite: koja je granica mogla poboljšati situaciju?

Grupna brainstorming aktivnost (15 min)

U grupama od 4-5 učenika, podelite razmišljanja i navedite strategije za postavljanje i održavanje granica za učenike.

Igranje uloga (15 min)

Grupne strategije postavljanja granica igranjem uloga sa hipotetičkim scenarijima u učionici ili online.

Posmatrajte i dajte povratne informacije o komunikaciji, jasnoći i empatiji.

Analiza i refleksija (5 min)

Diskusija cele grupe: kako podučavati i modelirati zdravo postavljanje granica učenicima.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da osmisle i implementiraju aktivnosti koje razvijaju komunikaciju, saradnju, empatiju i postavljanje granica.
- Nastavnici znaju kako da integrišu socijalno-emocionalno učenje kako bi se suočili s izazovima digitalnog života.

Postavka i materijali

Kartice scenarija

Flipchart ili bela tabla

Lepljive beleške

Markeri

Olovke

korišćeni pedagoški pristup

Iskustveno učenje, kooperativno rešavanje problema, socijalno-emocionalno učenje, igranje uloga

Tehnološki zahtevi:

Opciono: Digitalna tabla ili alat za saradnju (Miro, Jamboard) za mapiranje strategija postavljanja granica.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Uključite scenarije koji su kulturno osetljivi i relevantni za različite kontekste učionice.

Ohrabrite nastavnike da dele prakse iz vlastitog kulturnog i obrazovnog okruženja.

Omogućiti refleksiju i diskusiju na jezicima koje učesnici preferiraju, gde god je to moguće, radi veće jasnoće.

Prateća dokumentacija za ovu nastavnu jedinicu:

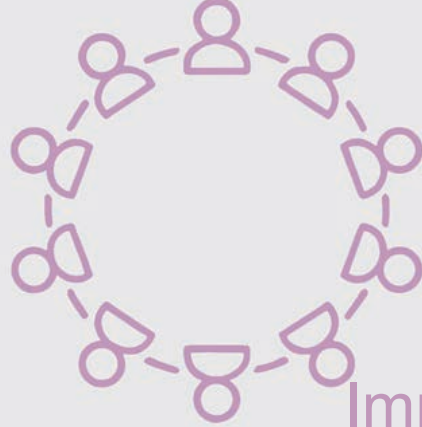
Radionica o postavljanju granica

Saveti za postavljanje granica za nastavnike – s primerima

Zaključak nastavne jedinice

Unapređenje međuljudskih i socijalno-emocionalnih veština je ključno za stvaranje pozitivne, inkluzivne učionice. Nastavnici koji pokazuju empatiju, komunikaciju, saradnju i postavljanje granica stvaraju okruženja u kojima se učenici osećaju bezbedno, cijenjeno i osnaženo da se izraze. Ako nastavnici mogu podržati učenike u snalaženju u različitosti, izgradnji zdravih odnosa s vršnjacima i odgovornom upravljanju digitalnim interakcijama, ove veštine ne samo da će poboljšati klimu u učionici, već će i pomoći učenicima sa celoživotnim sposobnostima da efikasno komuniciraju.

Nastavna jedinica br. 4 Implementacija bezbednih i anonimnih prostora za deljenje

Ishodi

- Nastavnici mogu da stvore pouzdane kanale za učenike kako bi delili misli i emocije, istovremeno balansirajući anonimnost sa odgovornošću kako bi održali bezbednu atmosferu u učionici.
- Nastavnici mogu da koriste alate za refleksiju, kao što su dnevnici, digitalne platforme ili kutije za predloge, kako bi podržali emocionalno blagostanje učenika i podstakli pozitivne promene u ponašanju.

Kratak teorijski opis

Tamo gde poverenje živi, učenje raste - a bezbednost ga omogućava. Pa ipak, svaki razred ima učenike kojima je lakše da slušaju nego da govore. Stvorite im prostor da bezbedno dele misli ili brige kako bi se svi osećali uključeno i poštovano. Neki se otvaraju kroz pisanje; drugi preferiraju tihe ili anonimne opcije. Jednostavan dnevnik, "sef" u učionici ili online obrazac pružaju privatni kanal da budu saslušani. Ovi alati pomažu nastavnicima da primete osećanja, uoče rane znakove stresa ili sukoba i vide šta bi moglo uticati na učenje ili odnose. Kada nastavnici reaguju - rešavanjem problema, prilagođavanjem lekcija ili priznavanjem osećanja - pokazuju brigu i pravednost. Anonimnost zahteva granice: delite iskreno i s poštovanjem, a ne da se skrivate. Jasna osnovna pravila i praćenje grade poverenje. Vremenom, učenici uče da otvorenost i ljubaznost jačaju zajednicu i da njihove reči imaju značaj. Bezbedno deljenje manje se odnosi na alat, a više na odnose koji ga čine smislenim.

Aktivnost 1

PULS MAPE ZAJEDNICE - IZGRADNJA BEZBEDNE LINIJE

Predloženo trajanje aktivnosti: 50 minuta

Pojedinac/Grupa: 3-4 osobe

Opis aktivnosti

Uvod (10 minuta):

Trener predstavlja svrhu:

Osmisliti bezbedne i anonimne prostore za deljenje gde svi učenici mogu izraziti svoje brige.

Počnite s kratkim zagrevanjem za empatiju: „Zamislite učenika koji retko govori - šta bi mu moglo pomoći da bezbedno deli?“

Grupe skiciraju jednostavnu mapu razreda i označavaju gde već postoji glas i poverenje.

Zajedno identifikujte glavne prepreke i mostove.

Dizajn (20 minuta):

Trener vodi grupe da:

- Odaberu jedan kanal za deljenje: sef, izlazni listić, QR obrazac ili policu za dnevnik.
- Koristeći obrazac „Pravila i tok rada“, svaki tim piše pet jasnih pravila i jednostavan tok: Prikupljanje → Trijaža → Odgovor → Praćenje.
- Razgovaraju o tome kako anonimnost i odgovornost mogu koegzistirati u praksi.

Test (15 minuta):

- Grupe čitaju kratke primere „učničkih beleški“, određuju nivo odgovora (zeleni, žuti, crveni) i pišu kratak i brižan odgovor.
- Trener moderiše refleksiju o tonu, jeziku i profesionalnim granicama.

NASTAVNA JEDINICA 4

Implementacija bezbednih i anonimnih prostora za deljenje

Refleksija (5 minuta):

- Cela grupa deli ključna pravila i uvide: „Šta čini prostor pouzdanim, a ne samo privatnim?“
- Svaki učesnik zabeleži jedan mali korak koji će primeniti sledeće sedmice u svojoj učionici.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da stvore pouzdane kanale za učenike kako bi delili misli i emocije, istovremeno balansirajući anonimnost s odgovornošću kako bi održali bezbednu atmosferu u učionici.

Postavka i materijali

Učionica/prostorija za obuku sa pokretnim sedištim

Flipchart ili bela tabla + markeri

Odštampani šablon „pravila i tok rada“ (jedan po grupi)

Papirni listići ili lepljive beleške + olovke

Zatvorena kutija ili velika koverta (za fizičku verziju)

Opciono: Laptopovi/telefoni; vodič za podešavanje Google obrazaca/Padleta (opciono)

Korišćeni pedagoški pristup

Kombinuje iskustveno i kolaborativno učenje. Nastavnici zajednički dizajniraju bezbedne sisteme deljenja putem mapiranja, kreiranja pravila i testiranja. Kratke simulacije grade empatiju i odgovornost. Refleksija povezuje iskustvo s praksom, podržavajući održive promene u učionici zasnovane na poverenju.

Tehnološki zahtevi:

Nema

Opciono: uređaj + internet za modeliranje QR kod obrasca

Prilagodljivost za različite učesnike:

Radi sa ili bez tehnologije.

Primenjivo u svim predmetima, starosnim grupama i školskim kontekstima.

Uputstva i alati mogu se pojednostaviti, prevesti ili prilagoditi različitim komunikacijskim potrebama.

Fleksibilno vreme, veličina grupe i načini učešća podržavaju inkluzivno angažovanje.

Aktivnost 2

LABORATORIJA ZA CIKLUS REFLEKSIJE

Predloženo trajanje aktivnosti: 45–50 minuta

Pojedinac/Grupa: grupa 3-4

Opis aktivnosti

Uvod (8 minuta):

Trener predstavlja

- Alate za refleksiju koji pomažu učenicima da izraze svoje emocije, uoče obrasce i preduzmu pozitivne akcije.
- Učesnici se prisećaju trenutka kada su povratne informacije od učenika promijenile njihov pristup nastavi i dele koji su aspekti povratnih informacija podržali njihovo razumevanje i empatiju.

Dizajn (20 minuta):

Trener predstavlja primere alata za refleksiju:

- Kutija za predloge / tabla „Vi ste rekli – mi smo uradili“
- Izlazni listić
- Sedmični dnevnik
- Digitalni ciklus refleksije
- Točak za proveru emocija
- Grupe osmišljavaju Ciklus refleksije – podsticaj → odgovor učenika → povratna informacija nastavnika → vidljiva promena – pokazujući kako refleksija gradi poverenje, empatiju i odgovornost.

Test (12 minuta):

Grupe razmenjuju i isprobavaju alate koje su osmislile druge grupe, uočavajući koji podsticaji deluju bezbedno, motivišuće ili jasno.

Refleksija (8 minuta):

Cela grupa bira jedan alat ili pitanje koje će isprobati sledeće nedelje i razgovara o tome kako mali, dosledni trenuci refleksije mogu oblikovati razrednu klimu i ojačati odnose.

Ishod(i):

- Nastavnici mogu da koriste alate za refleksiju, kao što su dnevnici, digitalne platforme ili kutije za predloge, kako bi podržali emocionalno blagostanje učenika i podstakli pozitivne promene u ponašanju.

Postavka i materijali

- Učionica ili prostor za obuku sa pomerivim rasporedom sedenja za rad u grupama.
- Flipčart ili bela tabla sa markerima.
- Odštampan šablon za ciklus refleksije (po jedan za svaku grupu).
- Papirni ili digitalni dnevnici za primere refleksije.
- Samolepljivi papirići i olovke.
- Po želji: uređaji sa pristupom internetu za demonstraciju alata za refleksiju kao što su Google Forms ili Padlet.

Korišćeni pedagoški pristup

Kombinovano iskustveno, refleksivno i kolaborativno učenje. Nastavnici dizajniraju i testiraju alate za refleksiju koji modeliraju glas učenika i emocionalnu svest. Aktivnost povezuje praksu s empatijom, pomažući nastavnicima da stvore dosledne navike koje podržavaju samoregulaciju, poverenje i pozitivno ponašanje.

Tehnološki zahtevi:

Nema

Opciono: uređaj i internet veza za modeliranje digitalnih alata za refleksiju kao što su Google Forms ili Padlet.

Prilagodljivost za različite učesnike:

Radi sa ili bez tehnologije.

Može se koristiti u bilo kojoj predmetnoj ili starosnoj grupi.

Uputstva i alati mogu se pojednostaviti ili prevesti.

Fleksibilno vreme i veličina grupe za različite postavke.

Prateća dokumentacija za ovu nastavnu jedinicu:

Modul 6 NASTAVNA JEDINICA 4 - bezbedni i anonimni prostori za deljenje

Zaključak nastavne jedinice

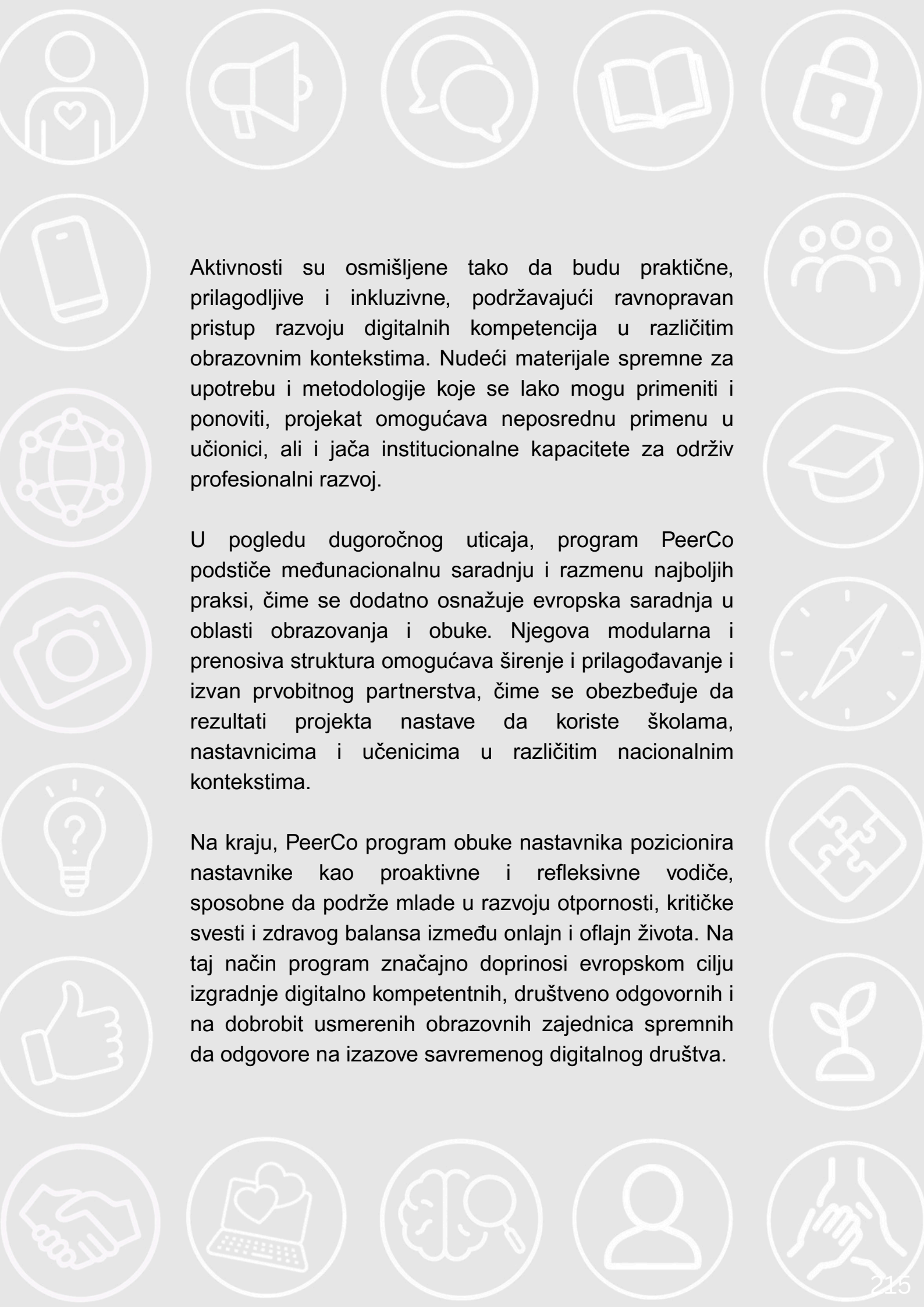
U ovoj nastavnoj jedinici, nastavnici su vežbali dva načina izgradnje poverenja i podrške emocionalnom blagostanju. Aktivnost 1 fokusirala se na stvaranje bezbednih i anonimnih prostora gde se svaki glas može čuti bez straha. Aktivnost 2 istraživala je alate za refleksiju koji olakšavaju deljenje i podstiču rast i pozitivne promene. Zajedno, oni pokazuju kako otvorenost, empatija i dosledne povratne informacije stvaraju učionice u kojima se učenici osećaju cenjenima, shvaćenima i spremnima za učenje.

ZAKLJUČAK

Program obuke nastavnika PeerCo pruža nastavnicima srednjih škola strukturiran i sveobuhvatan okvir za podršku učenicima uzrasta 15–19 godina u snalaženju u složenostima društvenih mreža i digitalnog života. Kroz šest pažljivo osmišljenih modula program jača kompetencije nastavnika u oblasti digitalne pismenosti, kritičkog mišljenja, svesti o mentalnom zdravlju, saradničkih praksi i stvaranja pozitivnog i inkluzivnog okruženja za učenje.

Razvijen u okviru Erasmus+ strateškog partnerstva koje uključuje šest zemalja, program direktno odgovara na evropske prioritete u razvoju digitalnih kompetencija, dobrobiti u obrazovanju i promociji aktivnog građanstva. Nastavnicima pruža znanje i samopouzdanje za efikasnu integraciju digitalnih alata, kritičko vrednovanje onlajn sadržaja i podsticanje odgovornog digitalnog ponašanja. Baveći se tehničkim i socio-emocionalnim dimenzijama korišćenja društvenih medija, inicijativa promoviše holistički pristup digitalnom obrazovanju koji uravnotežuje inovacije sa psihološkom dobrobiti i etičkom odgovornošću.

Ključna snaga programa ogleda se u naglasku na aktivnim, na odrasle usmerenim pedagoškim pristupima, uključujući kooperativno učenje, igranje uloga i projektno učenje.

Aktivnosti su osmišljene tako da budu praktične, prilagodljive i inkluzivne, podržavajući ravnopravan pristup razvoju digitalnih kompetencija u različitim obrazovnim kontekstima. Nudeći materijale spremne za upotrebu i metodologije koje se lako mogu primeniti i ponoviti, projekat omogućava neposrednu primenu u učionici, ali i jača institucionalne kapacitete za održiv profesionalni razvoj.

U pogledu dugoročnog uticaja, program PeerCo podstiče međunacionalnu saradnju i razmenu najboljih praksi, čime se dodatno osnažuje evropska saradnja u oblasti obrazovanja i obuke. Njegova modularna i prenosiva struktura omogućava širenje i prilagođavanje i izvan prvobitnog partnerstva, čime se obezbeđuje da rezultati projekta nastave da koriste školama, nastavnicima i učenicima u različitim nacionalnim kontekstima.

Na kraju, PeerCo program obuke nastavnika pozicionira nastavnike kao proaktivne i refleksivne vodiče, sposobne da podrže mlade u razvoju otpornosti, kritičke svesti i zdravog balansa između onlajn i oflajn života. Na taj način program značajno doprinosi evropskom cilju izgradnje digitalno kompetentnih, društveno odgovornih i na dobrobit usmerenih obrazovnih zajednica spremnih da odgovore na izazove savremenog digitalnog društva.

Program obuke nastavnika PeerCo uspostavlja održiv i prenosiv model profesionalnog razvoja nastavnika koji jača evropsku saradnju i konkretno doprinosi dugoročnom unapređenju digitalne kompetencije i dobrobiti u obrazovanju.

Projekat „PeerCo – Osnaživanje srednjoškolaca kroz saradnju, protiv iskrivljene slike izazvanje društvenim mrežama“ sufinansira Evropska unija. Mišljenja i stavovi izneseni u ovoj publikaciji isključivo su stavovi njenih autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili stavove Španske službe za internacionalizaciju obrazovanja (SEPIE). Ni Evropska unija ni organ koji dodeljuje grant ne mogu se smatrati odgovornim za njih.

(CC BY-SA): Slobodni ste deliti - kopirati i redistribuirati materijal u bilo kojem mediju ili formatu, te prilagođavati - remiksirati, transformišeti i nadograditi materijal u bilo koju svrhu, čak i komercijalnu. Davatelj licence ne može opozvati ove slobode sve dok se pridržavate uvjeta licence prema sledećim uvjetima:

Navođenje izvora – morate navesti izvor, dati link do licence i naznačiti da li su napravljene izmjene. To možete učiniti na bilo koji razuman način, ali ne na način koji sugerira da vas davalac licence podržava ili vašu upotrebu.

deli pod istim uvjetima - Ako remiksujete, transformišete ili nadograđujete materijal, morate distribuirati svoj doprinos pod istom licencom kao i original.

Nema dodatnih ograničenja – ne smijete primenjivati pravne uvjete.

PEERCO:
OSNAŽIVANJE SREDNJOŠKOLACA KROZ
SARADNJU, PROTIV ISKRIVLJENE SLIKE
IZAZVANE DRUŠTVENIM MREŽAMA

2026. GODINE

Ovo delo je licencirano
pod Creative Commons
licencom

Sufinansira
Evropska unija

2024-1-ES01-KA220-SCH-000244626

Pripisivanje autorstva–Nekomercijalno–deli
pod istim uvjetima 4.0 Međunarodna licenca.